

СПОМЕНИЦА ЖИВОЈИНА ЂУРИЋА 1954-2022.



Институт за политичке студије
Београд, 2023.

СПОМЕНИЦА ЖИВОЈИНА БУРИЋА 1954-2022.

Посебно издање

Издавач:

Институт за политичке студије
Београд, Добрињска 11/5
Телефон: 011/ 3349-205
E-mail: ips@ips.ac.rs

За издавача:

Др Миша Стојадиновић

Главни уредник:

Милош Кнежевић

Уређивачки одбор:

Др Зоран Милошевић, научни саветник
Проф. др Јован Базић
Проф. др Милан Јовановић
Проф. др Урош Шуваковић

Секретар уређивачког одбора:

Мр Бојана Секулић

Лектура:

Мр Дајана Лазаревић

Уредник фотографије:

Милош Кнежевић

Дизајн корица:

Иван Јовановић

Прелом и штампа:

Донат Граф, Гроцка

Тираж: 300



СПОМЕНИЦА ЖИВОЈИНА ЂУРИЋА 1954-2022.

САДРЖАЈ

Реч пре	11
<i>Милан Јовановић</i> ЖИВОТНИ КРУГОВИ ЖИКЕ ЂУРИЋА	17
<i>Драган Симеуновић</i> У СПОМЕН ЖИКИ ЂУРИЋУ	23
<i>Јован Базић</i> ФРАГМЕНТИ СЕЋАЊА НА ЖИКУ ЂУРИЋА И ЈЕДНО ЛЕПО ДУГОГОДИШЊЕ ПРИЈАТЕЉСТВО.....	27
<i>Урош Шуваковић</i> ЖИКА – ДРУГ И ПРИЈАТЕЉ	35
<i>Љубиша Митровић</i> ПРИЛОГ ИСТОРИЈАТУ ИНСТИТУТА ЗА ПОЛИТИЧКЕ СТУДИЈЕ И МИСИЈА ЊЕГОВОГ МЕНАЏМЕНТА Са посебним освртом на улогу директора др Живојина Ђурића.....	41
<i>Ева Бујвид Курек</i> ДИРЕКТОР ЖИВОЈИН ЂУРИЋ ЖИКА – НЕКА СЕЋАЊА И УСПОМЕНЕ	49
<i>Зоран Милошевић, Миша Стојадиновић</i> ДОПРИНОС ЖИВОЈИНА ЖИКЕ ЂУРИЋА ЕСТЕТИЗАЦИЈИ ИДЕНТИТЕТА ИНСТИТУТА И ИНСТИТУТСКИХ ИЗДАЊА.....	53
<i>Момчило Суботић</i> СЕЋАЊЕ НА ЖИКУ	59
<i>Ђорђе Стојановић</i> ЖИВОЈИН ЂУРИЋ: НАЦИОНАЛНА КАО ВРЕДНОСНА ПЕРСПЕКТИВА	63

<i>Сања Шуљагић</i> У СПОМЕН НА ДИРЕКТОРА ИНСТИТУТА ЗА ПОЛИТИЧКЕ СТУДИЈЕ ЖИВОЛИНА ЂУРИЋА.....	67
<i>Предраг Терзић</i> ДОПРИНОС ЖИВОЛИНА ЂУРИЋА РАЗВОЈУ МОДЕРНЕ СРПСКЕ ПОЛИТИЧКО-ПРАВНЕ ИСТОРИЈЕ.....	73
<i>Биљана Продовић Милојковић</i> УТИЦАЈ ЖИВОЛИНА ЖИКЕ ЂУРИЋА НА ИНТЕЛЕКТУАЛНИ РАЗВОЈ НАУЧНОГ ПОДМЛАТКА.....	81
<i>Милош Кнежевић</i> ИНСТИТУТ ЗА ПОЛИТИЧКЕ СТУДИЈЕ У ВРЕМЕНУ ЖИВОЛИНА ЂУРИЋА Прегоран човек у целости посвећен развоју Института: 1980-2022....	97
<i>Дајана Лазаревић</i> БИО-БИБЛИОГРАФИЈА ДР ЖИВОЛИНА ЂУРИЋА.....	133
ФОТО ГАЛЕРИЈА	145
НАУЧНИ И МЕДИЈСКИ ЖИВОТ ИНСТИТУТА.....	146
КОЛЕГЕ И САРАДНИЦИ.....	220
ИЗ ПОРОДИЧНОГ АЛБУМА.....	223

ŽIVOJIN ĐURIĆ MONUMENT 1954-2022.
THE CONTENT

A word before	11
<i>Milan Jovanović</i> LIFE CIRCLES OF ŽIKA ĐURIĆ.....	17
<i>Dragan Simeunović</i> IN MEMORY OF ŽIKA ĐURIĆ	23
<i>Jovan Bazić</i> FRAGMENTS OF MEMORY OF ŽIKA ĐURIĆ AND ONE BEAUTIFUL LONG-TERM FRIENDSHIP	27
<i>Uroš Šuvaković</i> ŽIKA – COMPANION AND FRIEND	35
<i>Ljubiša R. Mitrović</i> A CONTRIBUTION TO THE HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE FOR POLITICAL STUDIES AND THE MISSION OF ITS MANAGEMENT With a special reference to the portrait of director Dr. Živojin Đurić.....	41
<i>Eva Bujvid Kurek</i> DIRECTOR ŽIVOJIN ĐURIĆ ŽIKA - SOME MEMORIES	49
<i>Zoran Milošević, Miša Stojadinović</i> THE CONTRIBUTION OF ŽIVOJIN ŽIKA ĐURIĆ TO THE AESTHETICIZATION OF THE INSTITUTE'S IDENTITY AND THE INSTITUTE'S PUBLICATION	53
<i>Momčilo Subotić</i> REMEMBERING ŽIKA	59
<i>Dorđe Stojanović</i> ŽIVOJIN ĐURIĆ: NATIONAL AS A VALUE PERSPECTIVE.....	63

<i>Sanja Šuljagić</i> IN MEMORY OF THE DIRECTOR OF THE INSTITUTE FOR POLITICAL STUDIES ŽIVOJIN ĐURIĆ	67
<i>Predrag Terzić</i> THE CONTRIBUTION OF ŽIVOJIN ĐURIĆ TO THE DEVELOPMENT OF MODERN SERBIAN POLITICAL AND LEGAL HISTORY	73
<i>Biljana Prođović Milojković</i> THE INFLUENCE OF ŽIVOJINA ŽIKE ĐURIĆ ON THE INTELLECTUAL DEVELOPMENT OF YOUNG SCIENTISTS.....	81
<i>Miloš Knežević</i> INSTITUTE FOR POLITICAL STUDIES IN THE TIME OF ŽIVOJIN ĐURIĆ A passionate man entirely dedicated to the development of the Institute: 1980-2022.	97
<i>Dajana Lazarević</i> BIO-BIBLIOGRAPHY OF DR ŽIVOJIN ĐURIĆ.....	133
PHOTO GALLERY	145
SCIENTIFIC AND MEDIA LIFE OF THE INSTITUTE	146
COLLEAGUES AND ASSOCIATES	220
FROM THE FAMILY ALBUM	223

ПАМЯТИ ЖИВОЙИНА ДЖУРИЧА 1954-2022

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие.....	11
<i>Милан Ёванович</i> КРУГИ ЖИЗНИ ЖИКИ ДЖУРИЧА	17
<i>Драган Симеунович</i> ПАМЯТИ ЖИКИ ДЖУРИЧА	23
<i>Ёван Базич</i> ФРАГМЕНТЫ ВОСПОМИНАНИЙ О ЖИКЕ ДЖУРИЧЕ И ХОРОШЕЙ МНОГОЛЕТНЕЙ ДРУЖБЕ	27
<i>Урош Шувакович</i> ЖИКА – ТОВАРИЩ И ДРУГ	35
<i>Любиша Митрович</i> ВКЛАД В ИСТОРИЮ ИНСТИТУТА ПОЛИТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ И МИССИЯ ЕГО РУКОВОДСТВА Особое внимание к заслугам директора д-р Живойина Джурича.....	41
<i>Эва Буйвид Курек</i> ДИРЕКТОР ЖИВОЙИН ДЖУРИЧ ЖИКА – ПАМЯТЬ И НЕМНОГО ВОСПОМИНАНИЙ.....	49
<i>Зоран Милошевич, Миша Стоядинович</i> ВКЛАД ЖИВОЙИНА ЖИКИ ДЖУРИЧА В ЭСТЕТИЗАЦИЮ ИДЕНТИЧНОСТИ И КНИЖНЫХ ИЗДАНИЙ ИНСТИТУТА.....	53
<i>Момчило Суботич</i> ВСПОМИНАЯ ЖИКУ	59
<i>Джордже Стоянович</i> ЖИВОЙИН ДЖУРИЧ: НАЦИОНАЛЬНОЕ КАК ЦЕННОСТНЫЙ ВЗГЛЯД	63

Саня Шулягич

ПАМЯТИ ДИРЕКТОРА ИНСТИТУТА ПОЛИТИЧЕСКИХ
ИССЛЕДОВАНИЙ ЖИВОЙИНА ДЖУРИЧА67

Предраг Терзич

ВКЛАД ЖИВОЙИНА ДЖУРИЧА В РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННОЙ
СЕРБСКОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ И ПРАВОВОЙ ИСТОРИИ.....73

Биљана Продович Милойкович

ВЛИЯНИЕ ЖИВОЙИНА ЖИКИ ДЖУРИЧА НА
ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДЫХ УЧЁНЫХ.....81

Милош Кнежевич

ИНСТИТУТ ПОЛИТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ
ВО ВРЕМЕНА ЖИВОЙИНА ДЖУРИЧА
Увлеченный человек, всецело посвятивший себя
развитию Института: 1980 – 2022 гг.97

Даяна Лазаревич

БИО-БИБЛИОГРАФИЈА Д-Р ЖИВОЙИНА ДЖУРИЧА133

ФОТОГАЛЕРЕЈА 145

НАУЧНАЯ И ОБЩЕСТВЕННАЯ ЖИЗНЬ ИНСТИТУТА146

КОЛЛЕГИ И СОТРУДНИКИ220

ИЗ СЕМЕЙНОГО АЛЬБОМА223

РЕЧ ПРЕ

Када је 2. децембра 2022. у 68. години живота после дуге болести преминуо Живојин Жика Ђурић, његова породица, колеге, пријатељи и другови осетили су да је једно изузетно раздобље Института за политичке студије завршено. Тај осећај допуњен је знањем да је Жика Ђурић у Институту провео читав свој радни век, од пријема далеке 1979/80. до краја живота последњег месеца прошле године. Бити у Институту толико дуго и истрајно – чак четрдесет две године, а у својству директора преко три деценије (1989-2022) – међу онима који су познавали делатност Института и рад Жике Ђурића, створило је уверење о високом степену позитивне поистовећености једног човека и једне установе.

Жика Ђурић је у претходном и у текућем транзиционом раздобљу у великој мери оличавао институцију која се бави политичким студијама. Као човека који је континуирано биран да њом руководи, реално и симболички је представљао ИПС. Извесно време Жика Ђурић је по обилном искуству био најстарији делатник у Институту који је једини зналачки и прецизно памтио све фазе институтског живота од 1980. наовамо.

*

Иако је Институт за политичке студије 1968. почео рад непретенциозно, као скромно опремљена и малобројна оурска установа, за протеклих више од пола века је нарастао и оснажио се до нивоа једне од најугледних институција политикологије у Србији. Будући да је највећи део прошлости Института Жика Ђурић провео на његовом челу, било је потребно тај дуги период сагледати и вредновати као динамично време консолидације, раста и развоја.

Допринос Жике Ђурића развоју ИПС-а већ и на први поглед био је разноврсан. Огледао се у више различитих функционалних димензија: науке и научних истраживања, организације научног рада, формирања и рада на пројектима, медијских презентација, богате издавачке продукције, часописа и монографија, научног менаџмента, материјалног и финансијског пословања, управљања људским ресурсима и, најзад, обезбеђења одговарајућег простора за делатност са неопходном опремом и другим логистичким садржајима.

Све то резултирало је садашњом сликом комплексне делатности Института са преко осамдесет запослених и бројним и јаким научно-истраживачким и општим сектором. Успостављање развојне перспективе је, дакле, оно што је унело дозу неопходног оптимизма и сигурности међу научне раднике и друге чланове ИПС-а.

*

На вест да је Жика Ђурић преминуо, многи од његових колега и пријатеља осетили су личну потребу да му се одуже на начин за који су претпостављали да би и он прихватио. Циљ је био да се трајније обележи Ђурићево значење и значај за Институт политичких студија.

Велики број пријатеља и колега је присуствовао сахрани у Штубику близу Неготина, месту рођења и завичају који је Жика Ђурић са поносом истицао и волео. Четрнаестог дана децембра 2022. године је поводом одласка Жике Ђурића са животне сцене одржана комеморација у Дому омладине Београда на којој је присуствовао велики број Ђурићевих познаника и поштовалаца.

Већ током децембра 2022. у Институту је у више наврата разматрана и прихваћена иницијатива да се на неколико начина сачини трајније сведочанство о раду Института у времену у коме га је водио Жика Ђурић. Тим више, што је раширено мишљење да је Жика Ђурић својим вишедеценијским залагањем уздигао Институт за политичке студије до таквог нивоа научног рада који омогућује у овом времену и у будућности квалитетне научне резултате.

*

На основу предлога неколицине старијих и нешто млађих колега договорено је да се поводом годишњице смрти објави *Споменица Живојина Ђурића* која би садржала сплет сећања на његову личност, са освртом на разне видове јавног деловања у научној заједници и његово научно дело. Замишљено је да се уз текстове прикупи и презентује довољан број карактеристичних фотографија које би визуелно дочарале динамични научни живот Института и његов колективни, тј. тимски дух.

Указано је такође, и томе је посвећена дужна пажња, да у селекцији приступачног фото-материјала у првом плану приказа буде научна делатност Института: научни скупови, панели, дебате, медијске презентације, студијски боравци, међуинституционална и међународна сарадња и сл. Ипак, као илустрација колегијалне атмосфере приказана су и обележавања значајних догађаја, разне свечаности и светосавске прославе Института.

Уз то, пажња је указана појединим истакнутим сарадницима и заслужним појединцима који су Институт несебично подржавали и помагали у дужим временским етапама. Тако нешто је било потребно и стога што је већини мање позната индивидуална подршка која је Институту пружана у осетљивим временима. Ликови тих личности су представљени у фото-галерији *Споменице*.

*

Посебно емотивно место у животопису Жике Ђурића имала је његова ужа породица, супруга, две ћерке, унуци, зетови... Сви они су снажно утицали на Ђурићеву пројекцију Института као проширене породице. Одатле је разумљиво што је Жика Ђурић као директор Института са сарадницима неговао блиске колегијалне односе испуњене непосредношћу и срдечношћу. Породична блискост учитавана је у потребу колегијалне блискости сарадника у Институту. Колико је Ђурић успевао у настојању међусобног зближавања истраживача и научника успевао, остаје да просуди време.

Захваљујући предусретљивости породице, пре свих супруге Дане, Институту су стављене на располагање фотографије из приватног живота Жике Ђурића. Без тих фотографија биографска слика Ђурићеве личности и његовог односа према Институту не би била довољно рељефна.

Иако је уочен мањак фото материјала о деловању ИПС-а осамдесетих и деведестих година прошлог века, није искључена могућност да ће понешто важно бити пронађено у додатним истраживањима.

*

Иницијатива за израду *Споменице Живојина Ђурића* настала је спонтано и сагласно. Отворени позив за учешће у изради *Споменице* путем писаних прилога је упућен свима који су Ђурића познавали и са њим сарађивали у сфери науке. Низ сећања и прикупљени фото материјал који су пред читаоцима, резултат су правовременог одзива петнаестак колега и пријатеља.

Оно што је могло да се уради у релативно кратком времену је урађено: састављен је уређивачки одбор, изабран уредник, међу запосленима ангажовано неколико марљивих сарадника, контактиране личности од значаја за рад Института. Тиме је створена нужна подлога за меморисање личности Жике Ђурића.

Консултована је и породица Ђурић која је, како је речено, изашла у сусрет институтској иницијативи, протумачила неке мање знане биографске чињенице, објаснила извесне детаље и дала занимљиве фотографије из приватног живота. Иако је прикупљен и предочен приличан број фотографија сходно природи *Споменице* извршен је одабир. И поред опсежности, остављен је простор за визуелне допуне појединих сегмената институтског живота, јавног деловања и приватног живота Жике Ђурића који до сада нису довољно познати и истражени.

*

У сваком случају, надамо се да је *Споменица* одређени културални и социолошки искорак у колективној свести о развоју, положају и улози Института за политичке студије у научној заједници, посебно међу институтима друштвених и национално идентитетних наука у Београду и Србији.

Упоредо са аутореклексивним побудама, ова *Споменица* такође исказује и тежњу неговања културе памћења деловања научних установа, то јест систематичног подсећања на значајне интервале и догађаје у историји Института, те индивидуалне и колективне доприносе научника који су га у разним периодима чинили.

У том смислу, сећања на Жику Ђурића која се предочавају читаоцима упућују на потребу даљег тимског рада на историји Института за политичке студије, у свим аспектима научне делатности у којима се више деценија испољавао и повремено истицао. Наравно, личност тродеценијског директора и саветника, уредника часописа и носиоца пројеката, али и аутора Живојина Жике Ђурића у том погледу је неизоставна.

*

Потребно је такође рећи да је у току рада на *Споменици* искрсло и неколико одиста нових момената који су указали на који начин и колико је Институт за политичке студије одолевао нимало безазленим искушењима преломних времена којих је током скоро шест деценија његовог трајања било и превише. Реч је заправо о томе како је Институт за политичке студије, као по основној намени политиколошка институција, избегавао разасуте замке хировите политизације и усмеравао се ка веродостојном научном пропитивању процеса и структура политике.

Речено је од значаја и стога што је по друштвеном и научном одређењу Институт за политичке студије нужно истраживачки уроњен у узбуркане воде политике чиме је, исто тако неизбежно, изложен снажним налетима политичких струјања, па и опасностима судара са очврслим политичким хридилама. Зато је личност Жике Ђурића као руководиоца Института потребно сагледати и кроз изоштрену опитку знања и умења, заправо завидне вештине да се препреке те врсте ако не савладају оно бар заобиђу. Према већини сведочења упућених, Ђурић је у томе успевао.

*

У *Споменици* ће читалац сасвим извесно назрети контуре научног рада Жике Ђурића, најпре кроз различита указивања на научну организацију и сарадњу, али и много одређеније, кроз урађени примарни нацрт његове био-библиографије. На тај начин читалац ће се сусрести са својеврсном институтском хроником Ђурићевог развојног пута, од првих научних покушаја до бројних ауторских и коауторских дела. Нацртом библиографије обухваћени су само крупнији радови, монографије, антологије, брошуре и сл., али не и бројни чланци и студије објављивани у часописима Института и шире. По свему судећи, тек предстоји израда детаљније библиографије Ђурићевих радова. Већ сада се може очекивати да ће будућим библиографским увидом сазнање о опсегу Ђурићевог ауторског рада бити потпуније.

*

Прилози у *Споменици* су писани из различитих углова гледања на лик Жике Ђурића. Највећи број аутора осветљава вишедценијску научну колегијалност у благом тоналитету сусрета, дружења и пријатељства. Свесни да је сарадња са Институтом за политичке студије и Жиком Ђурићем као директором нераздвојни део њихових интелектуалних биографија, они његову личност приказују аутобиографски, као предусретљиву и синергичну. Заједнички именитељ прилога Жикиних старијих колега и пријатеља је благодатност и пијетет према Ђурићу као необично корисном члану научне заједнице Србије.

Генерациски млађи и најмлађи аутори личност Жике Ђурића сагледавају кроз призму његовог научно-организационог и ауторског рада. У неколико прилога тумачени су конкретни проблемски аспекти Ђурићевих тематских монографија и коауторских дела. Међу уврштеним прилозима уочава се само један писан од млађе ауторке која није имала прилику да упозна Жиком Ђурића.

Остали аутори са уважавањем истичу Ђурићев несебични допринос њиховом научном развоју. Но, без обзира на очекивано различите углове гледања, провејава слична благодатност заснована на захвалности поводом научне емпатије и кооперативности Живојина Жике Ђурића.

*

Са разлогом се може претпоставити да ће *Споменица Живојина Ђурића* која се предаје суду читалачке и медијске јавности подстаћи толико потребна тумачења значења улоге личности научног организатора и научника у животу

истраживачких научних институција. У Институту за политичке студије је током његовог скоро шездесетогодишњег трајања забележено деловање више десетина значајних имена, осведочених политиколога и научника из других области друштвених наука. Имајући у виду биографске чињенице везане за учешће угледних аутора у научном животу ИПС-а, показују се као неопходна континуирана истраживања тог смера и профила. Управо књига сећања на Жику Ђурића – као директора и научника који је у Институту деловао четири деценије – могла би да буде подстрек за почетак систематичног рада на серији политиколошких портрета истакнутих припадника и сарадника ИПС-а од његовог оснивања до данас.

*

Живојин Ђурић – или како се често говорило „наш драги директор Жика” – оставио је неизбрисив траг у раду Института за политичке студије. Садашња организациона структура Института, бројност и разноврсност истраживача и уређеност научно-истраживачког рада у многоме је плод његових стрпљивих и упорних напора. Иако није дочекао уселење у нови простор Института, успео је да оствари ваљане претпоставке за наставак његовог развојног преображаја.

Надамо се да ће *Споменица Живојина Ђурића* послужити као подстицајна основа за постизање бољег разумевања значаја организације и управљања у области друштвених и нарочито политичких наука. Онима који су познавали Жику Ђурића садржај *Споменице* вероватно ће учврстити постојеће мишљење о његовој личности, док ће онима који га нису познавали дати много повода за размишљање о једном времену, једном човеку и једној научној институцији.

Уредник *Споменице*
Београд, 2. новембар 2023.

Милан Јовановић*

Факултет политичких наука, Универзитет у Београду

ЖИВОТНИ КРУГОВИ ЖИКЕ ЂУРИЋА**

Живојин Ђурић је био угледни члан наше академске заједнице, научни саветник и директор Института за политичке студије. Зато је неопходно да се сетимо његовог живота и дела, бранећи се од заборава у времену пред нама.

Није захвално у оваквим поводима сажимати живот и рад некога са ким сам друговао и сарађивао четири деценије. Сада када је то прекинуто Ђурићевим изненадним одласком, чини ми се да се сав живот мог пријатеља одвијао у три круга.

Први круг омеђава Неготинска Крајина: Његов Штубик, питомо и лепо село у којем је рођен фебруара 1954. године, више него оближњи Неготин у којем је завршио основно и средње школско образовање. Рођен је у скромној и часној породици, уживао је у статусу мезимца и јединца. Родитељска љубав и подршка увек су му били снажан ослонац у животу и каријери. Свако ко је друговао са Жиком или бар и једном био са с њим у посети Штубику одмах је видео његову везаност за оца, мајку, родбину – и његову огромну захвалност за подршку коју су му пружили у животу и школовању.

Васпитање у народном духу и вредностима породичног живота и краја у којем је поникао и провео младост трајно ће обележити његов карактер и основно поље интересовања у науци. Надахнути примери историје, књижевности и традиције Крајине, као и повезаност са породицом из које је поникао обликовала су и развила снажан осећај локалпатриотизма. Породица у којој је стасао и средина у којој се образовао суштински су биле његово природно окружење у којем се једино осећао сигурним, опуштеним и задовољним. Њему је синоним за предах од рада увек био Штубик. То је био круг који га је испуњавао, релаксирао, место у којем је обнављавао енергију.

* milan.jovanovic@fpn.bg.ac.rs

** Стилизовани текст прочитан на комеморацији поводом смрти Живојина Ђурића у Дому омладине Београда, 14. децембра 2022.

Други животни круг Жике Ђурића омеђила је његова професионална каријера. Дипломирао је на Факултету политичких наука. Магистрирао је на истом факултету 1992. године, а две године касније докторирао на тему народне суверености Србије средином 19. века под менторством омиљеног професора Мирослава Ђорђевића. Запослио се у Институту за политичке студије 1980. године и са прекидом служења војног рока у њему остао читав радни век. Одмах по докторирању биран је за научног сарадника. Звање вишег научног сарадника стиче 2002. године, а од 2008. године је у звању научног саветника. Жика је стекао и наставничка звања – биран је за професора на универзитетима Мегатренд и Факултету за дипломатију и безбедност на којима је краће време изводио наставу. Педагошка активност му није била примарна, приоритети су превасходно били везани за Институт за политичке студије. Низ података сведочи о уредном каријерном путу, али не показује суштину.

Основно поље његовог истраживачког интересовања била је и остала политичка историја, посебно новија политичка историја. Његови радови посвећени су неким „белинама” у нашој историографији, процесима и актерима који су због политичке и научне индолентности, а најчешће због обоје, остајали ван главних праваца историографских студија. Теме његових радова показују широк спектар политиколошких феномена које је обрађивао онако како су то захтевале обавезе пројеката на којим је учествовао. А учествовао је на свим научним пројектима који су се последњих деценија реализовали у Институту, прошавши све етапе од сарадника до руководиоца пројеката.

Колико сам могао пронаћи за ову прилику иза њега је остало 16 монографија што самосталних и коауторских и преко 80 чланака објављених у научним часописима, зборницима са домаћих и међународних конференција. Ове сувопарне чињенице само су груба скица једне дуготрајне и плодотворне каријере истраживача у пољу политикологије која несумњиво заслужује детаљно сређену библиографију што ће, верујем, бити ускоро урађено.

Жика је дошао на чело Института за политичке студије 1992. године. Онда када је институцији у којој су многи од нас почели свој рад у пољу науке било намењено гашење. Са петнаестак запослених од којих тек два-три у научним звањима, у вртлогу промена, економске кризе, разбијања државе, прекидом веза са матичном кућом, Факултетом за политичке науке над коју се и саму надвила сенка нестанка, онда када су и велика имена која су словила за осниваче Института дигла руке од те институције, он долази на челну позицију уз очекивања са стране да пре буде онај који ће „угасити светло и закључати врата”, него што ће успети да сачува статус истраживачке установе и опстанак у пољу друштвених наука које су увек последња брига. Снагу те претње потврђује чињеница да је братски ООУР,

Институт за међународне студије, престао да постоји што свакако није био охрабрујући подстицај.

У таквом неповољном окружењу Жика Ђурић започиње битку са равнодушношћу администрације, незаинтересованошћу колега, опструкцијама разне врсте. Водио ју је дуго и упорно три деценије. Требало је опстати и обезбедити средства за рад, сачувати статус научне установе када је социјална ситуација у друштву и држави диктирала реално много дужу листу ургентних приоритета. Упорношћу и вештином да окупи све који могу да помогну, да нађе пут до центара где се одлучује, да буде саслушан, да објасни, предложи, образложи, Институт је добио прилику коју је умешно искористио. Прошле су бројне владе, министри, државни секретари, закони... Све су то стресни тренуци за институције и појединце који у њима раде.

Са визијом Института као централне установе у пољу политиколошких истраживања, Жика је временом градио извесност опстанка и перспективу развоја. Институт је постао централно поље у животу, други дом и друга породица, са истим степеном посвећености. Ништа Жики Ђурића није спречавало у том науку – ни када се није најбоље пролазило на конкурсима за пројекте, ни када није било разумевања за запошљавање нових истраживача, ни када није било пара за публикације, ни када су нас у процесу пљачкашке приватизације претворили у расељена лица.

Данас је под окриљем Института више од 70 истраживача у разним звањима. Кроз Институт је прошло неколико десетина истраживача који су наставили ангажман у другим академским институцијама, институтима и факултетима. Већина су политиколози, али има ту правника, филозофа, демографа, историчара, чиме се показује отвореност за мултидисциплинарни приступ тако својствен савременим истраживањима политике. Све њих је ангажовао Жика, усмеравао, храбрио и подстицао. Под његовим вођством Институт је успео да постане издавач осам категорисаних научних часописа. Претраживачи сведоче да у библиотечким фондовима за тих 30 година директоровања са његовим именом у заглављу као издавача и уредника има преко 350 научних публикација, студија, зборника, монографија. Успостављена је сарадња са истраживачким и високошколским установама из Русије, Француске. Овако поређане чињенице не показују колики је труд требало учинити да се то постигне. Гледано са стране, делује једноставно и обично, али ми који смо у том послу знамо колико се препрека морало прескочити да се то оствари, колико енергије, умешности, живота у крајњој линији, за то треба потрошити.

Антимондијалиста и антиглобалиста био би његов политички и идеолошки профил, ако бих хтео да у овим тренуцима будем политички коректан. Али важније ми је да будем тачан. Жика Ђурић је био доследни

српски националиста, суверениста и патриота. У томе није било острашћености и још мање искључивости. Напротив, сарађивао је са свима и градио позицију Института као отворене куће за рад, сарадњу, истраживање и издаваштво са истраживачима дијаметралних теоријских и политичких позиција. Смисао да окупља, повезује, помаже, коју је као човек поседовао, а као управљач временом усавршио, претворили су Институт у неку врсту сигурне куће за бројне истраживаче.

Они који су били у немилости од ове или оне политике, из разних разлога изгурани на маргине и спутавани у својим матичним институцијама, који су остајали без посла, налазили су место у Институту, простор на пројектима и часописима. Велика енергија, дебели живци, искрена посвећеност, потпуна преданост требали су да се све то постигне. Кибицерима са стране то је изгледало лако. Критичарима исто. Онима који нису радили посао који је обављао Жика то се чинило нормалним, уобичајеним, оним што би свако могао и умео. Гунђало се – што ће толико часописа, зборника, скупова, што толики број истраживача, чекало када ће то пропасти. Али то је како видимо расло и усталило се и формирало респектабилну слику Института у академској јавности. Није тражио признања, заслуге, похвале и гратификације, али су га погађали закерања и подметања. Уместо да са искуством буде отпорнији, постајао је рањивији. Био је велики емотивац и сваки трач, неосновану критику, везану за институцију и посао све је теже подносио. Посебно када су долазиле од људи којима је помагао. А помогао није само ономе ко није питао.

Трећи круг најважнији у Жикином животу чиниле су супруга Дана и кћерке Милена и Александра. Непрестано је бринуо над њима као супруг и отац. Заузврат окруживан је узвраћеном пажњом, бригом и љубављу, мажен и пажен породичном к'о родитељском бригом, успевао је да се носи са радним изазовима и уобичајеним болестима које носе године. Додатни полет су дали унуци Петар и Растко. Без те подршке Жика не би био успешан ни на професионалном плану. Судбина је изненадно затворила ова три животна круга нашег колеге, у петак 2. децембра после недуге борбе са болешћу.

У родном крају, у Штубику, сахраном на месту које је посебно волео, поред хумки оних који је безмерно поштовао, затворен је први круг. Институт је остао без врсног дугогодишњег истраживача и директора, чиме је затворен професионални круг. Велики је то губитак за породицу и родбину, али знам да ће они трајно чувати сећање на Жику као благог и увиђавног, доброг човека. Институције су мање осећајне, таква је природа тих организама, али верујем да ће Институт у деликатном тренутку, завршетком једне ере, наћи прави пут из транзиције, онога што та ружна реч значи, и наставити са развојем. То ће бити најбоље сећање и захвалност за уложени труд и развој вишедеценијског директора који се слободно може сматрати и његовим оснивачем.

И на крају нешто потпуно лично. Дошао сам у Институт годину дана после Жике Ђурића када је он био у војсци. Радни путеви су нам се брзо разишли, али смо око Института друговали све ове деценије и сарађивали и пријатељевали. Последњу годину, пре болести за коју сам као и већина вас веровао да ће је онај који је међу нама водио најздравији начин живота пребродити, стално се враћао идеји да после пензионисања време проводи у Штубику. На наговарање да то реализује одмах, одговарао је да само жели да види још три ствари. Да направи виноград са братом што је започео. Да покрене иницијативу да Институт добије статус институције од националног значаја. Да види Александрину диплому медицинског факултета. Али животна прича је затворила кругове пре остварења ових племенитих жеља. Породица је је остала без супруга, оца, таста деде, фамилија без доброг и поузданог рођака.

Кћерка Александра ће за неки месец бити дипломирани лекар. Институт ће наставити својим путем. Виноград ће идуће године дати први род. И од учињеног и од жељеног остало је само мало вина на дну чаше, тек толико да се гроб прелије, написао је Андрић. Верујем да ће наш Жика радити као скромни слуга у врту Господњем пре као какав узоран шеф подрума него виноградар. Нама, пријатељима и сарадницима, остаће сећања на благог човека спремног да помогне, и празнина као и увек када нас напусте такви као што је био Живојин Ђурић – Жика.

Драган Симеуновић*

Универзитет у Београду, Факултет политичких наука

У СПОМЕН ЖИКИ ЂУРИЋУ

Жику Ђурића сам упознао још током студија на Факултету политичких наука, почетком седамдесетих година прошлог столећа, и наше тада започето пријатељство је потрајало пола века. Што је још важније, било је то оно од ретких пријатељстава која су све време трајања непомућена. Привукле су ме његова благост, доброта и урођена опрезност – особине које је задржао целог свог живота. Поред тога је још као студент тежио и фином облачењу и са сваким се опходио са немалим поштовањем.

На Институту за политичке студије се почео ангажовати помажући тадашњем директору Института Сретену Сокићу, иначе професору Факултета политичких наука, да би убрзо и званично постао његов помоћник, а потом као врло млад и директор Института. Било је то велико признање а уједно и велики изазов за младог човека који је тек крочио у Београд, али су му његово поштење и добронамерност – баш према сваком, помагали да преброди небројене препреке и да полако стиче поверење и уважавање старијих и неретко веома угледних колега.

Затим су дошла тешка предратна, ратна и поратна времена. Свако од њих је било време неслоге и сиромаштва у коме су пропадале и много значајније институције од Института за политичке студије, али уједно и време у коме је Жика исказао своје умеће руковођења водећи Институт као најискуснији капетан брода на узбурканом мору. Институту са тада хронично недостајала и средства и људи. Највише су му недостајали пријатељи јер је свако, хтео или не, гледао себе. Било је то време у коме сам се ја још више зближио са њим, налазећи на његову молбу средства и пројекте који су помагали да Институт функционише и преживи.

Наша блискост је била заснована не само на сродном генерацијском погледу на свет, већ и на неким сличним научним интересовањима. Као и Жика, и ја сам веома волео националну историју 19. века. Ипак, за њега се не може због тога рећи да је био националиста, а још мање да је био шовиниста. Био је патриота који је искрено волео свој род и своју отаџбину. Са истим, ако не и већим жаром је волео Институт који је водио и разуме се, као и сваки частан човек, своју породицу, о којој је причао са нескривеном нежношћу.

* dragan.simeunovic@fpm.bg.ac.rs

Супругу Дану је веома поштовао а, децу је обожавао. Био је веома брижан отац. Укратко, изразито породични човек.

Желео је да путује и огледа се на научним скуповима што је у она кризна времена било изузетно тешко остварити. Ипак, путовали смо и то понекад до краја света – рецимо до Рта Хорн, до обала Јужне Африке. Такође у Кину, Јужну Кореју, Лондон, Нотингем... Свуда је остављао веома добар утисак, нарочито већ и зато што је био веома васпитан.

Био је емотивац. Једнако се знао секирати због ситуација у Институту као и због политичких збивања и понашања водећих политичких личности који му се нису допадали.

Понашао се веома часно према старијим угледним професорима. Захваљујући њему, наши уважени професори који су и после одласка у пензију још желели и могли да стварају, рецимо професори Мирослав Ђорђевић и Милан Матић, имали су у Институту до краја живота сва права и сваку удобност за рад.

Волео је да издаје књиге и часописе и тиме се јако поносио. Нема института у Србији који се може похвалити са толико часописа колико има Институт за политичке студије. Никога никада, бар колико је мени познато, није одбио када би га замолио да му објави књигу. Помагао је младе, непознате ауторе једнако као и велика имена. Онима који су му због тога пребацивали, знао је доброћудно рећи „Нека, нека се и то објави”. Имао је без сумње нечег просветитељског у себи.

Посебно је био добар према колегама политиколозима, па чак и према онима који то нису заслуживали. Није мали број оних који су његову доброту схватили као слабост и својим нечасним поступцима га немало пута повредили. То га је веома болело и умео је да дуго и тихо пати због неправди које су му чињене. Ипак, на крају је опраштао свима, онако широко и православно каква је била и његова душа.

Био је mudar човек, већ и зато што је био опрезан по својој природи. То је итекако помогло Институту за политичке студије не само преживети кризна времена, већ и да постане једна од најугледнијих научних институција у нас.

Ипак, ако бих морао да издвојим једну његову особину, онда би то била његова доброта. Имао је меку, скоро дечију нарав уз коју је неминовно ишла и извесна наивност. Његова доброта је често расла до поједностављене племенитости о чему итекако сведочи број људи које је запослио, и то не само из политиколошке струке. У томе га није поколебала ни незахвалност неких од њих која природно израња у друштвени принцип у сваком тешком времену.

Оставио је несумњиво дубок траг не само у историји Института за политичке студије, већ и наше политичке науке уопште, не само због тога

што је био и остаће још задуго руководиоца који је најдуже без прекида водио једну научну институцију у нас, већ и због тога што је ту институцију учинио цењеном, уваженом и широко признатом у струци. Тиме је он заправо те своје, најбоље особине пренео на Институт, баш као што добар родитељ даје и оставља својој деци оно највредније што има.

Јован Базич*

*Учитељски факултет, Универзитет у Приштини
са привременим седиштем у Косовској Митровици*

ФРАГМЕНТИ СЕЋАЊА НА ЖИКУ ЂУРИЋА И ЈЕДНО ЛЕПО ДУГОГОДИШЊЕ ПРИЈАТЕЉСТВО

Amicos res secundae parant, adversae probant. (Sen., De mor. 12, 51)

Пријатеље срећа ствара, а несрећа проверава!

Жику, Живојина Ђурића, упознао сам крајем 1991. године. Упознао нас је наш заједнички пријатељ и колега Милан Јовановић. Милан је једног децембарског дана око поднева изненада бануо у моју канцеларију, као што је то често чинио, и још са врата ми је рекао: „Базо да те упознам са једним нашим колегом, директором Института за политичке студије”, што сам врло радо прихватио. То је био Жика. Након формалности упознавања сели смо и разговарали о Институту и људима који ту раде, а нарочито о Срби Бранковићу, Слоби Антонићу и Драгану Симићу, које сам још од раније познавао и са којима сам средином осамдесетих година заједно радио. Приликом тог сусрета Жика је код мене оставио утисак једног доброг и племенитог, па и храброг човека зато што је запослио Србу, Слобу и Драгана, који су, пре доласка у Институт, имали великих проблема, јер су избачени са посла због неког политичког инцидента. Зато се нико није усуђивао да их запосли иако су они били изузетно стручни и вредни људи, што је касније још више долазило до изражаја у Институту и на факултетима где су радили. Са Жиком сам се потом све више виђао у различитим приликама, углавном по природи посла које смо обављали и то пријатељство се одржало више од тридесет година, све до његове смрти. Наравно, ту је често био и Милан који је сваком дружењу и послу давао особиту занимљивост.

Почетком деведесетих година, Жика је имао великих проблема да сачува Институт. Било је све мање посла, многи људи су одлазили из Института због различитих разлога а било је и притисака да се Институт угаси. Жика је све то тешко подносио јер је био врло емотиван и рањив, али је истовремено био стрпљив и изузетно упоран да сачува и оснажи Институт, на чему је радио готово све до краја живота. У то време, када још није било јасно ко су све актери на политичкој сцени у Србији и ко се за које интересе и идеје бори, Жика је приредио и објавио публикацију у којој су садржани програми

* jovan.bazic@pr.ac.rs

и статути свих политичких странака, што је било од изузетног значаја за разумевање политичких прилика у Србији.

Током деведесетих година, у време велике кризе и буквално егзистенцијалног преживљавања људи и друштвених установа, многи њихови челници тражили су спонзоре у невладиним организацијама и у иностранству ради свог опстанка; или су се укључивали у руководства владајућих странака и јавно истицали своју лојалност чиме су себи обезбеђивали привилеговани положај и одговарајуће тантијеме. Жика је све то презирао иако је живео са породицом као подстанар у Сремчици. Остао је достојанствен, па је са мизерним средствима која је добијао из државног буџета настојао да сачува Институт и развије научну активност.

У таквој ситуацији, он је свој рад у Институту стратешки усмерио у два правца. Први је окупљање и запошљавање у Институту младих људи али истовремено и ангажовање угледних професора са Факултета политичких наука, попут Милана Матића и Михаила Пешића, који су оставили изузетан траг у обнови и развоју Института; и други, обнова издавачке делатности, нарочито покретање нових научних часописа, најпре *Српска политичка мисао*, што је у почетку наилазило на оспоравање од различитих људи због овог назива, а потом и других часописа и научних публикација. Истовремено, уз ове стратешке активности, Жика је у Институту постепено развијао запажену научно-истраживачку активност која је у почетку била изражена у истраживањима јавног мњења о актуелним политичким питањима, а потом све више кроз фундаментална политиколошка истраживања.

У овом периоду Жика сам све више виђао и то најчешће у друштву са Миланом Јовановићем. То је углавном било у просторијама Института где смо уз чај и кафу, а понекад и ракију (само Милан и ја), расправљали о актуелним политичким догађајима, породичним питањима и друштвеним збивањима у земљи или нам је Жика говорио о проблемима са којима се суочава у Институту. Овим разговорима су се понекад прикључивали Винко Ђурић и Драган Суботић, који су нажалост прерано преминули. Винка сам упознао у Институту и њега је красила доброћудност у односу са људима и занимљиви ставови у оцени политичке ситуације у земљи и окружењу. Драгана сам познавао много дуже, јер смо заједно студирали. Био ми је необично драг и оригиналан, али је био и велики песимиста приликом расуђивања о развоју политичких прилика у Србији, што није било без основа, како се касније испоставило. Наравно, ту су као добре домаћице увек биле Светлана Цеца и Смиљана Пауновић.

Током лета 1997. године једна туристичка агенција је објавила понуду за путовање на Свету Гору и боравак у манастиру Хиландар крајем октобра. Жика, Милан и ја смо разговарали о овој понуди. Милана то није занимало,

а Жика и ја смо се договорили да одемо на ово путовање, што смо и учинили. Током боравка у Хиландару редовно смо одлазили на јутрења и вечерње службе. Њега је у овом манастиру све занимало: од цркава, параклиса, пиргова, келија, старих рукописа, икона, фрески, чудесне лозе Светог Симеона, па све до живота у манастиру и начина израде и значења монашке бројанице. У једној прилици Жика је замолио старешину Манастира, игумана Мојсија Жарковића, да нам дозволи да уђемо у манастирску ризницу, што нам је он одобрио и уз помоћ ризничара, ту смо уз занимљива објашњења, разгледали старе рукописе и манастирске реликвије. Боравак у Хиландару за нас је био велико откриће, један нови свет у коме као да је све стало, свет који је у односу на спољашност био нека друга планета. За време тог боравка у Хиландару Жика сам још више упознао, у њему сам препознао необичну побожност изражену кроз снажне емоције које је савладавао у тиховању.

Од средине 1997. године радио сам у Савезном министарству за развој науку и животну средину, као секретар Министарства. Ту сам упознао многе људе који се баве науком и научне установе у земљи, њихов рад и достигнућа са којима су се поносили. Тада ми је Жика много помогао да боље разумем свет науке и научну политику. С друге стране, он је био у све већим проблемима јер се смањивало буџетско финансирање науке, особито друштвено-хуманистичких наука, зато што је све више даван приоритет помоћи српском народу у рату захваћеним подручјима у Хрватској и Босни и Херцеговини, а потом и припремама за одбрану земље од НАТО агресије. Са скромним средствима са којима је располагало Министарство, министар проф. др Јагош Зеленовић заједно са својим тимом у коме је била и моја маленкост, настојао је са великим напором да одржи постојећу научну активност у земљи, али и да истовремено изведе до краја два стратешка пројекта: изградњу банке биљних гена у Батајници и инфраструктуру за увођење академске интернет мреже.

У таквој ситуацији, на моју сугестију министру, вршене су неке корекције у погледу прерасподеле финансијских средстава и опреме у корист научних института који се баве друштвено-хуманистичким наукама. У том контексту је и Институт за политичке студије неочекивано добио нека средства и нешто преко потребне опреме. Мислим да су то били први компјутери који су ушли у Институт. Жика је то схватио као мој лични допринос Институту и упозоравао ме да то не чиним ако могу имати због тога непријатности. Наравно да сам га у томе разуверавао и говорио да су и други институти истовремено добили средстава и опрему на шта се и он сам убрзо уверио, али је увек изузетно ценио „мој допринос” Институту.

У време НАТО агресије на нашу земљу ређе сам се виђао са Жиком, као и са другим својим пријатељима, јер смо сви били ангажовани на различитим местима и имали неке нове обавезе. У нашим ретким сусретима причали

смо о бомбардовању и заједничким пријатељима где се ко налази. Жика је изражавао емпатију према страдалим људима, нарочито према онима које смо познавали, као и забринутост о последицама ове агресије. Међутим и тада је говорио о стању у Институту, његовим активностима и шта све треба да уради у скорој будућности. Радовао се сваком новом броју часописа који су и тада редовно излазили и свакој књизи коју је Институт објавио, или неко од наших пријатеља и колега.

Након НАТО агресије, у време обнове наше земље, истовремено је на друштвеној сцени дошло до велике политизације друштва која је испољена у јачању опозиционих странака и утицаја из иностранства, што се изражавало кроз све учесталије и снажније захтеве за смену власти. У томе су многи интелектуалци и јавне личности, као и друштвене установе, имали значајну улогу, а многи од њих се утркивали у изражавању лојалности опозиционим лидерима. Тада, а нарочито након петооктобарских промена, обновљени су притисци на Институт и на Жику лично да јавно изрази лојалност „демократским променама” и новим лидерима, а нарочито да буде „кооперативан” са новим политичким елитама што би се у суштини свело на то да се Институт упрегне у кола њихове интелектуалне послуге. Жика је и то вешто избегао и издржао руководећи се научним начелима и патриотским вредностима. Он је уз велика залагања и помоћ неких утицајних и добронамерних људи сличних погледа успео да уздигне Институт из заглашујуће какофоније идолопоклоника новим владајућим елитама.

Крајем 2000. године, разрешен сам функције секретара Министарства, што је било и очекивано након доласка нове власти. Када је Жика то сазнао одмах ме је позвао да радим у Институту, где ми је понудио да будем помоћник или заменик директора. Ја сам то, уз велику захвалност одбио, јер ми је тада био приоритет да завршим докторску дисертацију, а и материјално нисам био угрожен јер су ми по закону следовала примања на две године као „нераспоређеном функционеру”. То ни нова власт није оспорила, тако да сам на миру могао да приведем крају рад на свом докторату. У то Жика није баш веровао у такав склоп околности, па ми је стављао до знања да могу увек да дођем у Институт. Током израде своје докторске дисертације Жика ми је много помагао својим добронамерним сугестијама и нарочито литературом, како из библиотеке Института, тако и из његове кућне библиотеке. По окончању доктората, Жика ме је поново позвао да дођем у Институт. Међутим, ја сам се на позив професора Јагоша Зеленовића, министра чији сам сарадник био, а потом ректора Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, запослио на Учитељском факултету у Лепосавићу.

Мој одлазак на Косово и Метохију за Жику је био велико изненађење. Али је он то поштовао и често ми је стављао до знања да ако будем имао неких проблема или уколико желим из било каквих разлога да будем са

послом у Београду, могу увек да дођем у Институт. То је за мене била изузетна сигурност, када ни сам нисам знао да ли могу и колико доле да издржим. Међутим, ја сам на поменутом факултету радио скоро двадесет година, све до пензионисања.

Пријатељство са Жиком Ђурићем нисам никада прекидао. Често смо се чули телефоном, а када сам био у Београду увек смо се виђали и размењивали мишљења о многим питањима. Увек се интересовао за мој посао, за студенте који доле студирају, бринуо за моју безбедност, распитивао се за ситуацију на Косову и Метохији и сл. Жика је у неколико наврата долазио у Косовску Митровицу, нарочито на Филозофски факултет где је са колегом Урошем Шуваковићем радио у организацији међународних научних скупова након којих су издавани зборници радова. У Митровици је увек био радо виђен, јер је из њега искрила нека необична доброта и намера да помогне у свему што зависи од њега.

У то време Институт је постепено све више растао и био све препознатљивији у научној заједници Србије. Међутим, неки проблеми су и даље остали, али се убрзо појавили и још већи. А то је притисак да се Институт исели из пословног простора са Савског трга, у коме је био деценијама смештен. Ту се Жика месецима опирао и покушавао то да спречи на различите начине, па и штрајком испред Владе Србије, где су се, уз запослене у Институту, прикључили и неки пријатељи Института – истраживачи из других научних института, па и професори са факултета. Ни то није имало ефекта па је Институт је избачен на улицу. Уз велике напоре Милана Јовановића и Радослава Гађиновића, као још неколико добронамерних људи, једва је пронађен један простор у улици Светозара Марковића, па се ту део Института сместио, а библиотека Института и готово половина запослених отишли су у пословни простор у Крфској улици. Оба ова простора нису задовољавала ни најминималније услове за функционисање Института. Међутим, и у таквој ситуацији Жикин оптимизам и елан нису посустајали. Он је марљиво и достојанствено радио, уздизао Институт до све већих висина и наставио да се бори за простор у коме би се сместили сви запослени, опрема и библиотека Института. На крају, успео је у томе. Пронађен је и додељен Институту пословни простор у поткровљу зграде у Добрињској улици. Да би се тај простор привео намени требало је велико реновирање и сређивање, тако да је последње године свог живота провео бавећи се тиме, али нажалост није дочекао да Институт усели у нов простор. То је оставио онима који долазе после њега.

И у овим тешким временима по Институт и Жика лично, он је налазио времена за дружење, шалу, разговор о свему и свачему, где су често биле присутне теме из Неготина, Штубика, обичајима и наравима људи из тог

краја. Осим Жике, тим сусретима су нарочит шарм давали Милан и Мића Пешић када смо скупа одлазили у рибље ресторане у Земуну или на јагњетину код Узелца, по Мићиној препоруци, или на нека друга места, углавном по Милановом избору. Ту је Жика увек имао примедби на чистоћу, масну храну или „лоше вино”, иако је пио само по гутљај вина током целог ручка. Али је увек истицао вина из његовог краја као најбоља. У једној таквој ситуацији Милан је више кроз шалу рекао да нам ништа друго не преостаје него да одемо у Неготин и Штубик и тамо пијемо квалитетна вина. На то је Жика одмах пристао и убрзо смо се организовали, па смо се једног викенда августа 2008. године Жика, Милан и ја упутили према Неготину. На том путу смо обилазили манастире и још нека места која је Жика препоручивао. Средиште нашег пута биле су Рајачке пимнице. Ту смо се сместили код Мирослава, Жижиног пријатеља који је имао само пар соба за издавање, али и фантастичну храну и вино. Мирослав нам је још прво вече приредио свечану вечеру коју су увеличала два локална музичара, који су свирали и певали песме из овог краја. Током боравка у Рајачким пимницама обишли смо неке винске подруме, куповали вино, па смо се и препирали са Жиком, јер нам није дозволио да ми платимо, већ је он то чинио. А у повратку, задржали смо се у Кладову, где нас је дочекао мој дугогодишњи пријатељ Вишеслав Живановић, па смо скупа отишли у Текију где се управо одржавала „Златна бућка Ђердапа”. Присутствовали смо овој манифестацији, а потом смо отпловили једним бродићем до Трајанове табле и информисали се о њеном измештању приликом изградње хидроелектране Ђердап.

Током 2011. године покренут је велики пројектни циклус у Министарству просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Жика је, уз помоћ Милана, Миће и професора Матића, дефинисао тему пројекта, припремио пројектну документацију и формирао истраживачки тим у коме је, осим истраживача из Института, укључио и колеге са различитих факултета, па и мене. Међутим, овде треба указати да се Жика у процесу припреме истраживачког тима, осим стручних критеријума, руководио и принципом колегијалне солидарности, па и пријатељства, јер многи људи нису били у ситуацији да се укључе у пројектне активности Министарства из различитих разлога. И ово је још једна цртица из низа племенитих особина Жике.

У раздобљу од краја 2012. до средине 2014. године, осим рада на факултету, обављао сам функцију помоћника министра у Министарству просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Сарадњу са Институтом сам наставио, као и дружење са Жиком и другим нашим заједничким пријатељима. У овом периоду имао сам непосредан увид у ток научних активности које организује Министарство, јер су оне биле у мојој надлежности. Овај пројектни циклус је истраживачима, институтима

и факултетима донео многе благодети: били су у прилици да дугорочније раде на конкретним пројектним задацима, обезбеђено је сигурно и пристојно финансирање, као и савремена опрема.

Све је то побољшало стање и у Институту. Међутим, Жика и даље није био задовољан, јер Институту није много вредела опрема када није имао где да је смести ни употреби због проблема са простором. С друге стране, сви пројектни задаци у Институту су извршавани благовремено и у Министарству су оцењивани високим оценама, не само заслугом истраживача, већ и Жикиним руковођењем пројекта. Он је био изузетно цењен у Министарству, не само зато што је и у то време био дугогодишњи директор Института, већ је био посвећен свом послу, скроман, марљив и кооперативан. Моји сарадници нису знали да ми је Жика пријатељ, па су га често хвалили преда мном. У Министарству нико није изговарао пун назив Института, осим у преписци и документима, већ само Жика или Жикин институт. Жика и Институт, то је било исто. То је остало и до његове смрти. За време мог рада у Министарству Жика се трудио да ми се ређе јавља како ме не би оптерећивао својим проблемима а све послове који су били на релацији између Института и мог сектора у Министарству обављао је искључиво кроз прописану процедуру и у комуникацији са службеницима Министарства. И то је био Жика!

У октобру 2013. године боравио сам на научном скупу у Битгошћу у Пољској. Тамо сам упознао колегиницу Еву Бујвид Курек (*Ewa Bujwid Kurek*), која је била продекан Факултета за међународне и политичке студије Јагелонског Универзитета у Кракову. Имали смо много заједничких тема за разговор, јер је она своју докторску дисертацију припремала у Београду на Факултету политичких наука. По повратку из Пољске о том сусрету сам разговарао са Жиком. Он је предложио да позовемо Еву да дође у Београд на један научни скуп који је Институт управо припремао за новембар 2013. године и да јој том приликом предложимо да Институт и њен факултет закључе споразум о сарадњи. То смо ефикасно организовали и Ева је дошла на тај научни скуп. Она се том приликом упознала са Жиком и радом Института. Жика је на Еву оставио јако леп утисак, како ми је касније написала. Након њеног повратка у Краков, од декана Факултета за међународне и политичке студије, професора Богдана Шлахте (*Bogdan Szlachta*), стигао је позив да Жика посети овај факултет и да се том приликом потпише споразум о сарадњи. Жика и ја смо отишли у Краков средином новембра 2015. године, где смо неколико дана боравили на овом факултету и на Универзитету и тада су Жика и професор Шлахта потписали Споразум о сарадњи. На основу овог споразума неколико доктораната Факултета за међународне и политичке студије из Кракова боравило је у Институту, Ева је често боравила на научним скуповима Института, а Жика и ја смо још пар пута боравили у Кракову на

овом факултету и разговарали са њиховим студентима докторских студија, па смо били и гости у Евиној кући где смо упознали њену породицу. С друге стране, Ева и још неколико њених сарадника објављивали су своје радове у часописима Института, а Милан и ја у њиховом часопису *Politeja*. На основу искустава из ове сарадње и нарочито Жижиног односа према пољским колегама, Ева и њени сарадници постали су пријатељи Института, па се та сарадња проширила и у њу су укључене многе наше колегинице и колеге, као и неки факултети у Србији.

Све до појаве епидемије короне са Жижом сам се најчешће виђао приликом мог доласка у Београд, али смо били заједно на многим научним скуповима, говорио је на промоцији мојих књига, долазио је на мој факултет да види где радим и сл. Он је мене укључивао на пројектима Института, у редакције институтских часописа, објављивао сам у њима, као и у другим научним публикацијама Института. Имали смо мноштво заједничких тема за разговор, заједничких пријатеља, места и навика. Ја сам био и у његовој кући у Неготину и ту упознао његове родитеље.

У међувремену, наши професори и драги пријатељи Милан Матић и Мића Пешић су преминули, што је за нас било врло тужно, као да нам неко из породице одлази. Корона нас је затворила у куће, а многе отерала у болнице и на гробља. Жижу је напала нека друга болест због које је све учесталије боравио у болници. У време короне Жижу нисам виђао, али смо се повремено чули телефоном и увек договарали да се ускоро видимо. У петак, 2. децембра 2022. године, нешто после 15 часова Урош Шуваковић ме је позвао телефоном и рекао ми да је Жика пре пола сата преминуо. Ту је стављена тачка на наше дружење, али лепа сећања на наше пријатељство остају.

Урош Шуваковић*

Факултет за образовање учитеља и васпитача, Универзитет у Београду

ЖИКА – ДРУГ И ПРИЈАТЕЉ

Др Живојин Ђурић, научни саветник и вишедеценијски директор Института за политичке студије, Београд. Или, сасвим једноставно, како смо га сви звали – наш Жика.

Упознало смо се 90-их година, у згради ЦК, на Новом Београду, код заједничког пријатеља, проф. др Милана Јовановића. Ја сам се тада бавио младим социјалистима и студирао ФПН (ФПН је био расадник младих кадрова социјалиста, поменућу само неке блиске мојој генерацији – Дачић, Бранко Ружић, Бацковић, Воја Ђурђевић...). Жика је био опозиција, отприлике на позицијама десног центра, што би тада одговарало ДСС-у. Умерени националиста. Међутим, он сам никада није био члан ниједне партије. Сарађивао је са социјалистима због својих другова који су ту били (осим проф. Милана Јовановића, ту је спадао и проф. Јован Базић, који су му били блиски по годинама), док сам им се ја, као најмлађи, касније прикључио. Осим тога, а вероватно и пре тога, Жика је био патриота. Да додам – и локал-патриота. Неготин и источна Србија су му били увек на срцу и у памети. Њему на првом месту није била партија, већ патриа – Србија. То опредељење биће његова одлика све до смрти. У СПС је он видео патриотску партију, и зато нам је помагао на различите начине, истовремено нас критикујући због неких конкретних потеза, које је сматрао погрешним (нпр. сарадњу са ЈУЛ). Миланова канцеларија је тако постала стециште дијалога, понекад и жустрог, али се никада нико није ни на кога наљутио. Ја сам, наравно, бранио све што је СПС радио, премда сам и сам имао примедбе на неке од потеза; Жика би то беспошtedно критиковао, а Милан се трудио да се његови другови не заваде. Тако су пролазиле године наше власти. Иначе, Жика је имао обичај и да „ретерира”, преиспита свој став, призна другоме да је био у праву. То не може свако, то је одлика истинских интелектуалаца. А Жика је то био.

Дошла је и та судбоносна 2000. не само за СПС, већ и за Србију. Слободана Милошевића су убедили да распише и председничке и савезне парламентарне и локалне изборе истовремено. На састанку партијске координације коју је Слоба држао једном недељно (учесници: Слоба, Милан Милутиновић, Мирко Марјановић, Горица Гајевић, Миломир Минић, Никола Шаиновић, Драган Томић („Југопетрол”), Зоран Анђелковић Баки, Зоран Вујовић, Драгољуб

* uros.suvakovic@uf.bg.ac.rs

Милановић, Горан Перчевић, Ивица Дачић и ја), Слоба је саопштио да се иде на све те изборе истовремено. Иако најмлађи, ја сам рекао да то не треба радити, пошто њему мандат траје још годину дана, а да је тешко рећи какве су последице НАТО агресије на бирачко тело. Горица ме је подржала како би требало размислити, али се онда умешао Драган Томић и „објаснио” како без Слобине кандидатуре не можемо да добијемо савезне изборе. То је, наравно, била класична замена теза, пошто смо већ знали да ће ДПСЦГ Мила Ђукановића бојкотовати изборе, па ће СНПЦГ Момира Булатовића имати 30/30 црногорских посланика (дobili су 29/30), а у Већу република смо имали већину захваљујући пропорционалној додели мандата од стране црногорске скупштине у том већу.

На овај Томићев коментар надовезао се Слоба: „Пусти, Уроше, тако смо се договорили”. Ко се договорио? Када? Где? Тајну је Слоба однео са собом у гроб. Питао сам га више пута док је био у Хагу, није ми одговорио. „Не сећам се”, сваки пут би рекао. Професорка Мира Марковић ми је испричала да су она и Слоба шетали у врту виле „Мир”, да је он то њој предложио „да не бисмо замарали народ и бацали новац” и да је она то тако прихватила. Опет, ја могу да сведочим да ме је председник Милан Милутиновић негде у фебруару позвао и замолио да ја Слобу убедим да „одмах идемо на све изборе. Он ће те послушати, јер ти верује”. Одбио сам ово децидно, пошто нисам хтео да ризикујемо Слобин мандат, а сви који су били на оној координацији (зато сам навео њихова имена), а још су живи, то могу да потврде.

И сада долазимо до улоге Жике Ђурића. По налогу Горице Гајевић, Милан је ангажовао Жику – коме смо сви потпуно веровали – да се уради испитивање јавног мњења о подршци председничким кандидатима. Резултати истраживања су били јасни: Слоба неће победити у првом кругу, практично може да рачуна само на српске гласове, мањине ће бити за опозицију. Ако Српска радикална странка да свог кандидата, и он ће нешто гласова узети Слоби. Резултате је Милан представио Слоби. „Ако ме народ хоће у реду, ако неће – не мора”. Слоба истраживањима јавног мњења није веровао. Остало је историја.

После 5. октобра 2000. почео је прогон социјалиста. Стигматизација је била „гебелсовска”. О овоме најбоље сведочи податак из истраживања које смо тада спровели да је само у априлу 2001., месецу чијим је концем ухапшен Председник Милошевић, у „Политици”, „Блицу” и „Вечерњим новостима” објављено чак 940 текстова који су били негативно конотирани према Председнику Слободану Милошевићу, СПС-у и „бившем режиму”, при чему 106 на насловницама и два специјална броја „Вечерњих новости” на укупно 64 странице (Шуваковић, 2009: 673). Био сам међу онима које је нови режим, без очигледног разлога, највише нападао. И колико су ме они

нападали, ја сам још више узвраћао. Најтеже ми је падало што су тој кампањи учествовали и поједини социјалисти, правећи праву хајку на мене, како у јавности, тако и унутар СПС. Али, то иде њима на част. Ово сам констатовао тек толико да не мисле да нисам разумео збивања и њихове намере.

Жика Журић се, међутим, показао као прави друг и пријатељ. Нпр. мени је тада било готово немогуће да објавим рад у неком научном часопису. Уредници су били заплашени. Ипак, захваљујући академику Чедомиру Попову и професору Миловану Митровићу, успео сам да први свој научни рад после 5. октобра објавим у *Зборнику Матице српске за друштвене науке*. Готово истовремено, Жика је помогао да ми буде објављено неколико радова у институтским часописима. Тако сам успео да будем изабран за доцента на Филозофском факултету у Косовској Митровици.

Године 2010. сам именован за члана Управног одбора Института за политичке студије. То је разгоропатило један део функционера ДС који су преко медија вршили притисак да будемо одмах разрешени¹. Жика на то није давао пет пара. Одлуку о мом именовању је сматрао потпуно исправном, будући да сам дипломирао, магистрирао и докторирао на ФПН-у. Нисам га никада питао о томе, али сам чврсто убеђен да је и он лично учествовао у том кадрирању мене за члана Управног одбора ИПС-а. Жика се у Институту чврсто држао начела „нека цвета хиљаду цветова”, омогућујући да се ту окупљају припадници различитих политичких опција, али чврсто држећи патриотски курс.

У том периоду Жика је био јакo критичан према социјалистима због коалиције са ДС, у чему смо се потпуно слагали. Сматрали смо да је неморално улазити у коалицију са партијом која је директно одлучила да се изручи председник СПС тзв. Хашком трибунали, чему су допринели да он тамо оконча свој живот. Обојица смо ценили да је ДОС штеточинска опција, а да Војислав Коштуница није био у стању да своју политику јасно артикулише док је био на власти, па ју је стога изгубио.

Премда је на почетку имао велику подршку грађана, Коштуница је заправо урадио све што је Запад тражио: затражио је приступање СРЈ ОУН, иако смо ми били земља-оснивач; амнестирао је албанске терористе (међу њима и Албина Куртија); због „необавештености” дозволио да Слободан Милошевић буде одведен у Хаг; потом „по Закону” испоручио Хагу све који су бранили

¹ Један мој збиља искрен и добар пријатељ који је био члан руководства СПС ме је позвао да се видимо и саопштио: „Слушај, Уки. Огроман је притисак због твог именовања. Не знам да ли ћемо успети да издржимо. Молим те поднеси оставку. Она ће бити код мене. Ако будемо морали – активираћемо је; ако не – све је у реду”. Одговорио сам да ме је СПС поставио, те да према томе има право и да тражи оставку, написао је одмах ту у његовој канцеларији и предао му је. Није никада активирана. Ово само сведочи о томе колики је степен острашћености код људи из ДОС, прецизније из ДС, према нама социјалистима био чак једну деценију после њиховог преузимања власти.

земљу; прихватио је трансформацију Југославије у Државну заједницу Србије и Црне Горе, по истом моделу као што је СССР трансформисан у Заједницу Независних Држава (Ђукић, 2010)²; легитимисао независност Црне Горе, остављајући тако Србију без изласка на море први пут после балканских ратова; млако реаговао (формалистички) на самопроглашену независност тзв. Косова, исправно је називајући лажном државом; да би после свега раскинуо коалицију са ДС због ЕУЛЕКС-а, удобно пишући књиге и упозоравајући да је Србија стављена пред избор: КиМ или ЕУ! Погубност власти ДОС, посебно ДС, је Жики и мени од почетка била јасна, али тадашњем шефу државе није било. Или му је било лакше да му ништа не буде јасно.

И Жики и мени је Косово и Метохија била централни оријентир оцене нечије политике. Ко искрено брани Космет има нашу подршку. Наравно, Жика је често бивао сумњичав у погледу те искрености, често се преиспитивао, дуго смо причали у његовој канцеларији.³ О свему, а највише о националној политици која нас је обојицу преокупирала.

На Жикину иницијативу организовани су бројни научни скупови у ИПС-у. Они су третирали различите политиколошке теме, пре свега оне које су имале национални значај. Тако је Институт неговао оно што није било *main stream* у досовској Србији. Имали смо тада проблем са простором, али је то углавном решавано коришћењем просторија некадашње зграде Протокола на Теразијама. Ипак, Жика је пред крај свог директоровања и, на жалост, животног пута, успео да обезбеди леп и функционалан простор за Институт у некадашњој згради Народне скупштине, у Улици краља Милана. За његова живота нисмо се тамо преселили из техничких разлога, али већ данас Институт ту ради у пуном опсегу. Циљ просторног проширења и делатности Института у комфорнијим условима постигнут је благодарећи Жикиној децениској упорности да се добије баш тај и такав простор.

Важна Жикина заслуга је била развој и одржавање институтских часописа. Сада су сви на листи Министарства, у различитим, али високим категоријама. Осим тога, успео је обезбеди кадар како би ИПС могао независно од других института да врши изборе у научна звања, али је примио и плејаду младих истраживача који су се у Институту развијали и стасавали као научни радници. Када су се *Социолошки преглед* и Српско социолошко друштво нашли у незавидној ситуацији, због изненадног отказивања простора у коме смо били регистровани и то неколико деценија (ИДН), Жика је одмах прихватио регистрацију на адреси ИПС. Тако је отпочела сарадња ИПС са

² Од Председника Милошевића је Запад то исто тражио, на Хашкој конференцији 1991., само за случај СФРЈ. На то је он језгровито одговорио да „нити смо раније, нити бисмо се сада сложили са укидањем Југославије потезом пера” (Милошевић, 2008: 120).

³ У међувремену сам ја, 2014. постао председник Управног одбора Института, па смо се од тада чешће виђали.

Српским социолошким друштвом, чиме је делимично отклоњен антагонизам између ове две струке, који никада није имао научног утемељења. Сарадња се није сводила само на сарадњу часописа, већ су заједнички организоване и научне конференције. Идентично је Жика поступио и у погледу *Архива за правне и друштвене науке*, помажући обнављање његовог рада после дуже времена застоја.

Ми, Жикини пријатељи и другови, смо се у извесном смислу огрешили о њега. Пошто се често жалио да је болестан, сви смо мислили да претерује. Сем тога, веровали смо да је узрок томе у разним стресним ситуацијама којих, нарочито последњих година, није било мало. При том, кад год би ишао да се прегледа, резултати су му били у границама нормалних. Све до последњих годину и по – две, када смо сви најзад схватили да се збиља разболео. Покушавали смо да му помогнемо колико смо могли.

Међутим, и тада је Жика остао активан. На мој позив ангажовао се у Фондацији за српски народ и државу, и израдио чак четири брошуре (Ђурић, Стојадиновић, 2020; 2021а; 2021б; Ђурић, Стојадиновић, Спасовић, 2021), од којих како се види чак три скупа са др Мишом Стојадиновићем, у сврху политичког образовања људи који почињу да се баве политиком. Планирали смо и пету, из области историје савремених политичких партија, али је за њу била неопходна архивска грађа, на жалост недоступна. Осим тога, када је осниван часопис *Напредак*, ја сам смислио назив, док је Жика био тај који ми је сугерисао да, вероватно по угледу на *Политичку ревију*, стоји у називу и ближе одређење: *часопис за политичку теорију и праксу*. Наравно, сугестија је била добродошла и прихваћена је, па се Жика може, донекле, сматрати и «кумом» овог часописа.

Док није сасвим пао у болесничку постељу, с времена на време, виђали смо се код њега у канцеларији. Био је то почетак рата у Украјини, па нам је то била и главна тема. Схватили смо да се свет преобликује. Дуге телефонске разговоре смо водили и док је лежао у болници. Разговарали смо барем једанпут недељно, углавном о збивањима у Украјини, али и о Институту. Размишљао је, бринуо се и оптерећивао, чак и текућим питањима. Последњи пут смо разговарали само два дана пред његову смрт. Споро је говорио, али је био потпуно свестан. Био сам запањен када ми је у петак Смиљана Пауновић јавила да је прикључен на апарате. Јасно је било да је стигао, прерано, биолошки крај.

Међутим, човека не памте по година живота, већ по делима која је иза себе оставио. Осим научних радова које је објавио, укључујући и последњу монографију (Ђурић, Стојадиновић, 2022) – чије је корице и прелом успео да види у болници – може се слободно рећи да је Жикино животно дело Институт за политичке студије. Није га основао, није био ни први ни најпознатији

директор, али јесте био директор који је оставио најснажнији печат на рад ове научне установе. Слободно се може рећи да је Институт прерастао у савремену институцију и постао препознатљив у јавности управо по Жики Ђурићу. Сигуран сам да ће време које долази ту оцену потврдити.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Ђурић, Срећко. 2010. *Тајне беловешке пушће: Вискули – последњи дани СССР*. Београд: Албатрос плус.
- Ђурић, Живојин., Стојадиновић, Миша. (прир., 2020). *Конституисање српске државности у XIX веку: први део*. Београд: Фондација за српски народ и државу.
- Ђурић, Живојин., Стојадиновић, Миша. (прир., 2021а). *Конституисање српске државности у XIX веку: други део 1*. Београд: Фондација за српски народ и државу.
- Ђурић, Живојин., Стојадиновић, Миша. (прир., 2021б). *Конституисање српске државности у XIX веку: други део 2*. Београд: Фондација за српски народ и државу.
- Ђурић, Живојин., Стојадиновић, Миша. 2022. *Анатомија неолибералног светског поретка*. Београд: Институт за политичке студије
- Ђурић, Живојин., Стојадиновић, Миша., Спасовић, Ивана. (прир., 2021). *Знамените личности Србије XIX века*. Београд: Фондација за српски народ и државу.
- Милошевић, Слободан. 2008. *Прилог историји двадесетог века*. Београд: Трећи миленијум.
- Шуваковић, Урош. 2009. Партијска држава: могућност њеног настанка и развоја на примеру савремене Србије, *Теме* XXX (2): 663-682. Доступно на: <http://teme2.junis.ni.ac.rs/public/journals/1/previousissues/teme2-2009/teme%202-2009-19.pdf>

Љубиша Р. Митровић*

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

**ПРИЛОГ ИСТОРИЈАТУ РАЗВОЈА ИНСТИТУТА
ЗА ПОЛИТИЧКЕ СТУДИЈЕ И МИСИЈА
ЊЕГОВОГ МЕНАџМЕНТА**

**Са посебним освртом на портрет
директора др Живојина Ђурића**

„Сећање на личност Живојина Ђурића обнављаће се у знаку сећања на институцију коју је дуго водио и градио у једном бурном времену. Тада ће вероватно бити видљивије да је Ђурић Институт схватио и доживљавао као свој опус.“

*Милош Кнежевић, Живојин Ђурић (1954-2022).
Један живот у целости посвећен Институту.*

**УМЕСТО УВОДА:
О ПОТРЕБИ ПОЛИТИКОЛОГИЈЕ**

У савременом добу се политика доживљава као изопачавање и кварење . Осврт на историју политике од антике до данас показује да се она у антици (код Платона и Аристотела) третира као инструмент рационалног управљања друштвом. У савремености, дешава се нешто друкчије: политика се схвата и примењује као инструмент класне борбе и илузорне друштвености (*Карл Маркс*); макијавелистичка аморална реалполитика у служби државе као институције; делатност и разигравање политичких група, покрета, партија и интересних група у вишепартизму; „демократија без народа“; уметност илузија у потрошачком друштву масовног спектакла (*Ги Дебор*), или; уметност манипулације и демонтаже власти народа (*Сергеј Кара Мурза*).

На почетку и на крају 20. века дошло је до реинкарнације геополитике која је обновила општи истраживачки значај политичких наука, за процесе уређивања друштвених односа. Догодило се то насупрот идеја и идеала социјалиста да је подруштвљење политике у форми контроле државе од стране пролетеријата или самоуправе, крајњи политички циљ. У пракси се, нажалост, уз мале узлете и успехе, све то завршило неуспешно. У транзиторном

* ljubisa.mitrovic@filfak.ni.ac.rs

вишепартизму настао је нови фетишизам државе као великог Левијатана, свемоћном демијургу живота и смрти.

У ери неолибералне транзиције и владавине корпоратије и технократије у служби мегакапитала и финансијске буржоазије, дошло је до новог отуђења политичке реалности и редуковања политичких студија на апологију и сервисирање центара политичке моћи. Наиме, уместо развоја политике као облика самоделатности грађана у испољавању и уређивању својих интереса, на различитим нивоима друштва – од микроструктура до глобалног институција – политика се вазнела као сила над друштвом и народом.

Политика се обликовала као монопол, привилеговани посед и занат професионалних мешетара, а парламент се претворио у институцију партија и лармација у позоришном декору паралелног живота далеког од аутентичних потреба грађана и бирача. Сва упозорења о неподношљивом кварењу демократије и политике (од Платона и Аристотела преко Макијавелија и Монтескјеа до Маркса), као да су заборављена. Политика се поново вазнела у небеске висине и постала отуђена делатност и судбине над човеком и грађанима. Оваква политичка пракса у захтева одговор од фундаменталних истраживача који се баве политичким студијама да рехабилитују научни приступ и помогну друштву у демистификацији политичких појава и процеса, у едукацији нових кадрова који ће својим знањем и етиком повратити рационалност и еманципаторску улогу политике у друштвеном животу.

Данас се у нас намножило безброј парapolитичких и паранаучних организација/институција НВО центара – који се баве шминкањем, естетизацијом и апологијама центра политичке моћи. Неки од њих као службени аналитичари у медијима, понашају се као да је најзад откривена земља Утопија. Уместо да критички истражују политичке процесе, односе, институције и актере и помажу подизање рационалне грађанске свести и унапређења квалитета одговорности у политичком животу, на делу је у пракси, апологетски приступ друштвеним променама, који храни раст политичке патологије у различитим појавним формама: од популизма до култа личности и рестрикције истинске вишестраначке демократије као форме развоја.

На том фону данас расту разни центри за стабиллократију, изузетност, извршеност и политичку естетику постојећег, док кржљају и занемоћавају демократске институције. Све упадљивији је дефицит аргументоване јавне критике, што у крајњој инстанци доводи до блокаде државног и друштвеног развоја. Елементи поменутог представљају део атмосфере којој се данас врше политиколошка тумачења политике.

I

О СОЦИОЛОГИЈИ ИНСТИТУЦИЈА, КУЛТУРИ ПАМЋЕЊА И МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНОСТИ У ИСТРАЖИВАЧКОМ РАДУ У МОНОГРАФИЈАМА О НАУЦИ КАО ДРУШТВЕНОЈ ПОЈАВИ

Друштвени живот премрежен је бројним делатностима и институцијама које одговарају развојним процесима и структурама технологије и поделе рада, опште узевши, духу времена и друштвеним потребама становништва у једној епоси. Иако су људи, као врста, старији од институција, институције могу да надживе бројне генерације. У савременој социологији издиференцирала се посебна социологија у лику *социологије институција* која претендује да се претвори у интердисциплинарну дисциплину. Она изучава услове настанка, рађања, структуру и функције институција, њихове намене, циљеве и мисију, као и „дијалектику њиховог живота, успона и падова, криза и распадања. Зато је у том контексту неопходно истражити односе људи и институција, па у том смислу и улоге личности у историји и институција и њихову мисију у друштвеном животу.¹

У савременом добу се одомаћила пракса писања монографија о историјату настанка и развоја институција, јер тиме се остављају белези о трајању и мисији у животу једне заједнице. Такву праксу налазимо у лику монографија о становништву и насељима, породицама, али и привредних, школских, образовних, научних и културних институција. Рад на оваквим монографијама захтева тимски рад истраживача различитог профила. Уколико имају амбицију да сведоче о стваралаштву њених упосленика и менаџмента, монографије је неопходно писати на основу респекта основних методолошких стандарда. Потребно је држати се критичког метода рационалности, а не на слабоспевне апологетике и кривотворења. Тиме је рад на тако орјентисаним монографијама о историји научно-истраживачких институција деликатнији и друштвено одговорнији.

Као Факултет политичких наука, тако и Институт за политичке студије у Србији поникли су на тековинама Високе школе за политичке науке, на којој су се школовале елите друштвено-политичких активиста и дипломата у условима монопартијског система у нас. На чело Института биране су најпре истакнуте политичке личности. Од средине 80-их година прошлог века то су били професори универзитета и политикологије. Од 1984-1987 директор Института за политичке студије у Београду био је професор др Сретен Сокић. Од 1999. године на чело Института изабран је политиколог др Живојин Ђурић.

¹ Meri Daglas: *kako institucije misle*, B92, Beograd 2001.

Живојин Ђурић дошао је на чело Института у време кризе и урушавања социјализма као монопартијског система, крајем осамдесетих година и почетком деведесетих година. Био је уљудан, тих и ненаметљив. Умео је стрпљиво да учи од старијих и искуснијих колега. У себи је поседовао енергију за организацију и пашићевски смисао за политичка лавирања у кормиларењу институцијом на чијем се челу нашао у турбулентном времену кризе и политичких превирања.

Највеће заслуге Живојина Ђурића испољиле су се у неколико области, најпре: у програмском ширењу института; у отварању нових поља/области на којим су се активирали истраживачи; у развоју обимне и веома садржајне издавачке делатности; у великом броју научно-истраживачких пројеката; у избору потребних кадрова и стручних људи на водећим пројектима... Справом је колега Милош Кнежевић закључио да је развој научног подмлатка, у ствари, „развој Института био главни опус Живојина Ђурића”. Наиме, на разним пројектима у Институту било је ангажовано преко 80 истраживача. Као признање за њихов допринос у раду и круну Ђурићевих заслуга може се узети: високо одликовање Института за политичке студије (2022) додељено од стране председника Републике Србије, као и добијање новог простора за даљи рад ове институције.

Велика преданост и посвећеност организационим пословима/менаџменту у Институту донекле је умањила Ђурићеве снаге да се сам лично посвети истраживању и писању. Иако је докторирао код истакнутог историчара проф. др Мирослава Ђорђевића на теми „Питање народне суверености у Србији средином 19. века”, када сам га, прошле године, као уредник за област образовања и наука *Нишке енциклопедије знаменитих личности*, замолио да напише одредницу о професору Ђорђевићу који му је био ментор и са којим је сарађивао, саопштио ми је да због премора на послу, неће моћи. Да ли је већ тада осећао здравствене проблеме или не? Питам се и данас?

Моја сарадња са Институтотом за политичке студије отпочела је крајем осамдесетих година, када сам се и упознао са Живојином Ђурићем. Као социолог политике и члан управе Удружења науке и друштва Србије које је водио угледни политиколог др Радослав Ратковић, био сам почетком деведесетих укључен сам у рад издавачког савета Института на чијем челу се налазио академик Михаило Марковић, а касније проф. Милан Матић и Михаило Пешић, Славиша Орловић, Милан Јовановић, Урош Шуваковић и др. Догађало се то у раздобљу убрзане обнове вишестранања у Србији који је текао динамично, уз бројне противуречности, превирања и сукобе. Ови процеси довели су и до одређених подела и раслојавања и диференцијације у Институту. Догодио се заправо сукоб заговорника и присталица двеју струја: између суверенистичко-идентитетске и модернизацијско-глобалистичке струје. Будућим истраживањем требало би утврдити колико је овај разлаз

унутар Института био мотивисано дневно-политичким разлозима, а колико одиста различитим идејно-политичким оријентацијама.²

Ђурић је у спретном „слалом стилу” био са променљивим успехом покушавао мирење ових струја у Институту. Као зналац лобистичких игара вешто је користио сличности и разлике различитих коалиција власти и у управи у Министарству науке. У овдашњем трагикомичном политичком позоришту, у којима се намножило исувише шмираната и швиндлера, требало је савладати све те препреке, и успешно се кретати између њихових интереса, притисака и задрте непопустљивости. Ђурић је ту пашићевску особину успешно неговао као унутрашње устројство обазривог опхођења, опрезан манир комуникације и дисциплину смотрено сагледавања прилика. А све то за добробит опстанка и развоја Института и афирмацију његовог положаја и улоге у научно-истраживачком животу Србије.

У више наврата сам се осведочио да је Ђурић са поштовањем испуњеним одушевљењем говорио и писао о Николи Пашићу, који му је био узор и образац вође/владара. Можда је на том плану деловала помало и завичајна носталгија, али је у сваком случају била ствар темељне оријентације и мерило избора. Углавном, од Пашића се одиста имало шта научити, а посебно стратегијско и тактичко маневрисање у замршеним и нејасним политичким борбама и заокретима у политичком животу земље. На хоризонту остваривања националних и државних циљева Србије, Живојин Ђурић налог пашићевске довитљивости није само осећао него и познаво у његовим корисним учинцима.

II ОСВРТ НА ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ ИНСТИТУТА ЗА ПОЛИТИЧКЕ СТУДИЈЕ

У време директоровања Живојина Ђурића на челу Института, са успехом су покренути и деловали следећи часописи:

1. *Српска политичка мисао* – која је обнављала значај националне традиције за идентитет и развој геополитике;
2. *Национални интерес* – који је у ери разградње СФРЈ и СРЈ разматрао путеве и стратегије примене српског националног и државног интереса;

² Наиме, почетком деведесетих година дошло је до диференцијације у Институту за политичке студије између суверенистичко-идентитетске и модернизацијско-глобалистичке структуре. Живојин Ђурић је остао на курсу суверенистичко-идентитетске групе, чије становиште је заступао академик Михаило Марковић, док је део сарадника из редакције иступио и формирао Нову српску политичку мисао, коју су уређивали Ђорђе Вукадиновић и Слободан Антонић. У међувремену настала је еволуција у ставовима опонената и обновљени су односи и сарадња, тако да даље нису у знаку спорења и искључивости.

3. *Политичка ревија* – која је на политиколошки начин тематски покривала текућу политичку проблематику савремене политичке праксе у нас и у свету, од транзиције, проблема нације, државе, партија, политичког и уставног система, демократије и сл;
4. *Политика националне безбедности* – која третира проблемско поље геополитике, геоисторија балканских односа и студије безбедности Србије;

У овако разуђеним пољима истраживања у области политичке теорије и праксе требало је привући велики број нових сарадника из земље и иностранства, а посебно ангажовати окретне, комуникацијски способне и стручно компетентне уреднике. Избором и вишедеценијским деловањем уредника часописа, попут: Драгана Суботића, Милоша Кнежевића, Радослава Гађиновића и Момчила Суботића, Ђурић је следећи високо прецизни инстинкт за креативну кооперацију, предочени циљ са видним успехом и на ваљан начин остваривао.

Уз то, посебно је запажен Ђурићев рад на сталном подмлађивању кадровске структуре Института и ангажовању младих сарадника на бројним пројектима које је Институт реализовао, а Министарство науке Србије финансирало.

Напоследку, морам рећи да дугујем личну захвалност Живојину Ђурићу на сарадњу са Институтом за социолошка истраживања Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Личну захвалност такође дугујем Институту и Живојину Ђурићу за несебичну подршку и спремност да објави значајан број мојих ауторских књига. У току деведесетих и прве деценије у 21. века, Институт је, наиме, објавио девет мојих монографија и уџбеника:

1. *Савремено друштво: стратегије развоја и актери* (1996);
2. *Социологија* (1997);
3. *Опита социологија* (2008);
4. *Глобализација и друштвени актери* (на српском 2000.; на француском језику 2001);
5. *Пут у зависно друштво* (2004);
6. *Творци нових парадигми у социологији* (на српском 2008; на енглеском 2009);
7. *Савремени Балкан у кључу геополитике* (2008);
8. *Транзиција у периферни капитализам* (2009).

Чини ми се да већ и сам списак издања указује на Ђурићев сусретљив и поливалентан концепт издавачке продукције. У том концепту своје место су проналазиле научне обраде свих значајних тема, али и развијена ауторска

политиколошка, социолошка и историографска становишта о различитим проблемима унутрашњих и међународних односа.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА: ОМАЖ О ЛИКУ И ДЕЛУ ЖИВОЈИНА ЂУРИЋА

Присетимо се поново онога што већина упућених зна. Више од тридесет година Живојин Ђурић био је на челу Института за политичке студије. Могло би се рећи да је две трећине живота провео радећи на Институту за политичке студије. Најпре као истраживач, а од 1989. године до смрти крајем 2022. и као директор. Био је директор Института за политичке студије у кризним околностима друштвеног невремена на простору Југославије и Србије, у раздобљу распада социјализма, разбијања СФРЈ, агресије на СРЈ и Републику Србију 1999. А онда и времена тегобне транзиције без визије и неопходне социјалне одговорности, која је увела Србију и геопростор Балкана у процесе рестаурације периферног капитализма и колонијалне демократије.

Резимирајући могли бисмо поентирати: Живојин Ђурић нашао се на челној позицији кормилара Института у смутном времену кризе и транзиције друштва Србије. Он је менаџерску организаторску функцију успешно и не без уживања и задовољства обављао и тиме доприносио да Институт временом разграна и обогати програм, оснажи делатност и учврсти положај.

Ваља, међутим, још једном подсетити да је овај рад Ђурића уједно његов немали друштвени допринос. Вршење директорске функције у овом бурном, а покатак и опасном раздобљу није остављало превише времена да се Ђурић у целости посвети научно-истраживачком раду, било као истраживач и писац, било као руководилац значајних пројеката. Но, на посредан начин, он је са екипом искусних и проверених кадрова из области друштвено-хуманистичких наука, као руководилаца појединих истраживања и уредника часописа успео да организује разуђен програм и афирмише углед и мисију Института.

Као организатор рада и кадровик Ђурић је успео да окупи око Института већи број познатих и плодних научника и истраживача различите теоријске и идејно-политичке оријентације. Мрђу сарадницима и члановима Института који су следили плуралистичку критичку мисао у друштвено-хуманистичким наукама су бројне личности. Поменимо: Михаила Марковића, Милана Матића, Михаила Пешића, Милана Јовановића, Драгана Симеуновића, Љубишу Митровића, Милоша Кнежевића, Драгана Суботића, Јована Базића, Зорана Милошевића, Миломира Степића, Љубишу Деспотовића, Зорана Петровића Пироћанца, Уроша Шуваковића, Љубомира Кљакића, Слободана Антонића, Ђорђа Вукадиновића, Владимира Цветковића, Дарка Маринковића, Винка

Ђурића, Радослава Гађиновића, Новака Поповића, Момчила Суботића, али и нове млађе кадрове: Мишу Стојадиновића, Ђорђа Стојановића, Петра Матића, Владу Станковића, Марију Ђорић, Душана Достанића и многе друге.

Оно што се, по свему судећи, може оценити као несвакидашње умеће опстанка институције као колектива и сигурнијег положаја појединаца у њој, јесте Ђурићево проицљиво одмеравање реалних могућности у сплету различитих политичких струјања и одмеравања интереса лобистичких група. Ђурић је испољавао завидну количину стрпљења и кооперативности у опхођењу са људима која је била прожета спремношћу да пажљиво саслуша њихово мишљење и разборите предлоге интегрише у програм и акције Института.

На крају, као изазовна препорука млађим истраживачима остаје у наслеђе да детаљно истраже и прикажу историју Института за политичке студије у распону од скоро шест деценија. Као резултат таквог тимског прегнућа могла би да се укаже богата и занимљива историја једне политиколошке институције, другим речима казано: монографија о стваралаштву и улози ИПС-а у развоју политичке мисли и друштвене критике у нас. Уверен сам да ће сасвим извесно рад Живојина Жике Ђурића у будућности бити позитивно вреднован као умешан менаџерски стил вођења Института у једном кризном и необично бурном друштвеном времену.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Митровић Љубиша. 2023. *Научни и културолошки значај монографија за развој културе сећања и очувања идентитета у колективном памћењу народа*. Демографска обнова Србије, издање Филозофског факултета у Нишу и Огранка САНУ у Нишу: Ниш.
- Тодоровић Драган. 2013. *Биобиблиографија радова Љубише Митровића*. Филозофски факултет у Нишу: Ниш.
- Кнежевић Милош. 2023. *Живојин Ђурић 1954-2022 – један живот посвећен Институту*. *Национални интерес*. Институт за политичке студије: Београд
- Daglas Meri. 2001. *Kako institucije misle*. B92, Beograd.

**Ева Бујвид – Курек
(Prof. dr hab. Ewa Bujwid – Kurek)¹**

*Институт за политичке науке и међународне односе,
Факултет за међународне и политичке студије,
Јагелонски универзитет у Кракову, Пољска*

**ДИРЕКТОР ЖИВОЈИН ЂУРИЋ (ЖИКА)
– НЕКА СЕЋАЊА И УСПОМЕНЕ**

*„Śpieszmy się kochać ludzi tak szybko odchodzą”
„Пожуримо волети људе, они тако брзо одлазе”
Jan Twardowski*

Врло добро се сећам дана када сам први пут упознала директора Института за политичке студије у Београду Живојина Ђурића – Жика. Њега сам упознала захваљујући професору Јовану Базићу коме сам веома захвална. То је било у новембру 2013. године, када сам дошла у Београд на међународни научни скуп „Србија и евроазијски геополитички простор”. Исти дан када сам дошла упознала сам директора у кафићу близу Института за политичке студије у Београду, који је тада био у улици Светозара Марковића. Мој први утисак, који ми се никада није променио током нашег познанства, био је: Жика је топао, симпатичан човек огромног срца! Он је прави директор посвећен свом послу.

Осим љубазног разговора, како то обично бива у оваким ситуацијама, дуго смо разговарали, уз шољицу кафе и воћног чаја, чији је Жика био обожавалац, о Институту и о могућностима успостављања наше сарадње. Тада сам била продекан за међународну сарадњу и науку Факултета за међународне и политичке студије Јагелонског универзитета у Кракову, па сам била врло заинтересована за успостављање сарадње између наших установа. Потписивање Споразума о сарадњи обављено је две године касније (2015) у Кракову. Важно је указати да су захваљујући Жики реализоване многобројне активности Института за политичке студије у сарадњи са бројним референтним академским установама у Европи и свету. У томе посебно видим досадашњу сарадњу која је успостављена са Факултетом за међународне и политичке студије Јагелонског универзитета у Кракову, Универзитета где радим, који је један од најстаријих у Европи.

¹ ewa.bujwid_kurek@interia.pl

У оквиру наше сарадње много пута сам се сусретала са Жиком, нарочито на међународним научним конференцијама у организацији Института за политичке студије у Београду, као што су, на пример: „Национални идентитет Срба и Албанаца на Косову и Метохији на почетку XXI века”, у Београду (2015); „Глобализација и глобализација”, у Косовској Митровици (2017), па сам Зборник радова са ове конференције и писала рецензије; „Конфликти у евроинтеграцијским процесима Србије” у Београду (2018), на коме сам изложила реферат под насловом „Православна црква као чинилац српске културе у процесу политичких трансформација – политиколошке рефлексије”; затим, међународни научни скуп на Међавнику (Србија) и у Андрић Граду у Вишеграду (Република Српска – Босна и Херцеговина), под насловом „Култура и идентитет” (2019) и тд.

На свим конференцијама где сам учествовала сваки пут је било приметно: Жика је показивао искрено интересовање за све учеснике. Сећам се Жикине пажње коју је показивао, не само о задовољству учесника на конференцији, већ и о питањима здравља. Током свечаних вечера које су пратиле ове конференције, увек је био одличан домаћин, обилазећи сваког уз чашу вина, иако није пио алкохол, бринући се да сви буду задовољни и да се лепо проведу.

Сећам се и када сам присуствовала лепом јубилеју Института за политичке студије у Београду – 50. година од оснивања Института, који био веома добро организован, а директор Жика је био јако узбуђен јер је ово био посебан догађај за њега. Радо се сећам и када је Жика био два пута у Кракову, као гост у оквиру сарадње Факултета за међународне и политичке студије Јагелонског универзитета у Кракову. Први пут је то била посета ради потписивања споразума о заједничкој сарадњи. Састанак са тадашњим деканом Факултета професором Богданом Шлахтом (*Bogdan Szlachta*), уз моје учешће, био је незабораван догађај. Било је импресивно када је Жика говорио о својим искуствима на функцији дугогодишњег директора. Много је говорио о Институту, изражавајући посебну бригу за своје сараднике, нарочито младе истраживаче. На занимљив начин је говорио, не само о својим, већ и о истраживачким и развојним плановима запослених научника у Институту. Том приликом је посебну пажњу посветио издавању научних часописа и био је нарочито поносан на часопис „*Српска политичка мисао*”, па је и мене позвао да будем члан Савета овог часописа, што сам са задовољством прихватила.

Други пут Жика је био у Кракову, такође у оквиру наше плодне и лепе заједничке сарадње, при чему је учествовао на докторском семинару који сам организовала. Семинару су присуствовали докторанти који су под мојим научним надзором припремали докторске дисертације, чије су теме биле балканска питања, укључујући и оне које се тичу постјугословенских

држава. Идеја овог семинара је била да сваки докторант укратко представи своју дисертацију, а за Жику је била молба да изнесе своје мишљење о свакој теми. Жика је кратко, али прецизно изнео своје мишљење поткрепљујући чињеницама сваки исказ. По мишљењу докторанта, то је за њих био стварно веома вредан сусрет, многе су Жикине сугестије узете у обзир, а неким од доктораната постале су инспирација за дубинско истраживање, а неки су садржаје својих дисертација редефинисали.

По мом мишљењу, Жика Ђурић је био изванредан човек, предивног понашања. Осим што је причао о Институту, на који је био веома поносан – што је разумљиво с обзиром на то да је био директор тридесетак година – волео је да се присећа и студентских дана. Никада нећу заборавити причу коју је Жика испричао много, много пута, а то је била једна урнебесно смешна прича из његових студентских дана. Присећао се да је тада становао у једној веома малој соби, где како се уђе у њу мора одмах да се ускочи право у кревет, па се смејао и говорио да је имао свакога у кревету ко му је дошао у посету. Ова прича је често била повод за шалу током различитих друштвених окупљања. Враћајући се у младост присетио се и како је почевши од рада на докторској дисертацији, његов ментор говорио да је крајње време да се скраси и да мора да се ожени. Када га је једном приликом ментор тако изгрдио, одмах је, истог дана, запросио будућу жену. У шали је говорио „био сам веома послушан и дисциплинован”. Много је волео своју породицу. Био је поносан на свог првог, а потом и другог унука, али сам стекла утисак да му је било врло тешко да се навикне да је деда, јер је мислио да му је још рано за то. Међутим, Жика је волео најчешће да се присећа свог завичаја – Неготина, где му је била породична кућа, где су живели његови родитељи. Радо се сећао своје вољене мајке, говорећи о њој, одавао је утисак малог дечака а не одраслог мушкарца, јер је било очигледно да је много волео своју мајку. Био је веома забринут за њено здравље и, колико је мени познато, био је веома дирнут њеном смрћу.

Сећање на Жику подсећа и мене, да је током путовања обилазио разне манастире и куповао много, много сувенира, пажљиво их бирајући за своје рођаке и пријатеље, што је било импресивно. Иако сам Жику познавала врло кратко, само девет година, сваки пут када смо се срели, осећала сам се као да смо се познавали одувек. Сећам се свог последњег разговора са Жиком. Било је то током мог боравка у Београду у октобру 2022. године, када сам била на путу за Врање, на научни скуп. Била сам веома тужна што нисам могла да се видим са Жиком због његове болести. У нашем телефонском разговору изговорио је само неколико реченица, па је прекинуо. Много ме је узнемирио његов сломљен глас и тугаљив тон. Тада сам помислила да то не може бити само обично нерасположење човека који је болестан, већ је то нешто врло

озбиљно. Нажалост, испоставило се да је то била смртоносна болест. Нисам знала да ускоро неће бити могуће чак ни обновити прекинут телефонски разговор и да ће то бити само сећање. Иако нисам имала задовољство да дуго познајем Жику, међутим чини ми се да сам га довољно упознала и да могу рећи да је био изванредан човек.

Сазнавши за Жикину смрт, оживела су ми сећања на необичног, можда помало ексцентричног, топлог, симпатичног и нежног пријатеља, такав ће ми остати у сећању Директор Живојин Ђурић, Жика.

Овој рефлексiji долази крај, колико је истине у речима које је изразио пољски песник Јан Твардовски:

*„Пожуримо волети људе, они тако брзо одлазе
иза њих остају ципеле и телефон глуви,
само оно, неважно као крава се вуче,
а значајно хитро, најједном искаче
наступа тишина онако прилично неподношљива
као чедност рођена једноставно из очаја
кад мислимо о некоме без кога смо остали”.*

Зоран Милошевић*

Институт за политичке студије, Београд

Миша Стојадиновић*

Институт за политичке студије, Београд

ДОПРИНОС ЖИВОЈИНА ЖИКЕ ЂУРИЋА ЕСТЕТИЗАЦИЈИ ИДЕНТИТЕТА ИНСТИТУТА И ИНСТИТУТСКИХ ИЗДАЊА

Свако ко узме у руке било које штампано научно издање Института, а посебно неки од бројних часописа попут: „Српска политичка мисао”, „Политичка ревија”, „Национални интерес”... запазиће да су естетски одлично и оригинално осмишљени. Ради се о скраћеном (суженом) Б-5 формату необичног дизајна, а форма часописа открива да је онај ко је то визуелизовао желео да обезбеди достојанство чланка, што импонује не само ауторима када угледају своје дело, него и читаоцима.

У том смислу, и амблеми Института су естетизовани елементима из хералдике, а осим симболичног значења и лепоте, они су носиоци и поруке идентитетског карактера.

Свако ко је у то време био уз директора Ђурића зна да је тај посао трајао месецима, уз израду бројних варијанти, док се није дошло до коначног решења. Он је амблеме повезивао и са нашим националним и државним идентитетом, али је узимао мотиве и из других, по значењу сродних области. Сматрао је да и човек и институције можда и могу да буду без и изван идентитета, али да то онда укида разлог њиховог постојања.

Зато се трудио не само да створи визуелни, симболички идентитет Института, већ је подржавао и истраживања на ову тему. Организоване су, између осталог, три међународне научне конференције и исто толико зборника који речено потврђују. То су, да подсетимо: „Национални идентитет и религија” (2013), „(Дез)интеграција држава и идентитет” (2014) и „Национални идентитет и међународне интеграције” (2015).

Из свега је видљиво да је Живојин Жика Ђурић идентитет препознао као важан научни проблем, и да је све ово стављао у контекст државе и државотворности. Ово је, наравно, препознала и држава Србија и поводом 50 година од оснивања Института доделила важан државни орден Институту за развој политичких наука. Други се не могу похвалити оваквим одличјем.

* zoran.milosevic@ips.ac.rs

* misa.stojadinovic@ips.ac.rs

СИМБОЛИ И ЊИХОВА ТУМАЧЕЊА

Познато је да су симболи оно што прво, свесно или несвесно, привлачи пажњу људи. Језик симбола је универзални језик. Симболика не изражава само однос између ствари, појава и идеја. Већина људи, међутим, не познаје језик симбола и не зна да их дешифрује, иако су изузетно важни за разумевање развоја људске мисли, уметности, обичаја, религије и митологије. У стара времена симболика је била тајна спознаја која се пажљиво чувала у уском кругу посвећених.

Сада је дошло време када је приступ симболима отворен за све и број људи вољних да их проучава и ради са њима стално расте. Многи верују да је пораст интересовања за симболе у савременом свету показатељ оживљавања духовних потреба људи, њихове жеље да се избаве из скученог кавеза свакодневице, у који се наши сапети животи често претварају. Симболи служе као показивачи и помажу да се боље разуме окружење. У том контексту ми ћемо покушати да „дешифрујемо” грб Института за политичке студије, као и решења корица часописа „Српска политичка мисао”, „Политичка ревија” и „Национални интерес”.

ГРБ ИНСТИТУТА ЗА ПОЛИТИЧКЕ СТУДИЈЕ



Облик штита који се користи у хералдици је заснован на средњовековним штитовима које су витезови носили у борбу. Облик штита који се користи у хералдици сматра се ратоборним и мужевним (витешким). Један од основних принципа хералдике јесте да мотиви на штиту треба да испуне поље штита, али не и да га претрпају.

Грб је, дакле, у форми штита подељеног на четири дела. Доминирају две нијансе плаве боје (тамнија и светлија, али се обе сврставају у хладне – „рационалне“). У левом углу налази се скраћеница ИПС (Институт за политичке студије) исписана белом бојом и ћириличним словима. На десном, горњем делу налази се Дрво познања/сазнања, које највише и интригира посматрача. Када смо питали неколико познаника шта мисле о Грбу, по правилу су сматрали да је дрво на Грбу некакав масонски симбол, што наравно није случај.

Да подсетимо, Дрво познања/сазнања постаје центар заплета пада човека, описаног у 3. поглављу „Постања” у Светом писму. Први човек, Адам, био је упозорен да ће једење плода са Дрвета познања добра и зла довести до смрти. Према јеврејској књизи „Зохар”, Дрво познања добра и зла и Дрво живота били су заједно у савршеној хармонији, све док Адам није дошао и раздвојио их. То је довело до зла које је било садржано управо у Дрвету познања.



Једна од илустрација Дрвета познања

У хришћанству о Дрвету познања расуђивао је Свети Јефрем Сирин и Свети Григорије Богослов, који су веровали да је забрана једења са Дрвета познања добра и зла привремена. Јефрем Сирин је писао: „Да их змија

није увукла у злочин, тада би окусили плодове Дрвета живота, и тада им Дрво познања добра и зла не би постало забрањено; јер са једног од ових дрвета стекли би непогрешиво знање, а са другог би добили вечни живот и у човечанству би постали боголики”. Григорије Богослов је писао да је Дрво познања „било добро за оне који су га користили у своје време, али није добро за просте још и за неумерене у својој жељи”. Он је веровао да је Дрво познања созерцање.

Дрво познања, чије је плодове Бог забранио човеку да једе, Свети Максим Исповедник назвао је „осећањем тела, у коме се, као што је очигледно, одвија кретање неразума”. Свети Филарет (Дроздов) је веровао да се Дрво познања добра и зла тако зове, јер је човек кроз ово дрво искуством сазнао шта је добро у послушности вољи Божијој, а шта зло у одупирању истој.

Знавши, дакле, симболику Дрвета познања Жика Ђурић га је унео у Грб, мада је његова представа необична, више се може рећи да се ради о дрвету – трну, што опет сведочи да је хтео да каже колико је пут науке изазован и сложен, као и да крије бројне проблеме.

У доњем левом пољу исписана је година оснивања Института – 1968, а у десном традиционални мотив са српског грба – оцило или огњило, тј. четири „С” на српском крсту, што означава припадност (идентитет) и државотворност (опредељеност).

Другим речима, када се „прочита” грб Института који је осмислио Живојин Ђурић, јасно је да је хтео да каже да људи који се баве политичким наука кушају са Дрвета познања (добра и зла), да им за тај посао треба кураж и мужевност, као и амбиција да служе држави Србији.

ЧАСОПИСИ

Институт за политичке студије има шест часописа чији је једини издавач, то су: „Српска политичка мисао”, „Политичка ревија”, „Национални интерес”, „Политика националне безбедности”, „Социјална политика” и „Администрација и јавне политике”. Најстарији је и најугледнији је, свакако, „Српска политичка мисао”, коју је Ђурић и деценијама уређивао. Остављајући, дакле, по страни тај део његово рада (уређивачки), ми бисмо скренули пажњу на естетику часописа и чланака.

Оно што одмах пада у очи јесте да се поново (у врху) појављује Дрво познања/сазнања, као и на Грбу. Такође, боје „Српске политичке мисли” су боје српске заставе (уз доминацију, црвене, беле, а плава је тек благо заступљена). С обзиром на то да је црвена топла боја, а она доминира, јасно је да је Ђурић, на неки начин, желео да нагласи емоцију у овом случају. Уосталом, иако је то

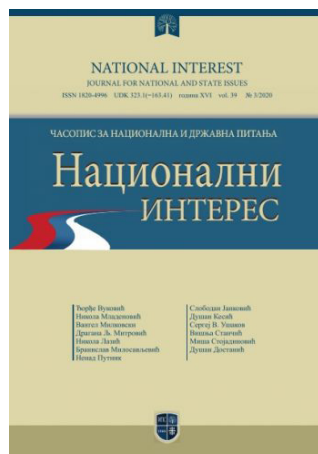
у разговорима изражавао у крајње благој форми, можемо са сигурношћу тврдити да је СПМ био његов омиљени часопис.

„Политичка ревија” је у неку руку дело покојног др Драгана Суботића, научног саветника, који је схватио важност часописа и њихову разгранатост, као услов за напредак истраживача Института. Требало је не само имати где објављивати, него и привлачити друге истраживаче да објављују у издањима Института. У том смислу, обновљено је издавање „Политичке ревије”, а естетски део решио је Живојин Ђурић.

И у „Ревизији” је примењен сличан принцип као код СПМ-а. Дрво познања и естетизоване боје српске заставе су темељ. Овде доминира бела боја (која прелази и у сиву), а ова боја значи сигурност и чистоћу. То је боја савршенства. На заставама и грбовима истиче веру и чистоћу.

„Национални интерес” је трећи часопис чији оснивачи су Милан Матић и Живојин Ђурић а дводеценијски главни уредник Милош Кнежевић. Иницијална идеја је била да се оснује часопис који би расправљао о српском националном и државном интересу, а такође и кроз оптику тих интереса би се посматрали и догађаји у свету. Другим речима, идеја је била да часопис манифестује национално становиште и србоцентричност у науци. Сама корица је дизајнирана да, поред већ традиционалног Дрвета познања, српска застава представља „пут којим треба ићи”.

Иако ће Живојин Ђурић првенствено остати упамћен као вишедеценијски директор Института за политичке студије, што је и предмет за посебну студију случаја, јер је јединствен пример тако дугог опстанка на функцији директора, треба нагласити да је имао дара и за естетику и да јој је придавао велику пажњу. Наравно, ово питање заслужује и дубљу анализу, те се надамо да ће овај наш чланак бити подстицај у том смеру.



Момчило Суботић*

Институт за политичке студије, Београд

СЕЋАЊЕ НА ЖИКУ

Живојин Жика Ђурић је човек кога се често и радо сећам. Био је драг, симпатичан, топао, друштвен и обичан. Није требало много речи да се Жика, ако би каткад био нерасположен и забринут, у моменту орасположи и насмеје, заинтересује за причу и потпуно посвети саговорнику. Знао сам за ту његову окренутост животу и оптимистичком погледу на свет, на друштво, породицу, на Институт којим је домаћински газдовао, на Србију и њене друштвене и политичке и друге прилике, на њен положај и перспективу међу државама и народима. Био је Жика човек из народа. Србин. Српски човек из народа. Као такав био је опште прихватљив, лак и угодан за комуникацију и дружење без оптерећења, свима надхват руке. Никад га нисам видео да се са неким свађа или преганја. У опхођењу са људима, Жика је испољавао завидно стрпљење и неконфликтну тактичност, заправо благост која је иначе обележавала његов темперамент и карактер.

Око сваког посла договарао се са људима, излазио им у сусрет кад год су се њихове научне побуде и иницијативе уклапале у програмску делатност Института. Ако би и био незадовољан неким од сарадника, Жика је то решавао тако што би то своје незадовољство испричао неком од присутних, али у благој форми у виду примедбе или напомене, и више као тражење савета шта би требало да се чини, понекад помињући и своја овлашћења, али никад није улазио у сукоб, што ме је посебно радовало, уосталом као и друге колеге, јер је такав Жикин манир благотворно утицао на рад у институту. Створен је један амбијент који је погодовао мирном и спокојном раду и комуницирању међу људима.

Такав Жикин став и однос према својим сарадницима у институту указује да се ради о мудром човеку, који не реагује на „прву”, већ чека, пашићевски, да фактор време покаже своје добре стране. Уосталом како другачије објаснити феномен да је Жика од 40 година проведених у институту пуних 30 година провео на положају директора, што је ретка, ако не и јединствена појава у животу научних установа у Србији. Може се слободно рећи да је 15-20 последњих „Жикиних” година било „Периклово”, „Златно доба” у животу и раду Института за политичке студије. Жика је био симбол и синоним института. Многи у институту и из широког круга сарадника

* momcilo.subotic@ips.ac.rs

института, поистовећивали су Жики са институтом и институт са Жиком. Многе његове колеге ни не знају за период деловања института пре доласка Жике Ђурића. Тачније: уз ретке изузетке, све тренутно запослене Жика је увео у институт. Ми смо сви, и сваки понаособ Жикини велики дужници.

У току три дуге деценије у којима је континуирано био на челу Института, Жика Ђурић је успевао да савлада и надиђе спорадичне кризе, да преброди све тешкоће које су институт захватале заједно са другим институцијама у друштву. Упорним радом је стабилизовао, учврстио и проширио делатност института одолевајући при том изазовима претеране политизације, држећи се оквира политикологије као науке у развоју. То, међутим, не значи да су се у времену у коме је Жика Ђурић водио Институт избегавале политичке теме, напротив. Он лично то није хтео, не само што је било немогуће, већ стога што је сматрао да је Институт за политичке студије организован и да својим истраживачким потенцијалима постоји управо због тога да би неговао науку о политици. Тог начела се придржавао до краја живота.

Добар део његове делатности односио се на рад и подршку младим људима у њиховом научном развоју, али је исто тако посебно уважавање испољавао према искуснијим колегама, продуктивним ауторима и признатим ствараоцима. Заслуге Живојина Ђурића за савремени положај, истраживачке домете и научну продукцију Института су заиста велике. Оне се тичу колико организације Института толико увећања броја запослених и ширења као и појачавања поља делатности. Институт је од скромног броја ангажованих на почецима рада временом израстао у установу у којој ради и ствара осамдесетак научника.

Као важан допринос Живојина Ђурића у развоју не само Института него и српске политикологије, потребно је истаћи и објављивање чак осам часописа у окриљу Института, што је највећи број часописа друштвених наука које објављује једна научно-истраживачка установа у Србији. Томе се мора додати и веома богата продукција, монографија, брошура, зборника чему је такође пресудно допринео Живојин Ђурић.

Уз то, његовим сталним ангажовањем уприличени су и бројни научни скупови, конференције, панели... што је допринело стварању плодне атмосфере у научном животу и развоју научног подмлатка.

Важан аспект рада Института односи се на међународну сарадњу, са низом земаља у чему је агилно учествовао Живојин Ђурић. Разуме се, све поменуте Жикине врлине и заслуге праћене су вредним радом и сарадњом истраживача у Институту, као и спољних сарадника.

Напослетку, захваљујући његовој упорности Институт се уселио у нове просторије које ће – већ сада је видљиво – пружити далеко веће могућности за продуктивни истраживачки и научни рад.

Оно што је мене посебно везало за Жику тиче се две значајне чињенице из мог живота и рада у Институту за политичке студије. Прва се односи на мој кратак „излет” изван Института, кад сам био прешао у Институт за међународну политику и привреду, али сам убрзо схватио да то није прави избор. Жика је то приметио и пријатељски ми саопштио да могу да се вратим кад год хоћу. Тим својим људским гестом потпуно ме је придобио и „купио” за сва времена. То се не може заборавити.

Други пример представља Жикин сензибилитет за националне теме, па и оне прекодринске. Сматрао је, као и ја, и подржавао ме у ставу да српско питање на Балкану- на српском етничко- језичком простору треба да се решава интегрално, и да треба да се оконча стварањем јединствене националне и демократске српске државе. У том смислу увек је имао разумевања да Институт буде научна база за многе скупове и зборнике радова ове провенијенције, које сам имао част да организујем и приредим, појединачно или као коаутор.

Готово да је постала анегдота, када би се након иницијативе да се организује скуп о Републици Српској Крајини, о Србима католицима, Србима муслиманске вере, о србистици и идентитету српског језика, као и појединачним књигама аутора на ове и сличне теме – Срби у Албанији итд., поставило питање: а ко ће нам то штампати? Неко од учесника би на то рекао: па, Жика – ко ће други! Тако је наш драги Жика постао омиљен лик и међу људима који га лично нису познавали, али су осећали да постоји човек који има и ширину погледа и добру душу – да разуме и помогне. Уз такву Жикину топлину и разумевање објавили смо зборник *Српско питање на Балкану*, посвећен 150 годишњици рођења Милана Решетара, дубровачког Србина католика, једног од водећих српских лингвиста, и 80 годишњицу познатог српског историчара Веселина Ђуретића, јер његов матични институт за тако нешто није имао разумевања.

Жика Ђурић је био пун разумевања за људску и народну патњу, бол, страдање. Био је дубоко привржен српском народу, веровао је у његову снагу и перспективу. Његова осећања везана за нацију била су складно прожета демократским становиштима. А његова теоријска уверења нису била оптерећена идеолошким и страначким застрањивањима.

Био је човек традиционалне вере; високо је поштовао Српску православну цркву, народне и верске обичаје.

Као личност, Жика је био ведрог духа, симпатичан и драг, оптимиста до последњег часа, испуњен надама у бољу будућност. Никада није заборављао завичај, Неготинску Крајину и Штубик као место из кога је потекао и у које се радо враћао. Велику љубав гајио је према својим родитељима, а затим према својој породици- супрузи Дани, ћеркама Милени и Александри, те њиховим породицама.

Сећаћемо се Жике Ђурића са пијететом, као драгог човека, уваженог колеге, научника и руководиоца, који је оставио неизбрисив траг у деловању Института за политичке студије и на томе му треба бити захвалан.

Ђорђе Стојановић*

Институт за политичке студије, Београд

ЖИВОЈИН ЂУРИЋ: НАЦИОНАЛНА КАО ВРЕДНОСНА ПЕРСПЕКТИВА

Насмејаног доктора Живојина Ђурића сам упознао далеких деведесетих година као млади сарадник у настави Факултета политичких наука на предмету Теорија политичког система. Био сам послат да преузем уџбенике које је штампао Институт за политичке студије на чијем се челу налазио. Моја научна каријера је, заправо почела приказом тога уџбеника у *Српској политичкој мисли*, данас водећем институтском часопису. Ни слутио нисам да ћу много касније постати заменик главног и одговорног уредника *Српске политичке мисли* и уредник његове енглеске варијанте, а поготово да ћу бити аутор некролога за његовог главног и одговорног уредника, у мојој глави вечно насмејаног, директора Жике.

Српска политичка мисао је, у својој тридесетогодишњој историји испуњеној успонима и падовима, постала синоним за Институт, али и метафора за једно поимање Истине, светог циља науке, које је одступало од задатих конвенција, али не и од Истине саме. У часопис је уграђено ванстандардно напрезање како ненаучног тако и научног кадра, као и многобројни снови, а снови су, ма колико то чудно звучало, моћна машина размишљања.

Данас за науку важи гесло „објави или пропадни”. На сваких двадесетак секунди објави се један нови научни текст. Док је 1996. публиковано милион радова, сад се та цифра приближила износу од два милиона. Свет располаже са око 15 000 научних часописа, а динамика раста је од 200 до 300 на годишњем нивоу. У друштвеним наукама три петине објављених текстова остане нецитирано у оквиру двогодишњег оквира за одређивање импакт фактора. Међутим, помало парадоксално, тај цунами научних радова није знак напретка, већ озбиљне кризе друштвених истраживања.

Ствар се усложњава и хегемоним статусом англо-америчких истраживача и научних пројеката, не само у смислу да енглески постаје транснационални научни језик, већ и у погледу широке распрострањености научних монографија и часописа на енглеском језику.

Актуелни научни режим ексклузивно мерљивих исхода, неаутономних професионалних приоритета, дисциплинарног и субдисциплинарног „секташења” и непрестаног објављивања у „правим” часописима зарад

* djordje.stojanovic@ips.ac.rs

индивидуалне каријере и институционалног статуса, довела је до енормног броја публикација са минимумом социјалног супстрата, смисла и вредности. Друштвене науке су почеле да губе и на екстерно и на интерно генерисаној битности.

Неки научни текст може почивати на бескомпромисној употреби високих методолошких стандарда, имати несумњив допринос одређеној области, бити објављен у реномираном часопису са високим импакт фактором, те, коначно бити адекватно цитиран, али, поред свега, може остати поприлично бесмислен или безначајан.

Данас је, наимае, мање важно колики су стварни домети „нечије науке”, док је број објављених радова постао круцијално мерило научности. Квантитет, фреквентност и цитираност је однела превагу над вредношћу, смисленошћу и утицајем написаног. Ако томе додамо и дељење часописа на рангове, те безразложну „тиранију” емпиријског позитивизма над квалитативном методологијом, онда је сасвим јасно зашто бављење друштвеним наукама представља један од најзахтевнијих послова нашег Сада и Овде.

Без обзира на тако замршен и неповољан контекст, ангажманом доктора Живојина Ђурића *Српска политичка мисао*, као теоретски, али и мултидисциплинарни и интердисциплинарни, политиколошки часопис, је постала важан инструмент научне препознатљивости и компетитивне промоције Института како на домаћем тако и на интернационалном плану, као и пропулзивна снага његовог даљег научног развоја и профилисања.

Као што једна научна институција није прости збир научника, већ целина са аутентичним карактеристикама, тако ни *Српска политичка мисао* није само прости збир научних радова лимитираних специфичном сазнајном облашћу. Захваљујући доктору Живојину Ђурићу, часопис је постао и једна културална стратегија од изузетне важности за српску научну заједницу.

О чему се заправо ради?

Позитивистички истраживачки обрасци ултимативно захтевају од научника да „безусловно капитулира” пред својим „другим Ја” – универзалним научним сопством (собом као деперсонализованим научним текстом), да буде што неприметнији и незнатнији брисањем свога „првог Ја” – културалног научног сопства (себе као аутора), да се „трансцендира/надиђе”, то јест безусловно и до краја самопоништи или да, накнадно, неумољиво и темељно буде поништен. Једном речи, да постане методолошки „егзоскелет”.

Битна разлика између природних и друштвених наука лежи у томе што прве теже ка томе да природу објашњавају, док друге друштво разумевају или схватају. У игру су уведене вредности као допунски и недостајући неокантовски члан априорних категорија простора и времена. Све што замислимо и што јесте не може да избегне просторни, временски и вредносно-симболички

координатни систем. Човек је више семијургијско биће, оно које производи и умножава симболе, него што је рационално створење. Другим речима, сваки научник осим свога методолошког „егзоскелета” има и културални научни „ендоскелет”.

Због свега тога, једна од пресудних интенција Живојина Ђурића је да атрибут Српска у имену часописа, не буде збирна географска одредница, већ да постане вредносна перспектива гледања на ствари. Методи су, попут субјеката формиран, дизајнирани и дефинисани одређеном културом. Они су смештени унутар мрежно формулисаних значења која имају и језичке и политичке димензије. Зависни су, дакле, од неког ограничавајућег и локално профилисаног културалног система смислености, рационалности и значења. Почивају на претпоставкама које могу бити оправдане, чак и тачне, али никада неутралне. Другим речима, у друштвеним наукама два плус два не мора увек да буде четри, а да рачунање буде тачно.

У складу са тим, атрибут Српска би требало да указује на српски политиколошки *Veltnšaug*, српски поглед на демократску стварност. На партикуларни универзализам или универзални партикуларизам. Та хајдегерска место-логичност, раскорењеност укорененошћу, насупротив просветитељски профилисане демократске критике као свој главни циљ поставља демократску самоосвешћеност. Зато, србификација Србије представља изходни постулат демократске Србије. Зато, Србија не може да буде изведена или последица неког спољног демократског дискурса, него једино и искључиво његов конститутивни, градивни део. У то је веровао др Живојин Ђурић, у то верујем и ја.

Са посебном интелектуалном индигнацијом гледам на тумачење реченог као анахроног, ретроградног или пароксијалног. Међународна потврда тог заједничког становишта јесте и мој једногодишњи боравак у статусу гостујућег истраживача на једном од најјачих светских универзитета, престижном јапанском Нагоја универзитету, високоселективној академској институцији која се дичи са шест нобеловаца. Бавио сам се теоретски најделикатнијим политиколошким тематима: политикама простора и граничним студијама.

У том смислу, пренећу вам у целости и имејл бившег декана Правног факултета истог универзитета, једног од највећих јапанских експерата за политике Балкана, професора Мамора Садакате: Поштовани професоре Стојановићу, знајући да сте га увек подржавали, изражавам своје најдубље саучешће поводом изненадне и преране смрти доктора Живојина Ђурића. Он је значајно допринео унапређењу проучавања Србије у Јапану, а ја лично сам увек поштовао његова академска достигнућа у сфери српске политикологије. Молим Вас, пренесите моје најдубље саучешће и члановима његове породице.

Коначно, свакоме ономе ко га наследи на месту главног и одговорног уредника, претходно изнето би требало да буде носећа идеја водиља. Поред тога, свако онај ко се са претходним не слаже, ко га не разуме или не доживљава као процес не може да буде успешан директор српског Института за политичке студије.

Због тога, у вртлогу радикалног трансформисања капитализма и односних разумевања и пракси демократије, са трагичном смрћу директора Жике се не завршава једна институтска епоха, његова духовна баштина ће као носећа институционална компонента и даље бити уграђена у научни идентитет и кредибилитет Института за политичке студије.

Сања Шуљагић*

Институт за политичке студије, Београд

У СПОМЕН НА ДИРЕКТОРА ИНСТИТУТА ЗА ПОЛИТИЧКЕ СТУДИЈЕ ЖИВОЈИНА ЂУРИЋА

Описати своје сећање на покојног директора Института за политичке студије, научног саветника др Живојина Ђурића, је истовремено тежак и лак задатак. Тежак задатак је у смислу да је тешко дефинисати, описати и уобличити у облику есеја или чланка осећање поштовања и пријатељства које осећам према Живојину Ђурићу, који ми је дуги низ година, све до своје преране смрти, према својој друштвеној функцији, занимању, звању и личном моралном и радном ауторитету био надређени у Институту за политичке студије у којем радим.

С друге стране, лак је задатак, у смислу исказивања сећања на рад са Живојином Ђурићем, због тога што је то био један готово две деценије дуг животни и радни период погодан за описивање различитих радних успеха, како самог директора Живојина Ђурића као руководиоца и научног радника, тако и нас осталих запослених научних радника који смо имали његову подршку током нашег заједничког рада у Институту за политичке студије.

Живојин Ђурић, наш „добри директор Жика”, како смо га често између себе ословљавали, временом је због своје моралне и интелектуалне стабилности, постојане подршке и поверења које нам је уливао, постао невидљиви члан наших породица, човек на којег се вербално и невербално могло рачунати на помоћ, подршку, савет, на све оно позитивно и племенито у једном људском бићу и руководиоцу који по природи свог посла непосредно утиче на нечије радне каријере и живот.

Прилика за рад у Институту за политичке студије у којем је руководилац Живојин Ђурић, пружила ми се по мом повратку са докторских студија у Јапану у Србију, пре готово две деценије, када сам објавила два чланка под насловом „Специфичности модернизације у Јапану” и „Утицај англосаксонског економског либерализма на модернизацију Јапана” у часопису *Политичка ревија* којег објављује Институт за политичке студије. Чланци су се свидели Живојину Ђурићу, позвао ме је телефоном и рекао да мисли да бих могла својим радом да допринесем тадашњем пројекту Института за политичке студије „Модернизација и модели демократског развоја политичких институција у Србији”, тако да сам од априла 2004. године постала стално запослени члан

* sanja.suljagic@ips.ac.rs

Института за политичке студије. Мом запослењу је претходио пар неуспелих покушаја да, приликом доласка у Институт за политичке студије, успем да разговарам са покојним директором, упркос његовим позивима на разговоре, будући да је он често био заузет различитим врстама састанака у току радног времена. Још тада сам се питала како покојни директор успева да издржи такав његов активан радни ритам, пун захтевних сусрета и разговора са људима различитих занимања, годишта, интересовања, идеологија, темперамента, менталитета и карактера, током скоро читавог свог радног времена, готово сваког радног дана. Сматрала сам да је изузетно хвале вредно то што је, упркос таквој природи свог захтевног и одговорног радног места, Жика Ђурић уједно успевао да се бави и научним радом на врло високом нивоу.

Убрзо по мом запослењу, након увида у чланке и приказе књига које сам писала за часописе *Политичка ревија* и *Српска политичка мисао*, директор Ђурић је проширио обим мојих задужења у оквиру радног места. Упоредо са новим задужењима расла је и моја бојазан да ли ћу бити у стању да одговорим на све захтеве тако одговорног истраживачког као што је писање оригиналних научних радова за часописе унутар и изван Института за политичке студије, усменог и писменог превођења и учествовања на домаћим и међународним научним скуповима и конференцијама.

Сваки пут, у случају да сам имала неку недоумицу, питање или молбу у вези са научним радом који бих писала, или са било којим радним задатком који бих добила, знала сам да ћу моћи да рачунам на то да ће директор да одвоји део слободног времена за мене, упркос његовом властитом напорном радном ритму. Временом сам схватила да ће ме, као и остале моје колеге, увек стрпљиво саслушати и да ће ми, готово као да се ради о млађој сестри, изузетно озбиљно и темељито предложити методолошки приступ писању текућег научног рада у вези с којим бих затражила његов савет, упутити ми неки драгоцен конкретан и добро промишљен савет и охрабрити ме изјавом да има поверења да ћу неки одређени радни задатак да успешно завршим.

Речи охрабрења и несебична помоћ која је долазила од директора Живојина Ђурића, који се притом није понашао према својим подређенима само као директор, него и као нека врста пријатеља и старијег брата, били су кључни за опстајање и напредовање научних радника на радним местима у Институту у којем радимо, и за дуготрајност и постојаност функционисања Института у целини. Истовремено, свест да имамо једног таквог хуманог, добронамерног, мудрог и образованог човека за директора, помагала нам је да свој посао обављамо спокојно и са сигурношћу и истовремено да са великим жаром одговоримо dobrим резултатима наших научних радова на његово указано поверење.

При пружању радне и пријатељске подршке директор Ђурић је показивао изузетну људску суптилност и несебичност, толеранцију, топлину, искреност, стрпљење и благод. Са урођеном лакоћом је постизао да се различити људи, без разлике, у његовом присуству и окружењу осећају пријатно и испоштованим и радно мотивисаним људима. Уз то, у турбулентним временима првих деценија 21. века, пуним економске и политичке неизвесности, радили смо свој посао имајући у свести помисао да се један такав човек као директор Ђурић налази на месту руководиоца Института у којем радимо, и то нам је уливало драгоцену сигурност у таквим неизвесним временима.

Између осталог, посао нам је олакшавала чињеница да уз таквог директора није било потребе ни за аутоцензуром нити за цензуром приликом писања наших научних радова, као и чињеница да је директор успевао да успостави добре међуљудске и радне везе са људима из разноликог политичког и непolitичког миљеа ван Института за политичке студије и тако обезбеди поштовање и добронамерност тих људи према институцији којом је он руководио.

Уз социјалну и емотивну интелигенцију коју је поседовао Живојин Ђурић је био и човек изузетног општег и усмереног образовања и интелекта. Када сам 2005. године за часопис *Српска политичка мисао* писала приказ његове књиге *Модернизација и друштвене промене – Огледи из савремене социологије*, објављене у издању Института за политичке студије 2004. године, као и касније када сам читала остале директорове научне радове, имала сам прилике да се уверим да је у њима исказивао своје широко образовање, интелектуалну оштроумност и изузетну способност аналитичко-синтетичког и компаративног сагледавања и сажимања друштвених, политичких, геополитичких и историјских процеса које је анализирао.

Уверила сам се и да су директорову интелигенцију и доброту ценили бројни страни и домаћи научни радници који су успоставили везе са Институтом за политичке студије, почевши од мојих пријатеља и познаника професора из Јапана, од којих је уважени професор Садаката Мамору постао члан уређивачког одбора научног часописа *Српска политичка мисао* у Институту за политичке студије, и који су одржавали у Институту за политичке студије предавање, анкете или научне скупове, до др Србољуба Живановића, који је радо посећивао Институт када би дошао у Београд из Енглеске у којој живи и ради. Директор Живојин Ђурић их је радо и с топлином дочекивао, угошћавао и испраћао, и они су увек радо сарађивали са Институтом. Много су га поштовали и у писменој кореспонденцији га редовно поздрављали с изразима захвалности и најлепшим жељама. Када су чули вест о изненадној и прераној смрти директора, с искреним болом су изражавали саосећање са његовом породицом, пријатељима и члановима Института за политичке студије.

Вишедеценијски константни труд, углед и ауторитет Живојина Ђурића је резултирао великим бројем објављених часописа, монографија, научних студија и зборника у издању и саиздању Института за политичке студије. Као научни саветник и руководилац Института за политичке студије оставио је иза себе неизбрисиво сећање на своје прегалаштво и достигнућа у друштвеним и хуманистичким наукама у Србији. Лично, памтим га и по његовим искреним сузама саосећања поводом смрти моје младе сестричине Нине и по његовим топлим речима утехе мојој породици. Памтим га и по љубави и поштовању које је исказивао увек када би говорио о својим родитељима и о својој супрузи и кћеркама на које је био изузетно поносан. Такође, често је са носталгијом и поносом говорио о свом родном месту Штубику и Неготину и о породици, родбини и пријатељима у овим местима.

Кад год се сетим директора Жике Ђурића у мислима ми одзвањају његове мудре речи и памтим његов благи израз лица и готово дечачки осмех подршке. Осећам понос што сам имала привилегију да будем један од личних сведока његовог руковођења Институтотом за политичке студије и један од, надам се, чланова колектива у које је имао поверење и који је оправдао његово поверење. Сећам се речи професора Факултета политичких наука Милана Јовановића, блиског пријатеља покојног директора Живојина Ђурића, које је изговорио на комеморацији у Дому омладине у Београду уприличеној након директорове смрти у децембру 2022. године: „Живојин Ђурић је био добар човек и он у животу није помогао само онима који нису тражили помоћ од њега”. Те речи верно осликавају карактер Живојина Ђурића и његову заоставштину у сећању нас који смо га познавали. Уз сећање на покојног директора долази ми у мисао и једна изрека да нас људи неће памтити ни по нашем образовању, ни по нашем материјалном богатству, ни по нашем физичком изгледу, него према утиску који изазовемо у њима при спомену нашег имена. У случају директора Живојина Ђурића тај утисак је један племенит, mudar, марљив и благ човек, пун несребичне љубави према својој породици и људима у својој ближој и даљој околини. Велику захвалност коју му дугујемо изразићемо тиме што ћемо наставити да радимо тако да будемо достојни његове заоставштине, пријатељства и поверења које је гајио у нас.

Такође, ми запослени у Институту за политичке студије надамо се да ће родно место Штубик, општина Неготин, Министарство просвете и науке и уопште људи из света науке и културе у Србији на прави начин обележити сећање на лик и дело покојног директора Живојина Ђурића. Једна од могућности је успостављање годишње манифестације или научног скупа *Дан (Дани) Живојина Ђурића* у његовом родном месту Штубик. Том приликом би у будућности, у годинама које долазе, људи из његовог родног краја пригодним научним, културним, уметничким и привредним програмом

приказивали своја лична и колективна постигнућа, а гости, научни радници и људи различитих занимања, излагали своје радове као учесници такве манифестације.

Уколико би се то остварило то би био један од најлепших израза захвалности Живојину Ђурићу, човеку који се поносио својим ужим и ширим завичајем, који се до самог краја свог живота трудио и несебично подржавао рад низа генерација научних радника у Србији и иностранству и који се искрено радовао њиховим успесима као да се ради о његовом личном успеху. Успеси многобројних људи којима је Живојин Ђурић деценијама у низу помогао заправо и јесу његов лични успех, којим, уз његов лични вредан допринос интелектуалној заоставштини научних радника Србије, могу да се поносе његова породица и пријатељи и сви чланови и сарадници Института за политичке студије којим је он руководио.

Такав светао пример заоставштине је уједно и његова лична порука и путоказ будућим генерацијама научних радника и уопште свим људима у Србији. Таква његова заоставштина уједно остаје да траје у животима свих нас и многих других људи којима је несебично помагао током руковођења Институту за политичке студије.

Предраг Терзић*

Институт за политичке студије, Београд

ДОПРИНОС ЖИВОЈИНА ЂУРИЋА РАЗВОЈУ МОДЕРНЕ СРПСКЕ ПОЛИТИЧКО-ПРАВНЕ ИСТОРИЈЕ

Живојин Ђурић је рођен 8. фебруара 1954. године у Штубику, у Неготинској крајини. Основно и средњошколско образовање је стекао у Неготину, а дипломирао је и магистрирао на Факултету политичких наука у Београду. На Факултету политичких наука Универзитета у Београду је 1994. године одбранио докторску дисертацију из области српске политичко-правне историје на тему „Питање народне суверености у Србији средином 19. века”. Ментор при писању дисертације му је био угледни професор Мирослав Ђорђевић.

Период распада Социјалистичке Федеративне Републике Југославије су поред смањења територије и броја становника пратиле и друге значајне друштвене, политичке и економске промене. Нагло растакање државе подразумевало је неопходност корених промена политичког, правног и економског система. Централизован и командни начин управљања економским односима уступа превласт правилима или недостатку правила дивљег капитализма, а свеприсутна Комунистичка партија Југославије остаје без политичког монопола над организовањем и политичким заступањем интереса широких народних маса. Међутим, најзначајнија промена односила се на сам темељ читавог система Друге Југославије – идеологију.

Нестанком комунистичке идеологије, на којој су одрастале и кроз читаво школовање, партијски рад и служење војног рока за мушкарце стасавале генерације становника Титове Југославије настаје низ питања редифинисања идеолошке матрице, која би послужила као чврста основа за успостављање свих држава на југословенским просторима. Док су једни, несвесни суштинских промена које су се догодиле у ширем европском простору, сматрали да треба наставити с развијањем старих левичарских идеја у новим, битно измењеним друштвено-политичким условима, други су некритички прихватили све културне, цивилизацијске, политичке и економске тековине које су долазиле са Запада.

Чврста комунистичка идеологија захтевала је и постојање великог броја стручњака у привреди, банкарству, државним и органима локалне самоуправе, али и специјалисте који су „научну” основу комунистичке

* predrag.terzic@ips.ac.rs

идеологије требало да током школовања и рада пренесу на млађе нараштаје, а многи од њих су читав свој научни рад посветили изучавању марксизма, али и других теоретичара леве провинијенције, као и анализи практичног деловања комунистичких, револуционарних, синдикалних и других истакнутих левичарских активиста.

У таквој ситуацији, напуштајући дојучерашње примарно, а за многе и једино, поље научног истраживања, политиколози, социолози, филозофи и марксисти су прихватили идеје с којим су се неретко по први пут сусретали, некритички их усвајајући и промовишући, не прилагођавајући их, притом, карактеристикама друштва и државе. За разлику од немалог броја колега, Живојин Ђурић је као млад политиколог демократске основе поретка у настајању није тражио у институцијама које су многи тек откривали у литератури и политичкој пракси западноевропских земаља и Сједињених Америчких Држава, већ их је налазио у српској политичкој историји 19. века и традицији народних скупштина, локалној самоуправи и почецима српске државности у периоду Првог и Другог српског устанка.

Резултате настале током истраживања у сврху писања докторске дисертације Жика Ђурић је објавио у монографији *Народна сувереност и демократски преображај Србије у 19. веку: Политичкоисторијска студија*, коју је 2000. године издао Институт за политичке студије из Београда. Детаљним описом друштвених околности сазивања првих народних скупштина, зачетака демократских институција у супротстављању одлукама вођа Првог и Другог српског устанка и постепеног остваривања народне суверености, као и коначног усвајања принципа парламентарне владавине постигнутих Уставом од 1888. године, Ђурић је научној и заинтересованој јавности понудио потпуно другачији, али надасве демократски начин преображаја постојећих и увођења нових институционалних решења у политички систем Србије. За њега институционалну основу за преобликовање установа није требало тражити у другим правним и политичким традицијама, већ је требало размишљати у правцу измене и прилагођавања српске народне традиције и установа демократског живота савременим условима.

Један од оснивача Факултета политичких наука у Београду и његов дугогодишњи професор, Милан Матић, о овој монографији Живојина Ђурића пише: „Студија др Живојина Ђурића о борби за афирмацију демократских начела народне суверености, насупрот самовољи владара и династичком апсолутизму, припада новим и инспиративним истраживачким радовима о демократском преображају Србије у 19. веку, посебно у његовој другој половини, односно од појаве вишестраначја (са противречним дејствима на демократски процес) и организоване политичке утакмице у оквирима и националним установама, па до краја тог века.” (Ђурић 2000, 7).

Живојин Ђурић је изучавао ослободилачку борбу српског народа у оба устанка у прве три деценије XIX века, које Леополд фон Ранке назива Српском револуцијом. Са својим ментором, професором Ђорђевићем, Ђурић је написао и студију под називом Рађање грађанске Србије: развој политичких институција у 19. веку. „Структурирање садржаја књиге настало је и на основу дугих разговора и расправа између аутора књиге подстакнути потребом да се о насталом беспућу српске државности на крају 20. века укаже на историјски развој и европски развој српске нације и државе у 19. веку. Студија на тај начин даје приказ политичког и грађанског развоја Србије у 19. веку кроз развијање демократских и европских вредности, образаца и модела политичког понашања и организовања политичких институција кроз које се уобличавала модерна европска Србија.” (Ђорђевић, Ђурић 2002, IV).

Не задржавајући се превише на опису борби и бојева током два српска устанка, Ђорђевић и Ђурић су настојали да истраже процес институционализације револуционарних тежњи кроз формирање првих органа устаничких власти. Њихову научну пажњу су заокупљала питања улоге војда Карађорђа у доношењу важних политичких и војних одлука, али и могућности њених конституционалних ограничавања уставном надлежношћу других, новоформираних институција, а првенствено Правитељствујућег Совјета. „Новоосновани Правитељствујушчи совјет сербски, као централни орган власти у Устаничкој Србији, основан на Народној скупштини у Борку 1805. године, у свом првом саставу имао је људе без већег значаја и утицаја. Најпре је имао седиште у манастиру Вољавчи, затим у Боговађи, где је, како бележи Караџић, за неколико месеци само судио, а затим се преместио у Смедерево, где је почео да ради на томе да присвоји власт. Међутим, настојања да се Совјет потврди за највишу власт у земљи нису успела.” (Ђурић, Стојадиновић 2020, 17, 18). Ипак, чињеница је да у периоду самих почетака Првог српског устанка у слоју старешина настају обриси другачијих мишљења, а касније долази и до јавних иступања и супротстављања вождовим одлукама, док се на институционалном плану поставља питање увођења „правитељства”.

„Од 1815. године започиње постепено израстање личне власти кнеза Милоша Обреновића, са свим атрибутима деспотске власти и самовоље које такве амбиције прати.” (Ђурић 2000, 52). Зато су супротстављања владаревим (Карађорђевићим) одлукама настављена и у време владавине кнеза Милоша Обреновића, када настаје старешинска опозиција. Ђорђевић и Ђурић исправно примећују да је формирање Савета као вида ограничавања владареве власти праћено и опозиционим деловањима у ширим друштвено-политичким покретима, а посебно бунама. Тако се у Ђаковој буни 1825. године уз олигархијске тенденције народних вођа покреће и питање народне суверености.

„Уз све дилеме које су настајале са организацијом власти, у овом периоду, хатишериџама од 1830. и 1833. године, коначно је конституисана Кнежевина Србија у којој су формално укинута феудални односи, а пуна унутрашња самоуправа препуштена Србима.” (Ђурић 2000, 56). Хатишериџама из 1830. и 1833. године, поред осталог, предвиђали су и начине организације власти у аутономној Кнежевини Србији, али тек доношење Сретењског устава 1835. представља формалну институционализацију народних тежњи. „Његови творци нису биле старешине које су устале против кнеза Милоша, није ни сам кнез Милош. Кроз устав су проговориле стварне потребе земље.” (Ђорђевић, Ђурић 2002, 98).

Краткотрајност важења Сретењског устава није подразумевала и гашење стремљења маса становништва за успостављањем народне суверености. Као политички неодржив јер није настао уз сагласност великих сила, Сретењски устав је уступио правно важење знатно дуготрајнијем, Турском уставу, који је био на снази од 1838. до 1869. године.

Међутим, у време важења Турског устава, мењали су се владари Србије, па и династије. После смрти кнеза Милоша Обреновића, на престо је дошао његов син Милан, кога је након преране смрти заменио брат, кнез Михаило. Обреновиће 1842. године мења династија Карађорђевића. Кнез Србије 1842. године постаје Карађорђевићев син Александар, али за разлику од других периода у деветнаестовековној политичкој историји Србије, владавина кнеза Александра Карађорђевића није запамћена по њему, већ се назива по олигархијској групи, такозваним уставобранитељима. О том периоду у већ поменутој коауторској монографији Ђорђевић и Ђурић пишу: „Уставобранитељски период, утемељен на одредбама Устава из 1838. године, а политички структуриран с владавином кнеза Александра Карађорђевића, на једној страни, карактерише развијање државних установа и учвршћење поретка, на начин који је обезбеђивао пролазне интересе старе старешинске олигархије и нове бирократије, а на другој, уместо даљег развијања облика политичких институција, потпуно гушење политичких установа, од народне скупштине до било каквог облика политичког груписања и испољавања политичких тежњи. Укратко, није то био прелаз ка новом државном и политичком систему, већ упорна борба у организацији власти за очување интереса из старешинског слоја формиране старе олигархије у претходном периоду.” (Ђорђевић, Ђурић 2002, 117-118).

Живојин Ђурић је с млађим институтским колегом Мишом Стојадиновићем 2020. и 2021. године у издању Фондације „За српски народ и државу” објавио студију у два дела и три књиге *Конституисање српске државности у XIX веку*. У овом научном подухвату, у ком Ђурић наставља своје бављење модерном српском политичком и правном историјом, истиче

се да су народне скупштине чиниле посебан институционални облик представљања народне суверености, народне самоуправе и остваривања права српског народа. Најзначајније народне скупштине у 19. веку биле су Петровска скупштина 1848. године и Светоандрејска народна скупштина из 1858. године. Док су на претходним скупштинама потпуно или готово неписмене народне вође исказивале хтења и захтеве народа, Светоандрејска скупштина је поред група и појединаца потеклих из народних маса, за представнике имала и младе, на западноевропским универзитетима образоване, либералне посланике. „Главна настојања либерала била су усмерена на то да се донесе закон о народној скупштини пре него што се промени династија.” (Ђурић, Стојадиновић 2021, 16). Кроз деловање ове либералне, али и конзервативне групе у скупштинским расправама настаје клица формирања првих модерних политичких странака у Србији.

„Намесништво је желело да кроз рад посебне комисије (одбор) добије подршку и од грађанских слојева, пре свега чиновника и тзв. `научне класе`.” (Ђурић 2000, 187) Ако је деловање протополитичких партија либералне и конзервативне оријентације било присутно у оквиру рада Никољског одбора, који је имао задатак да припреми Намеснички устав из 1869. године, у периоду када је на Великој народној скупштини усвојен Устав од 1888. године, са циљем ограничавања власти краља Милана Обреновића, у друштвеном и политичком животу Србије учествовале су три модерне политичке партије – либерална, напредна и радикална.

Иако се настанак различитих политичких групација у Србији може пратити од самих почетака XIX века, организовање модерних политичких партија, које су усвојиле програме и статутом одредиле начин организације и хијерархију страначких органа, било је могуће тек након усвајања Закона о зборовима и удружењима грађана, 1881. године. Изучавање политичких програма Либералне странке, Напредне странке и Народне радикалне странке, уставни нацрти радикала и напредњака, али и њихово политичко деловање, међусобно супротстављање и односи према кнезу, односу краљу Милану и краљу Александру Обреновићу такође су представљали предмет научне заинтересованости Жике Ђурића. Тако је Ђурић 2000. године приредио и у оквиру једне књиге јавности приказао програме и статуте српских политичких партија у периоду до Првог светског рата. Таква збирка до тада недовољно истражених страначких програмских докумената омогућила је даља изучавања програмских усмерења политичких партија у деветнаестовековној и Србији на почетку XX века, облике прилагођавања идеолошких праваца друштвеним околностима аграрног српског друштва, ставове о битним друштвено-политичким, државним и националним питањима, организацију и хијерархијски однос страначких органа, као и истраживање

начина партијског рада либерала и напредњака као кадровских и радикала као прве масовне политичке партије у Србији.

Живојин Ђурић се бавио и изучавањем биографија, теоријских промишљања и практичног деловања знаменитих личности друштвеног и политичког живота Србије у XIX веку, али посебно и делатницима у оквиру конзервативних политичких покрета. У коауторству с Мишом Стојадиновићем и Иваном Спасовић написао је књигу *Знамените личности Србије XIX века*, а заједно с колегом с Института за политичке студије, Драганом Суботићем, објавио је дело *Личности српске деснице 20. века: преглед конзервативних политичких портрета, идеја и покрета* у три књиге.

Истраживање тема из модерне српске политичке историје није био једини, али се може одредити као превасходни предмет вишедеценијског научног рада Жике Ђурића. Ђурићев научни опус је обухватио многобројне радове објављене у научним часописима у земљи и иностранству, организацију и чланство у одборима научних скупова, писање и учествовање у писању чак 16 монографија и студија, а у својству представника издавача Жика Ђурић је публиковао и велики број запажених уџбеника, монографија и зборника радова.

На Институту за политичке студије у Београду Живојин Ђурић је биран у звања научног сарадника и вишег научног сарадника, а 2008. године добио је највише звање – научног саветника. Поред научних, Ђурић је биран и у наставна звања.

Др Живојин Ђурић је сахрањен 6. децембра 2022. године на гробљу у селу Штубику, у близини Неготина. У име Института за политичке студије посмртни говор је одржао др Момчило Суботић, научни саветник. Комеморација поводом смрти доктора Ђурића је организована 14. децембра 2022. године у Великој сали Дома омладине у Београду. На комеморацији су говорили др Милан Јовановић, редовни професор Факултета политичких наука Универзитета у Београду, др Урош Шуваковић, редовни професор Учитељског факултета у Београду и председник Управног одбора Института за политичке студије, др Зоран Милошевић, научни саветник и председник Научног већа Института за политичке студије и др Ђорђе Стојановић, заменик главног и одговорног уредника и уредник енглеског издања *Српске политичке мисли*.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Ђорђевић, Мирослав, Живојин Ђурић. 2002. *Рађање грађанске Србије: развој политичких институција у Србији у 19. веку*. Београд: Институт за политичке студије.
- Ђурић, Живојин. 2000. *Народна сувереност и демократски преображај Србије у 19. веку: Политичкоисторијска студија*. Београд: Институт за политичке студије.
- Ђурић, Живојин. 2000А. *Српске политичке странке и покрети у 19. и 20. веку. Књ. 1. Устави, програми и статуту српских политичких странака до 1914. године*. Београд: Институт за политичке студије.
- Ђурић, Живојин, Драган Суботић. 2008. *Личности српске деснице 20. века: преглед конзервативних политичких портрета, идеја и покрета. Књ. 1*. Београд: Институт за политичке студије.
- Ђурић, Живојин, Драган Суботић. 2008А. *Личности српске деснице 20. века: преглед конзервативних политичких портрета, идеја и покрета. Књ. 2*. Београд: Институт за политичке студије.
- Ђурић, Живојин, Драган Суботић. 2007. *Личности српске деснице 20. века. Књ. 3*. Београд: Институт за политичке студије.
- Ђурић, Живојин, Миша Стојадиновић. 2020. *Конституисање српске државности у XIX веку*. Део 1. Београд: Фондација „За српски народ и државу”.
- Ђурић, Живојин, Миша Стојадиновић. 2021. *Конституисање српске државности у XIX веку*. Део 2. Књ. 1. Београд: Фондација „За српски народ и државу”.
- Ђурић, Живојин, Миша Стојадиновић. 2021А. *Конституисање српске државности у XIX веку*. Део 2. Књ. 2. Београд: Фондација „За српски народ и државу”.
- Ђурић, Живојин, Миша Стојадиновић, Ивана Спасовић. 2021Б. *Знамените личности Србије XIX века*. Београд: Фондација „За српски народ и државу”.

Биљана Продовић Милојковић*

*Универзитет Метрополитен,
Факултет за примењену екологију – Футура*

УТИЦАЈ ЖИВОЈИНА ЖИКЕ ЂУРИЋА НА ИНТЕЛЕКТУАЛНИ РАЗВОЈ НАУЧНОГ ПОДМЛАТКА

Сажетак

Млади и њихов положај су значајно питање развоја и темељ за даљу изградњу и напредак сваке земље, те отуда улагати у младе значи инвестирати у богатство нашег данашњег и сутрашњег друштва. У овом раду сећању посебан акценат стављен на велики значај подршке коју је Живојин Жика Ђурић, дугогодишњи директор Института за политичке студије, пружао младом нараштају. Ђурић је испољавао дубоко засновану перцепцију да млади живе у времену када је у друштву сазрела свест о потребама и могућностима њиховог активног деловања у смеру развојних промена. Указивањем на биографије и објављене прилоге млађих истраживача истиче се педагошки утицај Жике Ђурића на развој младих и њихов допринос научној и широј јавности.

Кључне речи: Живојин Жика Ђурић, Институт за политичке студије, истраживања, истраживачи, млади.

ДОВОЉНО ЈЕ РЕЋИ – ЖИВОЈИН ЖИКА ЂУРИЋ!

„Сви смо ми осуђени на изборе у животу, али немамо сви средства да бирамо.”

(Бауман, 1998)

Живојина Ђурића, вишедеценијског директора Института за политичке студије из Београда (ИПС), сарадника а изнад свега пријатеља упознала сам готово случајно, а можда и сасвим намерно? У свом стручном и истраживачком сазревању имала сам, наиме, част и привилегију да стасавам поред угледног научног посленика – професора емеритуса Љубише Митровића који је својим научним залагањима и дијалозима о кључним друштвеним питањима заокупљао пажњу у ширим научним круговима социолога и политиколога. Посебно издвајам професорову заслугу што сам у његовом интелектуалном

* biljanaprodivic@gmail.com

окужењу имала драгоцену прилику да упознам многобројне научне и јавне личности које су на мене оставили упечатљив утисак. Један од њих је свакако био и др Живојин Ђурић.

Жика Ђурић је био један од оних људи који је својим присуством дао изузетан допринос бољем реализовању научно-истраживачких делатности не само ИПС, као институције у области политичке науке, већ и мени самој. Својим изразито живим и занимљивим дискусијама на бројним сусретима, и изузетно подстицајном интелектуалном атмосфером коју је око себе стварао, успевао је да у мени пробуди истраживачки пркос и потребу за непрестаним доказивањем вредног и радног истраживача. Иако је у почетку самог упознавања био обазрив чак мало сумњичав, а понекад и непосредан, његова жеља да постанем део истраживачког тима Института и његовог „младачког јата”, никада није јењавала, чак се појачавала. Уз то, успоставила се а затим из године у годину повећавала и сарадња ИПС и Института за социолошка истраживања Филозофског факултета Универзитета у Нишу, чији сам члан била. Посебна благодарност за ту плодну сарадњу дугује се управо Жики Ђурићу.

Од 1989. односно 1990. године, када је и званично постао директор ИПС у Београду, Жика Ђурић се својски трудио, што му је не без невоља и мука полазило за руком, да управља институтским бродом бирајући најбоље могуће „режиме” пловидбе кроз околности које су чиниле заиста бурна времена. Квалитет одабраних „режима” деловања потврђени колико дужином мандата његовог трајања и сопственим способностима, толико научним квалитетом и перспективама изабраника који су бирани у састав Института као реномиране научне установе. Следећи мерила научних потреба и квалитета, Ђурић се сарадљиво и својски трудио да у институцији сакупи истинске пријатеље „куће” (Кнежевић, 2023), истраживача и аутора који несебично нуде искрену, конструктивну и продуктивну подршку.

Од бројчано невеликог и структурно неразвијеног Института, Ђурић је постепеним реорганизацијама успео да увећа и развије ИПС до завидног нивоа који је био незамислив 80-их и 90-их година. Са импозантним бројем од преко 80 запослених данас ИПС представља једну од најбројнијих и најваженијих установа друштвених наука, и поред Факултета политичких наука, најважнију установу политиколошког истраживачког типа у Србији (Кнежевић, 2023).

У напорном стварању погодних услова за разноврсну политиколошку продукцију, директора Ђурића красила је жеља да свим ангажованим научницима омогући прилика да у кратком року објаве књигу/студију/монографију; уз понуђену шансу објављивања прилога у неким од часописа међу којима су: *Српска политичка мисао*, (на српском и енглеском језику – даље СПМ), *Национални интерес* (НИ), *Политичка ревија* (ПР), *Политика*

националне безбедности (ПНБ), Администрација и јавне политике (АЈП), Социјална политика (СП), Архив за правне и друштвене науке (АПДН). Ово је посебно важно уколико се узме у обзир, шире гледано, да такве прилике на домаћој научној сцени нису исувише честе. Издаваштво у основној области политикологије укључивало је и угледне и истакнуте појединце као спољне сараднике института. Тако се временом у издавачкој продукцији Института појавио одиста импозантан број књига из примарне области теоријске и примењене политикологије, политичке историје, политичке културе, политике безбедности, геополитике, тј. геополитикологије. (Кнежевић, 2023).

Ипак оно по чему се у домаћој научној заједници посебно издвајала комплексна личност Жике Ђурића била је спремност да изађе у сусрет иницијативама и предлозима младих истраживача, по чему се одиста издвајао и истицао међу руководиоцима установа сличног научног типа. Иако је у пуној мери био свестан искушења који са собом носи један такав подухват, великодушно је код младих будио „свест о разлици између личног хтења и друштвеног очекивања у погледу учешћа на пројектима, те потребе стицања научних титула и звања” (Кнежевић, 2023).

Мада увиђаван и благонаклон, Жика Ђурић је био изузетно захтеван и професионално строг у сарадњи са младим ближим сарадницима. Тражио је много, али је баш због тога давао још више. Управо сам и ја била полазник његове препознатљиве „школе”, чије сам ригорозне разлоге додуше схватила доста касније, тек када су се у исходу систематично сакупили резултати једног добро формираног истраживача. То дугујем њему! Сигурна сам да ће такве Ђурићеве педагошке способности и неформална менторства остати трајно урезана у памћење. Његов утицај на младе је на врло леп начин осликао његов уважени дугогодишњи сарадник, колега и пријатељ Милош Кнежевић: „Живојин Ђурић се неосетно уграђивао у многе интелектуалне биографије научног подмлатка а да тај суштински важан утицај није био формализован нити довољно признат” (Кнежевић, 2023).

РАЗВОЈ МЛАДИХ НАУЧНИКА У ТУРБУЛЕНТНИМ ВРЕМЕНИМА

Познато је да је врло тешко променити положај омладине без општих промена у целом друштву. Положај омладине је, с једне стране, производ општег стања у друштву, а с друге стране, производ деловања систематских мера на побољшању тешког ако не и катастрофалног стања у коме се данашња омладина налази.

Ради што бољег увида у истраживања младе популације потребно је сагледати у ком друштвеном контексту и конструкту данашњи млади одрастају,

сазревају и живе. Данашњи друштвени услови се знатно разликују од оних у којима су одрасле раније генерације младих. Ту се пре свега мисли на продужену кризу, која је у развијеним деловима света отпочела још 2008. године, да би се затим проширила и на сва остала подручја; отежавајуће околности транзицијског друштва праћене изградњом демократског друштва и политичког поретка, као и материјалне, друштвене и политичке последице ратних дешавања. Свака понаособ се одразила и на младе и њихово индивидуално сазревање, које је и поред свега тога бременито специфичним генерацијским тешкоћама.

Савремено друштво које је подложно више него икада трансформацијама, себе је учинило/сачинило „ризичним местом и окружењем у којем се мењају обрасци конструкције младости као животне етапе прелаза у одраслост” (Furlong, Cartmel, 1997; Ingelhart, 1997; Wyn, White, 1997; Du Bois-Reymond, 1998; Kipke, 1999; Pais, 2000; Mortimer, Larson, 2002; France, 2007; Wyn, 2011). Такве промене пре свега изазива и глобализација, која је праћена убрзаним развојем информацијско-комуникацијске технологије, економским променама, повећаним миграцијама становништва, модернизацијом (Ruddick, 2003; Furlong, 2009). Управо ово последње доводи до слабљења традиционалних веза и начина преношења вредности и образаца понашања с генерације на генерацију, при чему су млади присиљени на неизвесније и тегобније трагање за идентитетом и индивидуалним стратегијама друштвене интеграције (Bradley, 1997; Ingelhart, 1997; Wyn, Dwyer, 1999; Miles, 2000; Ule i dr., 2000; Walther, 2006, France, 2007). Постојећи социо-економски и социо-структурни услови у свим постсоцијалистичким друштвима утицали су на постигнућа младих и њихов будући друштвени статус. Када пак поредимо то са садашњом младом генерацијом, која сазрева у условима све оштрије и израженије друштвене кризе, већи значај добивају породични ресурси, односно социокласно обликоване могућности и ограничења у постизању животних циљева, о чему илустративно говоре бројна истраживања. Због свега тога су „млади у процесу одвезивања будућности” она група која је највише погођена друштвеним променама (Milson, 1972: 32).

Жика Ђурић је поседовао свест да савремена генерација младих, како код нас тако и у већини земаља европског окружења, сазрева у таквом друштвеном окружењу које се знатно разликује од оних друштвених услова у којима су одрасле раније генерације младих. По његовом уверењу та се разлика најпре огледа у присуству вишегодишње кризе која је дубоко захватила и друга подручја друштвеног живота. Ризици којима су млади изложени у свим областима па и у науци, у савременом друштву додатно се проширују и продубљују у транзицијским друштвима. Земље у транзицији изложене су појачаном ризику друштвене диференцијације, паду социјалне заштите,

те се разлози за наведене трендове могу наћи и у продужавању процеса образовања, у отежаном налажењу првог и сталног запослења, у сложенијим условима стицања материјалних добара, те у маргинализацији младих у процесу доношења одлука. Колика је суоченост младих са потешкоћама савременог света говори у прилог и смањени удео младих у укупном проценту становништва последњих 40 година, при чему су млади постали најсиромашнија група становништва у земљама Средње и Источне Европе. Због неповољних демографских кретања, тј. апсолутног и релативног смањења младог становништва млади – постају све „ређи ресурс“.

Иако се сматрало да су управо млади „природни добитници транзиције“ јер су боље оспособљени за прихватање промена које доноси друштвена трансформација, досадашњи аналитички увиди показали су како су млади у транзицијским друштвима засад више изложени новим и повећаним ризицима него што су им се отвориле нове и боље перспективе. Тако се показало да се шири сиромаштво и продубљују социјалне разлике, а смањује се државна и друштвена потпора за социјалну интеграцију и промоцију; заоштрава се конкуренција на тржишту рада, уз трајно високе стопе незапослености младих; расте социјална несигурност, у шта је укључен и пораст стопе криминала и разних облика девијантног понашања; здравствена заштита постаје мање доступна, иако расте изложеност разним облицима ризичног понашања; повећава се конкуренција и притисак за стицањем што виших нивоа образовања, уз истовремено смањивање образовних шанси младих из социјално депривираних слојева; девалвиране су некадашње друштвене вредности, због чега на важности губи међугенерациска трансмисија, док се нове вредности успорено усвајају, због чега су млади препуштени индивидуалној потрази за идентитетом и интегритетом те сналажењу у избору животних циљева.

Транзицијска друштва показала су, наиме, да животне шансе младих нису примарно индивидуално створене (Roberts, 2003: 484). Другим речима, индивидуални животни избори догађају се унутар постојеће друштвене структуре и лимитирани су доступношћу потребних ресурса (Cote, 2002).

Омладина у неколико протеклих деценија, што значи и последњих 20 година живи у турбулентним друштвеним околностима. Али, те околности више не делују дестимулативно, неафирмативно и стигматизујуће. Када је размишљао и говорио о потреби побољшања положаја младих људи у друштву Жика Ђурић је наликовао схватањима Масгрова ?Musgrove? који је полазио од тога да иако су млади увек на ивици система, изоловани од главних друштвених токова, они могу да уживају велики углед, или обратно, мали и никакав. Због тога је сматрао да млади који су на ивици система а не уживају никакав углед, представљају популацију која је потенцијално

девијантна или бар упућена на експериментално трагање за новим социјалним формама које могу понудити излаз из блокаде (Musgrove, 1974). Зато својим поступцима често је потврђивао да уколико се не отворе врата подршке и помоћи младима, они ће отићи на друга која су отворена.

АМБИВАЛЕНТНА СЛИКА МЛАДИХ

Као искусан челник Института Жика Ђурић је у својим опхођењима свесно истицао и издвајао разне аспекте живота младих људи који су спорадично чинили амбивалентну слику њихових перспектива. Тако је иза привидне слике прагматичних и слободно мислећих и делујућих младих људи умео да открије и скривено лице стварности која забрињава (младеж, несигурна и неприпремљена за суочавање са животним потешкоћама).

Млади се могу посматрати као најосетљивији показатељ друштвених кретања и промена. Амбивалентност друштвених очекивања од младих састоји се, с једне стране, у очекивању да се због потребе за друштвеном стабилношћу млади усмере да преузму намењене друштвене улоге и задатке, а да се, с друге стране, због потреба за све бржим друштвеним трансформацијама и развојем од њих захтева креативни и иновативни допринос.

Управо је ова амбивалентност очекивања представљала, и дан данас представља плодно тле за трајни раст друштвеног и научног интереса за младе, нарочито у контексту сталне и убрзане динамике друштвених промена. Томе је свакако допринела и чињеница да млади пролазе кроз интензиван процес социјализације због чега су потенцијално најизложенији утицајима различитих услова, „а њихови ставови и обрасци понашања, као још недовољно формиран, подложнији променама” Потреба пажљивог бављења младима, о чему је посебно водио рачуна Жика Ђурић полази и од чињенице да су млади размерно велика друштвена група која је уједно и најмање оптерећена идеологијама прошлости, при чему су уједно и носиоци иновативних могућности и потенцијално најкреативнији део популације због своје виталности, флексибилности и образовних постигнућа. Важност истраживања младих – раздобље младости – није толико због тога колико траје, колико због процеса који се у том животном раздобљу одвијају, и последица које са собом носе.

Жика Ђурић је био дубоко свестан друштвене зависности младих, те је често спомињао постојећи патерналистички однос друштва према њима. Како је младу популацију посматрао као ону која се налази у осетљивој фази развоја, сматрао је да као таква она треба и мора да ужива пуну друштвену и институционалну заштиту. Полазио је од тога да су млади изложени процесу ретрадиционализовања (исказивање наглашеног традиционалистичког

усмерења), те је често полазио од тога да се за младе може рећи да су поларизовани на модернистичке и традиционалистичке оријентуре. Од старијих их је ипак разликовао понајпре по томе што су више и дубље били захватани модернизацијским процесима. Основна младалачка карактеристика је управо окренутост ка будућности из садашњости и готово нимало ка прошлости.

Све ово је било довољно да младе, као и сваку релативно већу друштвену групу посматра нехомогеном – на шта указује његова свест о њиховој различитости према образовним постигнућима, социопрофесионалном статусу, ступњу зрелости, социјалном пореклу, типу социјализације с обзиром на полну припадност, социјални статус породице, урбанизованост уже средине и развијеност регије у којој живе. О свему томе је Жика Ђурић помно водио рачуна.

Управо је својом спремношћу да удовољи умесним потребама младих Ђурић пркосио чињеници да у земљи влада тренд пролонгирања социоекономске зависности младих. Не узимајући у обзир оне којима се ставови граде из страха и нетрпељивости према другоме и различитоме, стигматизацији и етикетирању, Жика Ђурић је ипак веровао младима који су способни и спремни да сопствену судбину узму у своје руке. Често је знао да указује да су одабрани путеви младих не само резултат одговорности њих самих и њихових родитеља, већ и друштва у коме живе и у којем ће у врло скоро време управо они бити носиоци развоја. Говорио је о потреби високе укључености младих, не само у функцији посматрача и евентуалних пасивних гледалаца (који само надзиру), већ активних учесника и доносиоца промена, путоказа и покретача процеса развоја који их дотичу.

Ђурић је дубоко је веровао у то да познавати битне вредности које је усвојила млада генерација данас значи познавати главне циљеве за које ће се једно друштво борити сутра (Пантић, 1981: 9). Младе није схватао технички као „алат” или „ресурс” – јер људи нису „живи материјал” – већ им треба оставити могућност да се искажу као партнери, зналци и стручњаци, како би реализовали своје потенцијале и показали се као носиоци друштвеног развоја својим ентузијазмом, идејама и иницијативама изван устаљених оквира. Ђурић се, попут многих, интересовао за оптималну интеграцију младих у друштво; као да је тиме заправо желео да превлада „предоминантно негативан имиџ младих” (Roche/Tucker, 1997: 1), који су виђени као извор проблема, или као група која је у проблемима (Griffin, 1993).

ЂУРИЋЕВ ПЕДАГОШКИ ДОПРИНОС НАУЧНОМ СТАСАВАЊУ МЛАДИХ КАДРОВА

Намера овог сећања садржана је у указивању на педагошки значај Жике Ђурића у развоју младих нараштаја у ИПС. Тиме се уједно указује на факторе обликовања система вредности у васпитању младих истраживача. Данас је, у ствари, најтеже васпитавати младе, јер је то у све мањој мери посао традиционалних васпитача, породице и школе, а све више ствар медија и оних који њима управљају. Поента је указати на Ђурићев постигнути допринос научној, стручној и широј јавности.

У таквом приступу драгоцен ослонац може да пружи анализа садржаја институтских часописа и свих осталих издања ИПС. То је заправо најбољи начин да се деконструише укупни научни и етички утицај Жике Ђурића на младе чланове Института који је, по свему судећи, неспоран.

У овом раду који садржи сећање на Жика Ђурића је само у нужној мери коришћена библиографска метода анализе садржаја, према званичним подацима са сајта ИПС који су често дати у редукованој електронској форми. Консултоване су и био-библиографије ангажованих истраживача са пописом објављених дела. Направљен је и увид у бројеве наведених часописа ИПС, монографија и зборника у раздобљу од 2011. до августа месеца 2023. године. Поновимо, зарад тачности, сви истраживани чланци и информације преузети су са званичне службене мрежне *web* странице ИПС.² Прегледана су *de visu* издања ИПС, и објављени прилози у њима.³ За саму јединицу анализе коришћен је искључиво текст унутар бројева часописа објављених од стране младих истраживача, који су део истраживачког тима самог Института, или су његово спољни сарадници.

Свакако су узети у разматрање и монографски доприноси младих аутора. Користећи се методом садржајне анализе текста, за период од 10-так година, а следећи постављени циљ стварања потпунијег сећања на појаву, лик и дело Живојина Ђурића постао је видљив задатак: препознати промовисане вредности доприноса његовог утицаја на развој и афирмацију научног подмлатка.

У том смислу упутно је издвојити кооперативни и коауторски рад Жике Ђурића са млађим колегама и сарадницима ИПС, најпре као показатељ хтења ширења колективног и тимског духа у институтским редовима. Иако је Ђурић био коаутор са неколицином колега чланова Института (међу којима су Драган Суботић, Зоран Милошевић и Ђорђе Стојановић), по броју и квалитету дела те врсте, насталих у последњих пет-шест година, истичу

² Видети: <https://www.ips.ac.rs/>. Последња посета: 14. 9. 2023.

³ Објављени прилози категорисани у складу са важећим међународним стандардима.

се књиге писане заједно са Мишом Стојадиновићем. Издвојићемо их седам по редоследу излагања:

Анатомија неолибералног светског поретка, Миша Стојадиновић, Живојин Ђурић, Институт за политичке студије, Београд, 2022;

Знамените личности Србије XIX века, приређивачи Живојин Ђурић, Миша Стојадиновић, Ивана Спасовић, Фондација За српски народ и државу, Београд, 2021;

Конституисање српске државности у XIX веку, део 2, књ. 2, приређивачи Живојин Ђурић, Миша Стојадиновић, Фондација „За српски народ и државу”, Београд, 2021;

1. *Конституисање српске државности у XIX веку*, део 2, књ. 2, приређивачи Живојин Ђурић, Миша Стојадиновић, Фондација „За српски народ и државу”, Београд, 2021;
2. *Конституисање српске државности у XIX веку*, део 1, приређивачи Живојин Ђурић, Миша Стојадиновић, Фондација „За српски народ и државу”, Београд, 2020.
3. *Политички митови неолиберализма*, Миша Стојадиновић, Живојин Ђурић, Институт за политичке студије, Београд, 2017.

Уз набројане коауторске књиге приметни су и актуелни аналитички доприноси у форми научних чланака, попут: „Држава и неолиберални модели урушавања националних политичких институција” (СПМ, IV, 2018: 41-57); и б) „Пандемије и институционални изазови у савременом друштву” (СПМ, II, 2020: 119-140).⁴

Колико је Ђурић утицао на издавачку делатност и активност младих у Институту говори и импозантан број примљених и ангажованих младих истраживача, њихове школске биографије, као и један број самосталних и коауторских радова и прилога објављених у ИПС.⁵ Посебно плени пажњу активност и ангажованост младих унутар Институције – која показује да је постојање одговорне привржености истој, који су преузети од њеног организационог и управљачког врха. Жика Ђурић је тежио и успевао да попут матице у пчелињем друштву подстицајима, остварењем задатих циљева и извршеним задацима обезбеди опстанак тог институтског „пчелињег друштва” у мери потребе његове хомогености. Такво прегнуће је мало коме међу институтима друштвених наука у Србији са таквим успехом полазило за руком.

⁴ Начин цитирања и парафразирања коришћених исечака и наслова текстова пронађених унутар истраживаних бројева часописа које се сматрају релевантним за потврђивање донесених закључака током истраживања приказани су у складу са научним препорукама и стандардима.

⁵ Скрећемо пажњу да целокупна анализа публикованих радова неће бити приказана због ограниченог простора.

У прилог Ђурићеве константна пажња о младим истраживачима сведоче најбоље њихови животописи. Зато је, макар само укратко, корисно указати на дугачки списак оних који су у неколико протеклих година примљени у окриље Института да би у њему почели марљиво да граде своје опусе, научне биографије и каријере, остали да раде у њему или кренули даље у свом развоју. Уз свако име биће поменуто научно звање, а онда и ангажман у неком од часописа. На овом месту је практично немогуће набројати све чланке и монографије наведених аутора као личне доприносе у раду на пројектима. Ипак, уз извињење онима који су ненамерно изостављени са овог списка, ради потпуније слике поменућемо следеће младе колеге. Пођимо редом.

Миша Стојадиновић, сада директор ИПС – научни сарадник, главни и одговорни уредник научног часописа „Српска политичка мисао”, аутор више научних радова и монографија у издању Института; *Владан Станковић* – виши научни сарадник, добитник „Светосавске награде” ИПС у Београду за најбољи научни рад у 2022. године; *Марија Ђорић* – виши научни сарадник, руководилац Центра за националну безбедност при ИПС, главни и одговорни уредник научног часописа „Политика националне безбедности”; *Весна Станковић Пејновић* – виши научни сарадник, ауторка више књига у издању Института; *Александра Колаковић* – виши научни сарадник, руководилац пројекта „Француска и Западни Балкан: наслеђе прошлости и евроинтеграције”; *Јелена Тодоровић Лазић* – виши научни сарадник; *Тијана Перић Дилигенски* – виши научни сарадник.

Петар Матић – научни сарадник, руководилац Центра за политички систем и државну администрацију главни и одговорни уредник часописа „Администрација и јавне политике”; *Драган Траиловић* – научни сарадник, члан редакције часописа „Српска политичка мисао” и „Архив за правне и друштвене науке”; *Вишња Стојадиновић* – научни сарадник, вишегодишњи секретар редакције часописа „Национални интерес”; *Душан Достанић* – научни сарадник, секретар редакције часописа „Политичка ревија”; *Никола Младеновић* – научни сарадник; *Милена Пешић* – научни сарадник; *Сања Стошић* – научни сарадник; *Александар Новаковић* – научни сарадник; *Ивана Лукнар* – научни сарадник; *Марта Нешковић* – научни сарадник; *Адријана Грмуша* – научни сарадник; *Иван Матић* – научни сарадник.

Слађана Младеновић – истраживач сарадник, секретар редакције часописа „Српска политичка мисао”; *Олга Стевановић* – истраживач-сарадник, секретар редакције часописа „Српска политичка мисао”; *Адријана Лазаревић* – истраживач-сарадник, секретар часописа „Српска политичка мисао”; *Страхиња Обреновић* – истраживач-сарадник, секретар редакције часописа „Политика националне безбедности”; *Марко Пејковић* – научни сарадник, секретар редакције часописа „Администрација и јавне политике”;

Вања Глишин – научни сарадник, члан редакције часописа „Политика националне безбедности” и уредништва часописа „Национални интерес”; *Зоран Милосављевић* – истраживач-сарадник; *Младен Лишанин* – истраживач-сарадник; *Андријана Јовановић* – истраживач сарадник; *Милош Јевтић* – истраживач-сарадник; *Јован Берић* – истраживач-сарадник; *Душан Чорбић* – истраживач-сарадник; *Јелена Вујановић* – истраживач-сарадник. *Љиљана Коларски* – истраживач-приправник, секретар редакције часописа „Српска политичка мисао”; *Бојана Секулић* – истраживач приправник, секретар редакција часописа „Национални интерес”, „Администрација и јавне политике” и „Социјална политика”; *Саво Симић* – истраживач приправник, секретар редакције часописа „Национални интерес”; *Милица Топаловић* – истраживач-приправник, секретар редакције часописа „Политичка ревија”; *Душан Радујко* – истраживач-приправник, секретар редакције часописа „Архив за правне и друштвене науке”; *Виктор Стаменковић* – истраживач-приправник; *Ненад Спасојевић* – истраживач-приправник; *Никола Лазвић* – истраживач-приправник; *Никола Перишић* – истраживач-приправник; *Стефан Радојковић* – истраживач-приправник; *Андреа Јовановић* – истраживач-приправник; *Душан Гујаничић* – истраживач; *Милош Вулић* истраживач приправник у ИПС.

Поменуте младе колегинице и колеге су објавили бројне научне, стручне и публицистичке радове на политиколошке и друге друге сродне теме, како у домаћим научним часописима, зборницима, тако и у међународним публикацијама. Не мање важни су и њихови појединачни наступи – предавања, коментари, анализе, колумне и сл. – у електронским медијима, ТВ, радио, Интернет, штампа... и јавности уопште. Све то заједно, имало је кумулативни ефекат и означило је значајан напредак у представљању Института стручним круговима, међу експертима, али и међу свим другим заинтересованим деловима јавности.

Управо разнолики тематски кругови политиколошких, монографија, зборника, брошура Института за политичке студије били су једно од маркантних сведочанстава важности афирмације потребе за разложним и озбиљним приступом у решавању уочених проблема. А управо тиме је Жика Ђурић у менторском опхођењу са младим људима био константно брижно обузет. Био је, наиме, чврсто уверен да ће једино тако млади допринети јачању често и несвесног интересовања за сама истраживања разних политиколошких области. Непрестано је тежио побуђивању младалачке свести и профилисању стваралачког „печата” самог аутора”, чинећи то како би у њима подстакао мисаоно смели, занимљив и интригантан стил писања, једноставним и сваком човеку разумљивим језиком.

Чини се да су оцене по којима су млади данас распуштени, запуштени, напуштени и себи препуштени, оправданије него што су икада биле. Али,

за разлику од неких пређашњих времена, они су то данас свакако мање својом него туђом кривицом. Млади су више су жртве него актери кризе, јер су нека врста цивилизацијске, прецизније, глобализацијске колатералне штете (Prodović Milojković, Prodović, 2016). Узимајући у обзир горе поменуто, Живојин Жика Ђурић се у својим настојањима трудио супротно, да младе окупљене око истраживачких пројеката у Институту приближи правим животним и научним вредностима – љубави и доброты, раду и знању!

*

Изузетно је тешко писати о неком коме су наклоњене само речи хвале. Јер, заиста, само се такве речи везују за човека коме су љубав, поштење, рад и знање били главно надахнуће живота. Још једном велико хвала Живојину Жики Ђурићу на бодрењу и полетним саветима увек спремним да их пружи онима који су желели да их чују, промисле, прихвате. То стога што, веома често није баш све у појавама које видимо, већ и у начину на који их гледамо. Свако види оно што жели!

На послетку, осећам потребу да искрено искажем задовољство што је кормило управљања ИПС – институцијом са којом сарађујем и којој и душом и срцем припадам – преузео најбољи ђак Ђурићеве „академије” (читај, без претеривања). Радује ме да ће управо он знати и умети да настави оно што је Жика Ђурић започео и развио. Уверена сам да ће драгом колеги Миши Стојадиновићу поћи за руком да опхођење које је учио од Живојина Жике Ђурића – попут осећаја отворености, непосредности и блискости, посебно усмерене према млађим колегама истраживачима – на свој начин утка у начин вођења Института. Сигурна сам да ће се уливањем поверења, доживљаја сигурности и подстицаја у раду свим научним радницима наставити научно-истраживачки развој ИПС. Тиме ће се као главно наслеђе Живојина Ђурића обогатити смисао импулса креативног поистовећивања рада и труда руководеће личности са Институцијом као колективом! Бар толико је наш Жика заслужио!

РЕФЕРЕНЦЕ

- Кнежевић, М. 2023. Живојин Ђурић 1954-2022 – један живот посвећен Институту, *Национални интерес*, бр 1/2023.
- Пантић, Д. 1981. *Вредносне оријентације младих у Србији*, Истраживачко-издавачки центар, ССО Србије.
- Bauman, Z. 1998. *Work, Consumerism and the New Poor*, Buckingham: Open University Press.
- Bradley, H. 1997. *Fractured Identities: Changing Patterns of Inequality*. Cambridge: Polity Press.
- Griffin, C. 1993. *Representations of Youth: the Study of Youth and Adolescence in Britain and America*, Polity Press, Cambridge.
- Du Bois-Reymond, M. 1998. 'I don't want to commit myself yet': Young people's life concepts. *Journal of Youth Studies*, 1(1): 63-79.
- Ingelhart, R. 1997. *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic and Political Change in 43 Societies*. Princeton: Princeton University Press.
- Kipke, M. – ur. 1999. *Risks and opportunities: Synthesis of studies on adolescence*. Washington DC: National Academy Press.
- Miles, S. 2000. *Youth Lifestyles in a Changing World*. Buckingham: Open University Press.
- Mortimer, R.; Larson, R. – ur. 2002. *The changing adolescent experience: societal trends and the transition to adulthood*. New York: Cambridge University Press.
- Musgrove, F. 1974. *Youth and Social Order*, London: Routledge & Kegan Paul.
- Итурс: forms and performances. *International Social Science Journal*, 52(164): 219-233.
- Prodović Milojković, B., Prodović, B. 2016. „Sistem vrednosti i vaspitanje mladih iz ugla prof. dr Ljubinka Milosavljevića”, *Zbornik: Istorija ideja i promišljanje savremenog sveta*, Filozofski fakultet, Niš, 161-176.
- Roberts, K. 2003. Change and continuity in youth transitions in Eastern Europe: Lessons for Western sociology. *The Sociological Review*, 51(4): 484-499.
- Roche, J., Tucker, S. (ur.), 1997. *Youth in Society: Contemporary Theory, Policy and Practice*, SAGE Publications, London.
- Ruddick, S. 2003. The Politics of Aging: Globalization and Restructuring of Youth and Childhood. *Antipode*, 35(2): 335-364.
- Cote, J. E. 2002. The role of identity capital in the transition to adulthood: the individualization thesis examined. *Journal of Youth Studies*, 5(2): 117-134.

- France, A. 2007. *Understanding Youth in Late Modernity*. Maidenhead: McGraw Hill Open University Press.
- Furlong, A. – ed. 2009. *Handbook of Youth and Young Adulthood*. New Perspectives and Agendas. London/New York: Routledge.
- Furlong, A.; Cartmel, F. 1997. *Young People and Social Change*. Buckingham: Open University Press.
- Ule, M.; Renar, T.; Mencin Čepak, M.; Tivadar, B. (2000). *Socialna ranljivost mladih*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za mladino/Šentilj: Založba Aristej.
- Walther, A. 2006. Regimes of Youth Transitions. Chise, flexibility and security in young people's experiences across different European contexts. *Young*, 14(2): 119-141.
- Wyn, J. 2011. The sociology of Youth. A reflection on its the field and future directions. *Youth Studies Australia*, 30(3): 34-39.
- Wyn, J.; Dwyer, P. 1999. New directions in research on youth in transition. *Journal of Youth Studies*, 2(1): 5-21.
- Wyn, J.; White, R. 1997. *Rethinking Youth*. London: Sage.

Biljana Prođović Milojković

*Metropolitan University Faculty of Applied Ecology – Futura,
Belgrade, Serbia*

THE INFLUENCE OF ŽIVOJIN ŽIKA ĐURIĆ
ON THE INTELLECTUAL DEVELOPMENT
OF YOUNG SCIENTISTS

Resume

Young people and their position in the country are one of the key issues of development and the foundation for further construction and progress, and therefore investing in young people means investing in the wealth of our society today and tomorrow.

In the paper, special emphasis is placed on the infinitely great importance of the support that Živojin Žika Đurić, the long-time director of the Institute for Political Studies, provided to the young generation, showing his already deep-rooted perception that young people live at a time when society is developing an awareness of the needs of young people who are enabled an opportunity for active action, as recognized generations that could change something.

By analyzing the content of biographies and published contributions of younger researchers, the pedagogical importance of Žika Đurić in the development of young people, and his achieved contribution to the scientific, professional and general public will be pointed out.

Keywords: Živojin Žika Đurić, Institute for Political Studies, researcher, youth.

Милош Кнежевић*

**ИНСТИТУТ ЗА ПОЛИТИЧКЕ СТУДИЈЕ
У ВРЕМЕНУ ЖИВОЈИНА ЂУРИЋА 1989-2022.**

Прегоран човек у целости посвећен развоју Института: 1980-2022.

Почетком децембра 2022. у 67. години живота после дуге и тешке болести погоршане ковидом преминуо је Живојин Жика Ђурић вишедеценијски директор Института за политичке студије из Београда. Ђурић је по много чему био несвакидашња појава у научној заједници Београда и Србије. Рођен 1954. у селу Штубик у Неготинској крајини. Основну и средњу школу завршио је у Неготину. Студирао је и дипломирао је на Факултету политичких наука у Београду да би на истом факултету 1980/81. уписао трећи степен студија. Магистрирао је јуна 1992. године на тему образовања радничке класе, што је као тема било својствено за то доба. Прилично дуг период од 12 година проведених на последипломским студијама могао би да се протумачи околношћу да се управо у том времену Ђурић својски трудио да консолидује и афирмише како сопствени тако, колико је знао и умео, и положај Института.

Оног часа када је постало не само неопходно, него и неизбежно потврдити лични научни статус Ђурић је енергично у релативно кратком року то и учинио. Непуне две године после одбрањеног магистарског рада Жика Ђурић је под менторством познатог историчара националне прошлости Мирослава Ђорђевића докторирао јула 1994. Тема доктората из области политичке историје са претежним правно-политичким одређењем односила се на питање народне суверености у Србији средином 19. века. Српски 19. и 20. век преокупираће га потом током читавог живота.

У Институту за политичке студије Жика Ђурић је прошао пуни научни лук, прошавши једно за другим сва научна звања, од почетног, сарадника-приправника 1981., закључно са стицањем највишег звања научног саветника 2008. године.

После доласка у Институт за политичке студије избором на конкурс, крајем сада већ далеке 1980. – у 26. години живота – у њему је деловао веома дуго, непрекидно чак 43 године. У свом радном веку Жика Ђурић, заправо, ни на час није напуштао нити мењао институционално место свог првог и основног деловања. Од младалачког почетка по успешном завршетку студија на ФПН-у, па до краја радног века, када је прекорачио праг старијег доба,

* milosk952@gmail.com

са несмањеном ре/организационом енергијом, финансијском окретношћу, истраживачко-пројектним еланом и, најзад, кадровском пасијом, деловао је углавном, ако не и само у оквирима Института. Себе изван Института и без Института Жика Ђурић није могао ни да замисли, а временом су слично уверење оcroђености институције и њеног директора стекли и сви, и они који су га дуго знали али и они који су га кратко познавали.

Директор Института за политичке студије Жика Ђурић је постао 1989. односно 1990. године. Потом је следио прилично дуг низ избора и реизбора на директорски положај, чак тринаест пута у временском распону од 33 године: 1989, 1990, 1992, 1994, 1995, 1999, 2002, 2003, 2005, 2008, 2015, 2018, и како се показало 2021., само годину дана пре одласка са животне сцене – последњи пут. У набројаном низу избора четири пута је биран у привремени статус вршиоца дужности: 1989, 1990, 1994, и 2003. године. Али, после в. д. избора Жика Ђурић се није обесхрабривао нити посустајао. Захваљујући личној жељи и упорности, обично једногласном подршком запослених и сагласношћу надлежних са стране, биран је на дужност у редовном четворогодишњем мандату директора.

Више деценија се без прекида показивало да су Ђурићеве изборе за директора запослени сматрали својим личним избором и једином могућношћу у прилог развојне афирмације Института. Околности су указивале да запослени нису само пасивно прихватили Ђурићево континуирано директоровање него да су се за њега активно опредељивали и узастопце га бирали. Такав став према појави и улози Жике Ђурића као руководиоца био је прожет осећајем неопходности уношења веће сигурности у лични научно-истраживачки положај запослених у несигурним временима. Са друге стране, Ђурић се својски трудио да обезбеди материјалну и финансијску извесност Институту чиме је запослене растерећивао тешких ненаучних брига и довијања у настојањима ка бољем властитом положају и перспективама. Неки су то итекако схватили, а како то понекад бива – неки нису.

Али, временом створена склоност претераног ослањања на изразиту улогу директора-менаџера Ђурића уносила је нову опасност ширења индоленције и конформизма код оних запослених којима је ионако недостајао истраживачки жар и научна марљивост. У екстремним случајевима научног подбацивања појединаца очигледно неспособних за науку у научној установи, запатила се нерадна летаргија и синекурални менталитет очекивања прихода и других материјалних погодности, без икаквих личних стручних и истраживачких доприноса. Зарад „мира у кући” директор је на изванредан начин био попустљив према тако „затуреним” појединцима. Праштао им је нерад и снатрење што су продуктивни чланови Института доживљавали као знак слабости у примени научних мерила, чак и недостатак чврстог ауторитета. Други су, пак,

такав Ђурићев приступ тумачили као увиђавност према отежалој социјалној димензији „залуталих душа” занавек изгубљених за науку. Било је то ионако стално осцилујуће клатно зањихано између видљивог и узорног рада и исто тако уочљивог непримереног нерада појединаца у научној установи.

Како год, у сваком од бројних наврата избора директора Института за политичке студије Жика Ђурић није имао јавно обзнањеног или скривеног ривала. Иако су се низале прилике за надметање нису се појављивали противкандидати. Није их било ни у Институту ни изван њега, па тиме нису услеђивала ни поређења и процене, нити груписања и лобирања у изборним тркама неизвесног исхода. У Институту је, додуше, временом обликован менаџерски монизам Директора, који је од већине сматран природним. Подразумевало се, наиме, да осим инокосног директора нико други није тако детаљно упућен у све финесе садашње и будуће судбине Института. Свакако не толико да би без ризика могао да преузме ту улогу и сналази се бар онолико колико је то чинио Жика Ђурић.

Зар је потребно подсећати да су Жику Ђурића на место директора првенствено бирали људи из Института, отпрва прећутним, а онда и формално експлицираним консензусом око тога да је управо он, не само једино рационално него и најбоље управљачко решење. Надлежни фактори са стране (разне гарнитуре надлежног министарства) само су се у прописаним изборним роковима саглашавали са једногласним мишљењем колектива и, колико је познато, нису ни покушавали да наметну неко друго кадровско решење. Жика Ђурић им је као директор одговарао, ни мање ни више него колективу Института.

Тако је Жика Ђурић безмало 33 године деловао са руководећег положаја у Институту што је, нагласимо, било и остало без премца у научним установама сличног типа у земљи. При томе, ваља имати на уму да су временом често мењали услови и правила система, организовања, начина деловања и финансирања научних институција у Србији, као што су се мењали и органи који су у оквирима закона консултовани у одлучивању о избору руководиоца. Све то су запослени и људи у органима Института, а пре свих Жика Ђурић, помно пратили и добро знали. Томе су се у ходу прилагођавали не би ли се снашли у изборним заврзламама, отезањима, усаглашавањима, условљавањима, преговорима, договорима, одлукама...

Истицати три деценије Ђурићевог руковођења Институтом било би излишно уколико се не би знало да су уобичајене управљачке секвенце изабраних појединаца у научним институтима у Србији, просечно гледано, биле знатно краћег трајања. Обично су протицале у једном или два, највише три мандата. Искуство, такође, указује да су у пређашњим временима нарочито подложни честим променама били институти из области друштвених наука

у какве иначе спада и ИПС. Тај тип идентитетних научних институција био је у веома осетљивом положају јер му је у дугом времену политичког и идеолошког монизма најчешће додељивана функција „збрињавања”, у ствари, уклањања са јавне сцене у институтске забити критичара режима и дисидената, или пак, појединаца који се нису довољно марљиво или стручно исказали на матичним факултетима. Тако су неки институти постали прибежишта и уточишта – неки би рекли и „депоније” – како научно виспレンих, а политички неподобних и непоћудних, тако и научно безнадежно непродуктивних. Кажемо „понеки”, јер нису баш сви институти друштвених наука доживели такву судбину нити су основани да би одиграли улогу научног и социјалног азила. Међу таквима био је и ИПС.

Подсетимо се да је Институт за политичке студије основан 1968. године, отприлике у исто време када и Факултет за политичке науке који му је био оснивач. Значајне улоге у том погледу имали су професори Радослав Ратковић, Сретен Сокић, Мијат Дамјановић, Владан Ћетковић и још понеки. Узајамна родитељска веза између ФПН и ИПС као његовог чеда обележиће протеклих пола века њиховог деловања. Првобитна одлука ФПН, као примарне политиколошке образовне институције у Србији, да се формира ИПС, свакако није била мотивисана из два горе поменута разлога. ФПН никада није био универзитетска установа у којој су деловали радикални критичари поретка и теоретичари дисиденти. Некадашња висока партијска школа преобразена у научно образовну установу факултетског типа деловала је у координатама тада постојећег друштвеног и политичког система. Ретко који професор се скоро четврт века (од 1968. до 1990. године). одважавао да критичким или алтернативним мишљењем пређе границе које је нормативно оцртавао важећи поредак, чак и у позном периоду његовог дотрајавања и нестанка.

Институт за политичке студије је основан у том времену из целисходних разлога. Интерес и мотив да се формира ИПС налазио се у додатним могућностима, деривираним функцијама политичке обуке (предавања, курсеви, семинари, програми, приручници), али и политиколошких истраживања, анализа, интерпретација и продукције изван формалних оквира и едукативних могућности факултета. Крајем 60-их, у периоду „зрелог” титоизма и кардељизма, у пуном нормативном, процедуралном и институционалном замаху на делу је било „закљивљавање” система социјалистичког самоуправљања. При том се не сме заборавити да је ИПС у најранијем периоду био замишљен као функционални део тада владајућег теоријског и идеолошког наратива.

Жика Ђурић свакако није могао да буде ни учесник ни сведок оснивања Института за политичке студије јер је у време његовог формирања био младић, средњошколац у Неготину. Ради наставка образовања напустио је завичајни Штубик и оближњи Неготин, преселио се у Београд, уписао студије

на Факултету политичких наука и настанио се у Студентском граду где је као стипендиста провео неколико година. Жика Ђурић је политичке науке студирао ревносно и завршио у предвиђеном року. Био је ентузијастични и примеран младић, омладинац и акцијаш, помало некадашњег скојевског кова. У Институт је крочио после пријема на конкурс, недуго по дипломирању 1980. године.

Била је то по много чему значајна година Титове смрти и почетка неизвесног раздобља посттитоизма. Крајем те деценије, тачније новембра/децембра 1989/90. Ђурић је, као што је речено, бити изабран за в. д. директора Института. Од пријема у звању приправника до избора за директора протекло је 8 година његовог упорног и марљивог доказивања у раду. Они који су одлучивали и тражили човека за руководеће место учили су Ђурићеву радиност и спретност у опхођењу са људима. Уколико су очекивали Ђурића као „прелазно решење” после кратког директоровања Винка Ђурића, сигурно нису ни слутили да ће та привременост да се преобрази у доживотни положај. Али, ко је то у том часу уопште могао да предвиди вишедеценијску будућност Института. Сигурно нико! Извесно је да ни младог и орног Жикау Ђурић тада, усред кризних тешкоћа, нису мориле утопичне визије далеке будућности. Усредсређивао се на оно што је било проблематично у краткорочној садашњости. Ипак, почетни окретни прагматизам је временом надградио стабилном визијом Института која је напослетку уродила плодом.

Период од 1980. до 1990. је, у ствари, по много чему био формативан како за Институт тако и за Жикау Ђурића као личност. Подсетимо, да су се турбуленције дешавале у деценији убрзања југословенске расипне кризе, доласка Слободана Милошевића на власт у Србији и хаотичног почетка политичког плурализма у вишестраначком облику. Колико-толико јединствена федерална држава је ушла у фаталну фазу која је претходила сецесионом слому. Мењале су се друштвене околности, па и потребе и циљеви научних истраживања. Догађало се и идејно, идеолошко, идеаллошко и теоријско плурализовање. Све то је само четврт века од институционалног обликовања политикологије као корпуса знања о политици, прожимало многе њене посебне дисциплине. Снажењем критичке димензије, домаћа политикологија је мењала лик, губила је нормативистички и апологетски карактер чиме се неизбежно ослобађала сазнајних ограничења идеолошког монизма. У том процесу адекватан удео је имао и Институт за политичке студије, заправо, његови истраживачи, сарадници, аутори и, разумљиво, директор.

Вратимо се још једном становишту да пука дужина трајања управљачког мандата није нити може бити једино мерило способности и научног квалитета изабраника који руководи једном научном установом. Ипак, у случају учљиве синергије Жике Ђурића као појединца и научног колектива Института

за политичке студије, из више разлога није било дословно тако. Зато је потребно стално имати у виду конкретни садржај тродеценијског временског распона у коме је Живојин Ђурић у ланцу динамичних догађаја са завидном спретношћу водио Институт. И то у Србији у којој је изражена склоност ка сваковрсним дисконтинуитетима у континуитету кризе. Сви знамо да је то било (не)време кретања између бројних научних и ненаучних изазова, многих институционалних и личних искушења. У кривудању између видљивих и невидљивих хридина и плићака кризе, време је било свакако само не сталожено и мирно.

Поновимо да Жика Ђурић на чело Института за политичке студије није дошао као већ формиран угледни научник, политиколошка „звезда у успону” или партијски кадар типа идеолошког „чистача”, већ као млад и неискусан човек, орни дипломац стар једва 26 година. Ђурић није ушао у Институт у потпуности интелектуално и теоријски формиран, него се тек у Институту у обе димензије формирао каљењем. Као што је наговештено, на положај руководиоца Института доспео је без великих очекивања, у импровизованим околностима као узгредни и привремени, готово случајни избор. Али, као што то покатакд бива, почетни импулс избора и кадровска „намена” су се стицајем околности променили.

Тачније и боље речено, безизгледна ситуација у Институту убрзо је промењена у њену супротност испуњену надама и разумним оптимизмом. Очигледно је да се тадашњи доживљај привремене улоге Жике Ђурића и његов доживљај прилика која та улога пружа нису подударали. Тамо где су други одрицали могућности одржања Института и били песимистични, Ђурић је препознавао разлоге за оптимизам. У стварности Института Жика Ђурић је видео нешто што други око њега и изван Института, по свему судећи, нису успевали, а можда ни желели да виде.

Недуго по првом избору Ђурић се на изненађујући начин усталио и уз помоћ неколицине стално запослених сарадника – његовог пожртвованог претходника Винка Ђурића и агилног проф. Сретена Сокића – открио могућности не само за пуко преживљавање једне у том часу нејаке установе, него и знатне потенцијале за њен институционални развој. Дешавало се то почетком вртложних 90-их година прошлог века када су у социјалним, економским и политичким неприликама многе институције сличног профила занемоћавале, растуруле се, или се напросто административним мерама гасиле у раширеној равнодушности према одбаченима и прежаленим људима и скрајнутим установама. Многи посматрачи са стране су тада предвиђали исту злехуду судбину гашења и Институту за политичке студије. У стицају повољнијих прилика и Ђурићевог залагања, то се ипак није догодило.

У једном делу Институту ненаклоњеног научног и политичког мњења после 2000. године ширен је негативан утисак о Институту као дубоко идеологизованој чак партијски опредељеној и тиме дисфункционалној и анахроној установи. Међу упућенима у утицајним круговима блиским ДОС-у ИПС је доживљаван као непотребни реликт једноумља. Људи који су том часу радили у Институту или сарађивали са њим нису, међутим, делили такво негативно мњење. Уз благонаклону подршку неколико увиђавних појединаца са стране, радно ангажовани су уложили знатан напор не би ли показали и доказали еластичнији профил и теоријски плуралну научну оријентацију Института.

Замишљени друкчији положај и научна улога Института за политичке студије су потом прихваћени на ресорном нивоу науке и образовања (од помоћи је нарочито био помоћник министра, иначе угледни политички филозоф Миле Савић), чиме је и узнемирујућа опасност његовог укидања трајно отклоњена. Настављено је финансирање предложених и усвојених истраживачких пројеката Института, обезбеђене солидне плате запослених, успостављено је уредно излагање часописа, објављиване су публикације, монографије, зборници, брошуре... Тако је уз искрену и несебичну помоћ и подршку неколицине истинских пријатеља „куће”, ИПС преживео драстични политички и идеолошки преокрет настао 5. октобра 2000. године. Превладане су трауматичне кризне године (2000-2004), да би се Институт нашао на развојном курсу успона у следећих двадесетак година.

Жика Ђурић се сарадљиво ослањао на промењену друштвену климу и побољшано расположења према Институту и у Институту. Трудио се да установа која је била суочена са реалним опасностима гашења не само преживљава и животари, него и да се опорави, оснажи и интензивира основну научну делатност. Жики Ђурићу се тада по други пут после 1992. указао шири развојни хоризонт, уз сазревање свести о прагматичној потреби уклапања у околности на „пољу могућег”. Наравно, прилагођавања најпре оним токовима и стањима које је поимао и доживљавао као реалистичне наговештаје боље будућности.

Уза све спољашње и унутрашње недаће у које је запало друштво, земља и нација у том раздобљу било је неопходно водити рачуна о оптималним условима рада и обезбедити оно што је било вредно и перспективно у научном, тј. политиколошком смислу. Ваљало је испољити разбориту обазривост у избору алтернатива и практични дух у поступању према релевантним чиниоцима те се, сходно приликама, проницљиво престројавати у ходу који није трпео оклевања, застајкивања, заостајања.

При том би требало имати на уму да су политиколошка истраживања у времену почетног идеолошког и политичког плурализма доспела до истинске прекретнице. Мењало се скоро све што је до тада идеолошки

подразумевано и било теоријски устаљено. Дотадашња монолитна, рекло би се упевана друштвена теорија нагло се какофонично урушавала, а сличну судбину доживљавала је и теорија у до тада подобном знаку специфичног политиколошког монизма. Политиколошки израз једноумне теорије постао је несврсисходан, утопичан.

Без илузија и било какве повратне патетике, на историјском хоризонту тог драматичног раздобља помаљали су се обриси до тада невиђених промена под нејасним називом „транзиција”. Не само да се Југославија, као пространа и мултинационално сложена земља, оклизнула и сурвала низ стрмину транзита, тј. сецесионог разлагања, него су се и у Србији догађале драматичне социоекономске и политичке промене. Мада су, као и већина, и људи окупљени у Институту осећали неминовност коренитих друштвених промена, готове теоријске формуле тумачења рестаурације капитализма нису поседовали. Била је упадљива теоријска инсуфицијенција, стресни мањак образаца које је, саобразно пракси, било потребно градити без застанка.

Објективно гледано, у том часу бројчано невелики и структурно неразвијени Институт за политичке студије суочио се, дакле, са изненађујућом научно-истраживачком ситуацијом. У околностима тзв. преласка или рестаураторске транзиције претходни дубински канонизовани начин расуђивања о унутрашњој и спољној политици је устукнуо пред мноштвом одиста различитих али неизграђених и непроверених политиколошких становишта. Подвучимо још једно, под неодрживим притиском теоријског диверсификовања напуштан је идеолошки импостирани и пропагирани политиколошки монизам. Постао је несврсисходан, а у великој мери и бесмислен, чак гротескан. Али ни почетни плурализам у вишестраначком облику није био растерећен бремена гротеске.

Потребно је, међутим, рећи да се није преображавала само политикологија спрам политичке праксе у целини него су се мењале и научне институције које се баве политиком. Истовремено су се преображавали и политиколози који су се обрели усред искушења захтевне теоријске конверзије. Неки су се теоријској метаморфози предали спонтано и без премишљања, неки после уочљивих интелектуалних ломова, неки усиљено, демонстративно, медијски бучно. Понеки су преображај учинили учено и умно, са примереним еволутивним и тактичним достојанством, а понеки збрзано и непоткрепљено, трапаво, лаички готово комично.

Како год, што смотрено што безглаво напуштајући пређашњи, сада већ тесан светоназор, аутори и институције су постепено зарањали у узбуркане воде политичког плурализма у мноштву иницијално преузетих теоријских становишта. Истовремено су се левица и левичарски тип дискурса нашли под еуфоричним притиском и нагло политички маргинализовани. У отвореној

лепези становишта доминирао је хиперидеолошки, доктринарни, из све снаге пропагирани неолиберализам. Марксизам у архаичним, модерним и постмодерним облицима – укључујући и до тада барокно украшавани кардељизам – више нису били обавезан теоријски оквир нити мантра политиколошких анализа и синтеза. Нигде, па ни у Институту за политичке студије. Повратак разнолике левице, постмарксизма и неомарксизма на домаћем тлу догодиће се нешто касније.

Управо у тој нарасе динамичној покадшто и разорној деценији ујурбане теоријске метаморфозе и истраживачког деидеологизовања и департизовања, директор Института за политичке студије Жика Ђурић нашао се пред изазовима одолевања инерцији конзервативних, догматских и стереотипних разумевања политикологије. Било је то, заправо, тромо реликтно наслеђе претходне само неколико деценија старе политичке науке. Подсетимо се да је та наука заступана понајвише међу њеним заслужним „очевима оснивачима” међу којима су били: Јован Ђорђевић, Радослав Ратковић, Најдан Пашић, Кепа Давидовић, Љубисав Марковић, Мирослав Печујлић, Милан Матић... Политикологија се у главном току разгранавала и развијала на матичном факултету на коме је интензивно дисциплинарно негована нешто више од двадесет година, тачније од 1968. до 1991/2000. године. Друга имена, заправо синоними официјелне политикологије у функцији интерпретације политике тог доба у процвату, а потом и увенућу, била су: социјализам, самоуправљање, удружени рад, титоизам, кардељизам, несврставање...

После низа политичких и социоекономских траума, под јаким транзиционим ударима било је све видљивије несентиментално напуштање и одбацивање старог политиколошког вокабулара, категоријалног апарата и идеолошких аксиома. Као и много пута пре, друштвене, економске и политичке промене у многоне су превазилазиле ниво научне интерпретације којима је недостајао одговарајући методски, појмовни и аналитички апарат.

Уколико се помније проучи истраживачка продукција Института за политичке студије у раздобљу транзитних и транзиционих промена од 1990. до 2000. и касније, лако ће се уочити померање интерпретативних акцената са политиколошког нормативизма кардељистичког типа, ка сасвим друкчијим обрасцима, методама и техникама истраживања. Мада их је имао у виду, челник Института Жика Ђурић се у том раздобљу није препуштао таласима ефемерних политичких и политиколошких промена, хировима дневних догађаја, нити је на деловање био побуђиван искључиво спољашњим доктринарним наложима. Он се трудио да следи нарасле осећаје доведене до сазнања друкчијег духа посткомунистичког времена које наилази, које је заправо већ дошло.

Оно што је, у ствари, интуитивно следио био је дубоко утемељен национални сензибилитет и природна склоност ка обичајима, традицији, историји из дубина народне и националне прошлости. Нескривени патриотизам, емоције према српском народу и Србији биле су општа претпоставка његових становишта око којих се никада није колебао!

Хришћанску веру, православност и светосавску црквеност, који су пробуђени тек у постатеистичком добу, Жика Ђурић је понео из времена завичајне младости и, по свему судећи, ни у једном тренутку их није напуштао. Жика Ђурић је био одиста религиозан човек, дубоко прожет православљем, одан светосављу.

Национални осећаји код њега нису били олако и безразложно демонстрирани нити су испољавани површно фолклористички, али јесу симболички и у постојаном сензибилитету. Више од тога, Ђурић је националне осећаје је са високом дозом подразумевања поседовао и неговао, како у приватном животу тако и у не баш честим наступима као јавна личност.

Снажна национална свест је Жики Ђурићу олакшавала оријентацију у конфузним и опасним приликама које су често рађале дилеме у изборима опција. Свест о нацији упућивала га је ка оним идејама, визијама и теоријским становиштима која су најбоље изражавала идеале Србије као суверене националне државе у саобразном демократском, грађанском и европском облику. Ђурић је био национални суверениста и национални демократа, чиме се дичио. Српско државно питање је сматрао неодвојивим од српског националног питања, а демократију обликом владавине који најбоље изражава слободарске идеале српског народа.

Уз то, важно је напоменути да је Европу и Србију у Европи Жика Ђурић схватао као крупнију и сложенију цивилизацијску појаву од актуелне безобзирне, редуктивне и дискриминаторне праксе Европске уније. У том погледу може се рећи да је био еврокритичар и еврореалиста, у извесним моментима и веома критички усмерен евроскептик.

Уз то, за Живојина Ђурића независност и самосталност Србије и заштићени положај српског народа у целини – у Србији, Републици Српској, Црној Гори, Хрватској и Северној Македонији – били су политички аксиом најтачније исказан у суверенистичком становишту у гекултурним и цивилизацијским контурама српског света. Посебну и сталну пажњу Ђурић је посвећивао принципијелном решавању националног и државног проблема Косова и Метохије. Поменуте идеје и визије Ђурић није држао само у тврдим границима властитих националних уверења и назора, већ их је препознавао и подстицао и код других људи, сарадника на које је био упућен, нарочито међу људима са којима је стручно комуницирао и сарађивао.

У Ђурићевом организационом и научном хабитусу осећај за проницање у опасне замке и коришћење корисних прилика које доноси време, кореспондирао

је менталном склопу и интуитивности који беху у основи прагматизма који га је усмеравао. А прагматизам усмерен на избегавање сувишних ризика сачуваће Институт у секвенцама времена које су уследиле, у раздобљима Милошевића, ДОС-а и, најзад, времену од 2012. до краја 2022. године. Може се рећи, не само сачувати Институт од урушавања него га и постепено увећати и учврстити до нивоа који је био незамислив 80-их и 90-их година.

Потребно је, такође, подсетити да Жика Ђурић развојну идеју водиљу Института није остваривао само сопственим снагама. Институт није градио сам нити својеглаво дисидентски против свих других, већ пасионирано и синергично, уз конструктивну подршку неколико старијих и искуснијих колега из Института, али и круга пријатеља и сарадника изван Института.

Не би смело да се заборави низ значајних личности на које се „споља” (и изнутра) ослањао Ђурић. Међу многим су били Сретен Сокић, Мијат Дамјановић, Мирослав Ђорђевић, Милан Матић, Мића Пешић, Љубиша Митровић, Милан Јовановић, Јован Базић, Драган Симеуновић, Урош Шуваковић, Александар Поповић, а у Институту Драган Суботић, Винко Ђурић, Светлана Јовановић, Радослав Гађиновић, Зоран Милошевић...

Међу најближим сарадницима Жике Ђурића се у току више деценија као поуздани ослонац, комуникатор, организатор и ефикасан извршилац послова истицала Смиљана Пауновић. Смиљка је дуже време – читавих петнаестак протеклих година – по зналачким увидима у све аспекте институтског рада, опсегу послова и њиховом реализовању – уз Жику Ђурића представљала „друго ја” Института за политичке студије. Наравно, повремено је у разним етапама било и неких других личности чија су спремност на сарадњу, подршку и утицај итекако уважавани.

Доприноси директора Ђурића огледали су се и у координисању рада и тачном сагледавању реалних могућности сваког понаособ међу запосленима и ангажованим сарадницима. Ђурић је умео да анализира и процени ко може, а ко не може да обави одређени пројектни или часописни задатак. Ипак, као што је поменуто, у једном броју случајева било је прецењивања способности истраживача, као што су стварне могућности понеких истраживача можда и неоправдано потцењене. Све су свему, кадровско питање Института, које је перманентно разрешавао Жика Ђурић, увек је било отворено, толико отворено да је у једном часу понеко могао да помисли да бројчаном расту Института нема краја. Границе раста су ипак постојале и одређивали су их државни органи који су пројектно финансирали научну делатност Института и сваку радну позицију запосленика у њему предвиђали у буџету.

Институт се, дакле, годинама развијао без медијске буке, тихо и поступно, на начин који неупућени изван Института нису увек у целисти примећивали, па стога ни довољно подржавали. Томе је, додуше, доприносила

и Ђурићева пословична опрезност и карактерна несклоност медијском ангажовању. Он је, наиме, више волео слободно кретање на малим радним висинама, „испод радара”. Знао је да медијска активност Института може имати двојако дејство; доприноса познатости и угледу научне институције и научника, али и истовремене изложености утицајима и уплитању који се, по његовом осећају, не би могли издржати.

Код запослених је таква немедијска пракса изазивала амбивалентне реакције. Научно продуктивнији део Института се залагао за већу медијску присутност, а када то није било могуће остварити у Институт, остваривано је изван њега. При том се мора имати у виду да је у Институт радио један број познатих, угледних и медијски значајних личности који су свој медијски углед формирали и остварили изван Института и пре уласка у Институт. Њима медијски дефицит Института за политичке студије није превише сметао, штавише конвенирао им толико да нису ни истицали да су запослени у Институту.

С друге стране, непродуктивним истраживачима је медијски дефицит одговарао из другог скриваног разлога, јер ионако нису имали шта да понуде научној јавности. Институтским синекуристима је, наиме, неприметна егзистенција у медијском „неталасању” савршено одговарала. Ако се медијски није довољно знало о научној делатности Института, онда се уопште није знало ни о њиховој научној пасивности.

Но, у времену невиђене експанзије медија, ТВ и Интернета, нарочито друштвених мрежа, првобитно Ђурићево „тврдо” становиште је ипак еволуирало у гипкијем правцу веће медијске заступљености Института. Дубљи разлог није био само у технолошким променама у електронској и виртуелној сфери него и у друкчијој друштвеној клими и консолидацији прилика у Институту коју је пратио осећај веће сигурности. Ново доба тражило је транспарентност у раду, па је медијска димензија добила други смисао.

При свему, ваља имати на уму да Жика Ђурић као личност није био славољубив јер је припадао дискретним обичајима времена у којима је као младић васпитан. У јавним наступима није био превише речит, говорио је шкрто и споро, ломећи реченицу, тражећи и бирајући погодне речи, без метафоричких претеривања и наглашеног реторичког стила. Клонио се заправо медијских експонирања у свим случајевима осим оних када се његов наступ очекивао јер је био процедурално неизбежан.

У стварности унутар институтског комуницирања Ђурић је био много опуштенији и уверљивији, нарочито у разговорима у ужем кругу сарадника. Са сваким ко је усхтео је разговарао појединачно, „у четири ока”, стварајући поверљивију и обећавајућу атмосферу. Сликарским жаргоном исказано Жика је био интимиста, творац малих и блиских комуникативних пејзажа. У том

погледу Жика Ђурић је као медијски утишана фигура неприметношћу у јавности помало одударао од логореичног и егзибиционог духа времена у коме прпошни актери претерују у незаситом медијском експонирању. Ђурића скоро да уопште није било на малим екранима и у етру тако да многи нису ни знали како изгледа, шта мисли и како говори. Мада је очекивао уважавање онога што у свом стилу ради и на чему настоји, очекивање захвалности није испуњавао славољубивошћу.

Како год, Институт је од тек неколицине запослених на непретенциозном почетку рада, када је био оурски изданак Факултета политичких наука, у каснијем дугом раздобљу Ђурићевог руковођења, а да је то мало ко приметио, нарастао до импозантног броја од преко осамдесет (80!) запослених. Уколико се зна да Факултет политичких наука према званичним подацима овом часу има око 90 стално запослених, Институт за политичке студије са 80 запослених по бројности истраживача скоро је достигао матични факултет. Одатле се по научном погону и квалификационој структури запослених садашњи Институт представља као научни инкубатор, али и као једна од две највеће установе политиколошких наука у Србији.

Недосањани сан Жике Ђурића је био да ИПС увећаном и оснаженом структуром истраживачког погона, стасаванем научног подмлатка у зреле научнике, обликује додатне едукативне и педагошке функције, а да при том оне ни у чему не буду ривалске једином факултету политичких студија у Србији. Његов циљ је био да Институт за политичке студије задовољи критеријуме врхунске научне установе од националног значаја, са перспективом заснивања разних облика наставе, обуке, семинара, последипломских студија, специјализација, мастера, доктората.

Оно у шта се писац ових редова у више наврата осведочавао јесте Ђурићево становиште да ИПС у односу на ФПН треба да буде колегијално усмерен на кооперативну и комплементарну димензију деловања. Сматрао је да се то може остварити двосмерно: преузимањем најбољих и најдаровитијих дипломираних студената са ФПН и одласком на факултет оних појединаца који су се стручно потврдили на раду у ИПС.

Но, ни то, како је речено, не би био успех по себи уколико се ни би узеле у обзир и друге позитивне чињенице у раду Института за политичке студије. То се, пре свега, односи на интензивну праксу пројектних истраживања која је обухватала више политиколошких области, мноштво проблемских поља и посебних тематизација, са великим бројем учесника из редова запослених на појединим пројектима.

Међу пројектима који су реализовани у првој деценији после 1980. запажени су они који су као истраживачко поље дефинисали развој политичког и теоријског плурализма. Отпрва бојажљиво, још увек респектујући

самоуправљање које је тада већ било у очигледном опадању, попут оног под насловом: „Плурализам самоуправних интереса”, или „Организација власти и плурализам интереса”; а онда у битно промењеним околностима, другачије и одлучније попут: „Власт и политичке комуникације у вишестраначком систему”, или „Политички живот и политичке комуникације у вишестраначком систему”. После 2000. године, пројектни фокус Института упадљиво је умерен ка питањима развоја демократије: „Модернизација и модели демократских развоја политичких институција у Србији” и „Друштвене и политичке претпоставке изградње демократских институција у Србији”, и сл.

У сваком пројектном захвату Института од суштинске важности било је вредновање социјалне и политичке, те националне и државне димензије испитиваних појава. Око пројеката Института окупљан је велики број компетентних истраживача који су сегментарне резултате сопствених истраживања, уз пуно поштовање рецензентске процедуре, објављивали у институтској периодици. Поводом потпројеката и тематских целина, такође, су организоване дебате, панели и научни скупови који су најчешће резултирали зборницима.

Укратко, рад на одобреним пројектима Института за политичке студије потврђивао је основну друштвену вокацију његовог научног деловања. Будући да је Институт од 1995. године признат као научно-истраживачка установа у научном систему Србије, првенствени задатак запослених научника био је управо у рад у координатама пројекта, па су и њихови резултати вредновани, пре свега, у тој јасно и недвосмислено одређеној димензији. Ово је важно рећи због тога што је Жика Ђурић био непрекидно побуђиван да подсећа запослене на основну намену и сврху Института и њихове истраживачке и друге радне обавезе. Јасна демаркација се најчешће тицала инерције појединаца и њихових малих и великих кашњења, доцњи и неиспуњавања радних обавеза. Или, што је било исто тако лоше, неразабирања и мешања приватних интереса и јавне димензије положаја у радном процесу.

Један од неспорних личних доприноса Жике Ђурића као директора општој ствари Института за политичке студије односи се на стварање погодних услова за разноврсну политиколошку продукцију. Издаваштво Института је обухватало многе аспекте и видове научног тумачења друштвене области политике. У ту продукцију спадају аналитички материјали, анкете, информатори, билтени, документи, брошуре, зборници, монографије, часописи и, нарочито, књиге. Може се рећи да су сви ангажовани научници Института, који су се огледали у монографској обради појединих тема са поља сопственог научног усавршавања или пројектних задатака, добили прилику да у кратком року објаве књигу. А шире гледано такве прилике нису биле честе.

Тако се временом у издавачкој продукцији Института појавио одиста импозантан број књига из примарне области теоријске и апликативне политикологије, политичке теорије, историје политичких идеја, политичке социологије, политичке културе, политичке психологије и антропологије, јавних политика, политике безбедности, геополитикологије... Тиме се Институт за политичке студије у научној јавности афирмисао као проверено и поуздано место научне продукције. У окриљу Института нису, међутим, објављиване само студије и књиге његових чланова него и већег броја његових спољних сарадника, међу којима је и писац ових редова. Одатле треба очекивати да ће се у догледном времену сачинити толико потребна прегледна библиографија свих издања Института која су објављена током више од пола века његовог деловања. Тиме ће сазнања о продуктивној истраживачкој снази Института бити свакако опсежнија и далеко видљивија.

Друга велика област продукције за коју је, такође, заслужан Жика Ђурић су бројни часописи који излазе у Институту за политичке студије. Управо у времену његовог руковођења Институтом почео је редовно да излази, или се обновио и заживео већи број часописа међу којима су: *Српска политичка мисао*, (на српском и енглеском језику), *Национални интерес*, *Политичка ревија*, *Политика националне безбедности*, *Администрација и јавне политике*, *Социјална политика*, *Архив за правне и друштвене науке*.

Најстарији часопис Института са највишим оцењеним рејтингом и међународним значајем је *Српска политичка мисао*. Тај часопис је основан 1994. и у њему је Жика Ђурић у периоду од 1994/97. до 2022. године, тачније од првог броја до краја живота био главни и одговорни уредник.

Са угледним правником и политикологом, проф. ФПН-а Миланом Матићем Живојин Ђурић је 2004. такође основао часопис *Национални интерес* у својству одговорног уредника. Главни уредник тог часописа је био Милош Кнежевић који је у пуном капацитету часопис уређивао у распону од 18 година, од 2. до 43. броја (НИ, бр. 3, 2022). Слично *Српској политичкој мисли* и часопис *Национални интерес* је конципиран као часопис за национална и државна питања, што је по профилу и остао до данас.

Због многих других обавеза у Институту Ђурић се у раду часописа *Национални интерес* самоограничио на иницијативе и консултације око главног проблемског и тематског правца. У редакцијском животу часописа све остало око уређивања конкретних садржаја и прибављању и ишчитавању текстова, раду на рукописима, изради рецензија и сл. са потпуним поверењем препуштано је главном уреднику и редакцији. Тако је било без изузетка током скоро двадесет година, од конципирања, припрема и почетка излагања часописа до Ђурићевог одласка са животне сцене.

Додајмо још нешто, у големој продукцији чак седам часописа у једној научној установи, са укупно више од двадесет пет редовних бројева

годишње и више посебних часописних издања, са апроксимативно три стотине објављених научних текстова годишње, Институт досегао завидан стадијум ефикасне координације редакција, без кашњења у правилном ритму излажења. Тако је Институт за политичке студије међу свим институцијама друштвених наука сличног типа у Србији и шире постао јединствено референтно место континуираног објављивања највећег броја стручно рецензираних, цитираних и научно класификованих, те читалачки верификованих текстова из широке области политикологије.

Часописна експанзија Института је била сазрели плод кооперативних напора људи спремних да пишу научне радове, али и оних који су испољили способност и хтење да уређују институтске часописе. Подстрек и обезбеђење услова за живот часописа у окриљу Института пре свих потицали су од директора Жике Ђурића. Уколико баш у сваком поједином случају нису били резултат његове непосредне иницијативе, свакако су били последица његовог прихватања уверљивих разлога оних који су то желели. Тако се Жика Ђурић као личност испољавао и као оснивач или саоснивач већине часописа у Институту.

У некој од у будућности написаних историја Института за политичке студије ваљало би детаљно приказати научни живот институтских часописа у пуном ауторском и тематском опсегу. Тек ће израдом прецизне библиографије мноштва научних радова у свим часописима постати јасно колико је Институт за политичке студије темељно и плодно уграђен у плурализован развој савремене политикологије у Србији. Постаће, такође, видљиво да је Институт за политичке студије из Београда не само институционална него и политиколошка чињеница првог реда у Србији.

Ваља, такође, подсетити да је једна од важних димензија у раду Института међународна и међуинституционална сарадња коју је Жика Ђурић од почетка подржавао и развијао. То се пре свега односи на постјугословенске регионалне контакте (Република Српска, Северна Македонија, Црна Гора), али и на сарадњу са руским, белоруским, пољским, бугарским, грчким, румунским, француским, аустријским и другим научним установама, факултетима, институтима и фондацијама. Иностранци сарадници Института партиципирани су у саветима и редакцијама часописа и зборника, али и учествовали на конференцијама, научним скуповима, трибинама и повременим медијским наступима. Тиме је Институт постајао референтно политиколошко место, стичући истовремено и шири међународни углед.

Жика Ђурић је, такође, био коиницијатор више међународних научних скупова који су били нарочито учестали у последњих десетак година његовог деловања. Научни резултати са тих скупова најчешће су штампани у форми зборника који су према тематским садржајима разврстани у едиције. Неколико

тематских зборника је Ђурић потписао као копроређивач, о чему ће бити речи нешто касније.

Жика Ђурић је уважавао потребу и подстицао међународне сарадњу. Настојао је на срдачном и домаћинском пријему сарадника Института из иностранства. Приликом њихових студијских боравака или учешћа на међународним конференцијама у ИПС, трудио се да им боравак у Београду остане у упечатљивој и пријатној успомени.

Одазивајући се на бројне позиве Ђурић је, такође, радо путовао у оне универзитетске, факултетске и институтске центре са којима је Институт успоставио научну сарадњу или је тек требало да успостави. Тако је по позиву учествовао у раду међународних скупова у Русији, Белорусији, Пољској, Румунији, Бугарској, Великој Британији, Грчкој, Кини, Кореји, Јужној Африци... Судићи по свему, Жики Ђурићу путовања нису тешко падала, сматрао их је својом радном обавезом и дужношћу, а на личном плану проширивањем научних и културалних видика. Према сведочанствима његових повремених сапутника – Зорана Милошевић, Јована Базића, Милана Јовановића, Драгана Симеуновића и др. – волео је да путује чак и у далеке земље, испољвао је младалачку радозналост, дружио се са људима и уживао у таквим путовањима.

Потребно је, такође, рећи да је као руководилац Института Жика Ђурић излазио у сусрет потребама младих истраживача, и омогућавао им да, уз савете и стручну помоћ старијих колега, уприличе гостовања, студијске боравке, научне сусрете, панеле, дебате, објављују радове, приређују зборнике радова. Истовремено, знао је колико је некритички имитативно прихваћени, заправо од 2001. године наметнути тзв. болоњски систем образовања отежавао и обесмишљавао образовне и научне прилике. У научном сектору током транзицијских реформи на горе се променила школска, васпитна и научна пракса. У разговорима са колегама и пријатељима уочио је колико су недореченим и неодговарајућим променама и спољашњим притисцима погођене друштвене идентитетне науке, нарочито оне које садрже изразиту националну компоненту. То је уочавао и са тим се никако није мирио.

Будући да је Ђурић имао велика очекивања и да је веровао у научне потенцијале младих људи, нарочито су га бринуле тешкоће са којима су млади суочавали у настојањима да задовоље круте стандарде и нереалне захтеве бодовног система у науци. Увиђао је изопачавање есенцијалног квалитета рада у квантитативно формализовану испразност. Тиштио га је раст тематске тривијалности и прободеност научног подмлатка „бодовним копљима”, а опет, знао је да је то строги законски налог. Саосећао се младима (па и нешто старијим) невољницима напорне „бодовне атлетике” у задиханој трци у којој је зацарила нумеричка квантификација, мимо респектовања вредности идеја, оригиналности и открића у истраживањима. Но, пошто је у основи

био реалистичан, Ђурић је млађима непрестано указивао на неопходност испуњавања задатих школских обавеза и удовољавања прописаним бодовним количинама. Чинио је то чак и када је било очигледно да је тешко ако не и немогуће испунити све законске пропозиције напредовања у научној каријери.

Истовремено, Жика Ђурић је нарочито код млађих истраживача почетника настојао на развоју свести о разликама између исувише личног и јавног, тј. институтског интереса. Другим речима, настојао је на разграничењу личног као приватног хтења и друштвеног очекивања у погледу учешћа на пројектима, те потребе стицања научних титула и звања. Деликатној теми уравнотеженог односа индивидуалног и тимског ангажмана у Институту Жика Ђурић је прилазио из педагошког сензибилитета опрезно, знајући сва искушења и недоумице које специфични институтски рад може да изазове у умовима неискуснијих чланова на почецима њихових научних каријера. Оно у чему се трудио односило се, пре свега, на потребу да млади схвате где су се обрели, у којој врсти научне установе раде и шта се од њих у Институту у научном погледу очекује.

Сасвим сигурно се може рећи да је Жика Ђурић током три деценије „директоровања” неговао имплицитну педагогију и неформално менторство, којих су многи од младих научних почетника политиколога уз захвалност постајали свесни тек касније, често и са великим закашњењем, а понеки под мреном несхватања и незахвалности – ни до данас! Ствар се у овом часу чини прилично једноставном, иако можда није. Жика Ђурић се разговорима, саветима, препорукама и предлозима неосетно и неприметно уграђивао у почетке интелектуалне биографије и каријере научног подмлатка, а да тај суштински важан неформални утицај није у потребној мери препозаван и признаван. У времену релативне малобројности Института стицао је да се посвети већини у научном подмлатку, када је Институт нарастао до великог броја истраживача, та могућност иако умањена није занемарена.

Утицај Жике Ђурића, додуше, није био толико јаван и медијски, ни дебатни или дијалогски, нити како је речено, у формалном смислу едукативан, колико је био подстицајан организационо и процедурално. Ђурић је, наиме, сматрао својом дужношћу да створи најповољније логистичке услове за постепени научни развој младих чланова Института. Понекад је то чинио у толикој мери да су прецењени појединци малаксавали и посустајали пред недовршеним „школским” обавезама, за које је директор сматрао да имају апсолутно првенство међу свим другим њиховим обавезама у Институту. То је заправо стално истицао. Тиме је, додуше, у многим неуким и усијаним главама изазивао помисли у којима нису била разграничена индивидуална и лична хтења, па и приватне амбиције, од основних радних обавеза у деловању ИПС као научно-истраживачке институције. Не може се, међутим,

оспорити да су у том погледу Ђурићева подстицања и подршке подмлатку била добронамерна и усклађена са кадровским циљевима Института.

Из много примера је било видљиво да је Жика Ђурић исказивао нарочиту емпатију према научном подмлатку. Уз нужан респект према старијим колегама, научно афирмисаним, познатим и угледним научним саветницима, сматрао је да су управо млади и још увек неафирмисани истраживачи полетна снага и будућност Института. У томе је понекад био у праву, понекад не, углавном услед погрешних процена надарености и радних навика, тј. степена научне заинтересованости и марљивости појединаца. Нарочито се разочаравао због изневеравања указаног поверења, када би код неких приметио изостанак жеље за радом, сујету, нарцизам, (не)научну индоленцију или недовољну способност за остварење договорених задатака. А тога је, наравно, било и још увек има.

Ипак, пријем дипломираних политиколога био је континуиран и све већи, али исто тако и пријем младих људи из других сродних области друштвених наука. Може се рећи да је Институт за политичке студије захваљујући гипком кадровском приступу Жике Ђурића био у далеко већој мери отворен за пријем младих кадрова других профила, него што су други јасно профилисани институти из области друштвених наука били отворени за пријем политиколога. У Институт су примани правници, економисти, социолози, психолози, историчари, географи, демографи, дефектолози, дефендолози, филолози...

Понеки од њих су успешно спојили своја матична неполитиколошка знања са политиколошком димензијом, док други не само да у томе и поред извесних покушаја, нису успевали јер нису умели него, по свему судећи, у такав подухват нису ни желели да се упусте у страху да не напусте или „покваре” своју основну образовну вокацију. А све то је било и остало чудно јер је у Институту за политичке студије колико неразумљиво толико неприхватљиво „чистунско” клоњење од политичке сфере и политикологије. Као што је неразумљиво и неразумевање политике као базичног предмета политиколошког истраживања.

Како год, на делу је била и остала осетна дискриминаторна асиметрија која се огледала у општем често имплицитном ставу других друштвених наука и научника према политикологији. Таквог наслеђа испуњеног предрасудама био је свестан и Жика Ђурић.

Постојали су, додуше, и друкчији позитивни примери. Пример успешног сусрета различитих научних области пружила је геополитика, то јест геополитикологија у којој су поткрепљено и уверљиво комбинована сазнања и методе из области географије и политикологије и других додирних области. Одатле су за похвалу били и остали они истраживачи и писци међу којима

су: Зоран Петровић Пироћанац, Винко Ђурић, Зоран Милошевић, Миломир Степић, Радослав Гађиновић, Момчило Суботић, Љубиша Деспотовић, Милош Кнежевић и др., који су надахнуто и плодно артикулисали знања из те две, али и многих других научних области. По мишљењу многих експерата из домаће научне заједнице оригиналним радовима из поменуте области геополитикологије Институт је учврстио углед у јавности.

Потребно је још једном истаћи да је за Жика Ђурића у друштву ионако разуђена пракса политике била у сваком погледу првенствена и средишна област, тј. предодређени предмет научног бављења Института. До последњег тренутка, не без позитивних емоција, имао је на уму да је Институт за политичке студије основан и да постоји ради изградње политикологије и њених разноликих дисциплина, те индивидуалног развоја политиколога као стручњака за област политике, а не ради нечега или некога другог. Зато се трудио да све оне који су излазили и кретали се изван проблемског, тематског и методског поља политикологије, разложно подсети на нужност истраживачког повратка примарној политиколошкој интерпретацији. У томе је углавном успевао, мада понеки пут није.

У претходним редовима је пречено колику пажњу је Жика Ђурић улагао у оно што се назива интерперсоналним односима, радом са људима или људским ресурсима. Осим односа према политикологији као науци у статусу основног предмета бављења истраживачког погона Института, у фокусу су били конкретни људи који се различитим интензитетом баве науком. У свакодневном опхођењу према запосленима Живојин Ђурић је испољавао предусретљивост и увиђавност које карактерише особе које практикују „мекану моћ”. Ђурић није био човек отворене конфронтације нити јуришник спреман да иде „главом кроз зид”. Колико год је могао избегавао је неспоразуме и размирице који воде у сукобе, усредсређујући се на оно што је, по његовим схватањима рада Института, било могуће, потребно и корисно.

Тако су се временом кристалисали функционални циљеви међу којима је као веома важан задатак непрестано истицао поменуто кадровско увећање и јачање Института. Поновимо, Ђурићев крајњи циљ било је досезање квантитативног и квалитативног нивоа потребног за квалификацију Института за политичке студије као истакнуте институције од националног значаја. Садашњи велики број запослених сведочи о тој Ђурићевој тежњи иако, према његовим речима, није успевао баш увек да у Институт привуче понајбоље политиколошке експерте, а у једном броју деликатних случајева из одређених разлога није ни хтео.

Потребно је, такође, рећи да у политици пријема Ђурић као директор није могао увек да избегне спољашње притиске и арогантна наметања извесних назови кадрова, чак и онда када тако прононсирани појединци

нису задовољавали мерила пријема и потребе институтског рада. Напомене овог типа су неопходне ради подсећања на стварно порекло и положај оних појединаца који су склони неразговорним и нетачним тумачењима властитог уласка у окриље Института.

Упоредо са кадровским увећањем ИПС расле су и потребе за већим и условнијим радним простором. Отуда је било очекивано да се Живојин Ђурић руководио циљем обезбеђења повољних логистичких услова, пре свега новог и квалитетнијег радног простора Института, довољно пространог за разгранатије функционалне потребе и вишеструко увећани број запослених истраживача. У кризним временима било је, такође, потребно обезбедити што бољу материјалну и финансијску подлогу за истраживања, припадности запослених истраживача и општег сектора, као и трошкове „хладног погона” Института у целини. То није било лако, али је успевало.

Поменуто свакако није било могуће постићи без упорног ангажовања Жике Ђурића на оним пунктовима на којима су се доносиле одлуке о располагању средствима у сфери науке и образовања, а он је то прилежно чинио. Ђурић је одржавао сталне и чврсте функционалне везе са ресорним министарством за науку и образовање Републике Србије где је стекао и неке формалне позиције. Жика Ђурић је рецимо 2019. именован за члана Матичног одбора за правне, економске и политичке науке, као и за члана Комисије за категоризацију научне периодике у Републици Србији. Истовремено је продужавао мандате члана Одбора за друштвене науке Министарства образовања, науке и технологије. Такође је од 2006. био председник управног одбора Института друштвених наука у Београду.

Но, Ђурић је одржавао сарадњу и са другим институцијама у ширем образованом, научном и истраживачком амбијенту. Као што је речено, то се се пре свега односило на сталне контакте са Факултетом политичких наука као најближом и најсроднијом институцијом из области политикологије, али и са неколико других значајних факултета друштвених наука са Универзитета у Београду попут Правног факултета, на пример.

Сећање на преминулог директора Института за политичке студије Живојина Жике Ђурића не би било потпуно без макар овлашног психолошког осврта на рељеф његове личност. У памћењу чланова Института који су се са њим сусретали и сарађивали Живојин Ђурић ће остати упамћен као динамична личност која је у великој мери испуњавала психолошку запремину Института. Помене ли се Институт, помињао се Жика Ђурић, и обрнуто.

Жика се са већином запослених у Институт опходио топло и срдечно, без директорске дистанце и помпе настојећи на неформалним начинима комуницирања. Без сувишних речи, углађеним тоном личног обраћања

развијао је осећај блискости у сарадњи који је импоновао нарочито млађима, а био угодан и старијима.

Према старијима је осећао респект нанизаних година и знања, уз захвалност за пренос искуства. Никада, међутим, није пренебрегавао границе учтивости, нити је посезао за реторичким алатом ласкања. Понеки пут би, додуше, у жељи да нагласи став блискост, чак и интимности са неким, ненамерно бркао његово име са надимком. То се дешавало и у мом случају, називајући ме час правим именом Милоше, час скраћеним Мишо. Психичка нијанса се крила у томе што је успутно колебање било плод тренутне промене раздаљине у блискости. Уосталом и он сам је доживљавао да га, поред старог и лепог српског имена Живојин, много чешће помињу под надимцима Жика, Жиле, Жилијен и сл.

Поновимо да је волео окружење млађих сарадника и излазио им је у сусрет. Млађима је уливао поверење и самопоуздање; развијао доживљај властите вредности и сигурности; деловао подстицајно. Ко год је од млађих са њим разговарао у настојању да оствари неки истраживачки задатак или постигне одређени циљ у научној каријери, ни уједном тренутку није остајао без утиска да му је Жика Ђурић свесрдно изашао у сусрет. Без обзира да ли ће жељено бити остварено у кратком или дугом року, или због нарочитих разлога накратко, или уопште неће, позитивна очекивања нису нестајала. То је било завидно умеће комуницирања.

Ваља, такође, подсетити да је Жика Ђурић по психичком склопу, менталитету и темпераменту био доброћудна и незлобива личност. Био је психички структуриран као блага природа, добричина склона праштању. Мада је битне ствари, нарочито трауме памтио, у његовом деловању и понашању није се испољавало оптерећење задртости, зависти или јаловог једа. Имао сам утисак да је у свакој дилематичној ситуацији тачно осећао и знао шта може да уради, а шта не може и не сме.

Жика Ђурић према људима, такође, није био злбан и злурад. Није био ни злопамтило нити циник. Не сећам се да сам га чуо да се икада – чак и када се са неким није слагао и када се дубоко разилазио у становиштима – икоме ругао или да га је ниподаштавао и исмевао. Не знам да је икога вређао. Такође, мислим да није испољавао осветољубивост и када је за то имао извесне разлоге, па и могућности. Заобилазио је оне са стране који су га оговарали, оптуживали, клеветали. Таквих појава је било, мада не много. Негативне појаве радије је потискивао на рубове пажње или у привремени заборав.

Колико је и да ли је у таквом приступу успевао да амортизује конфликте у потпуности, остаје питање? По мом утиску прагматична стратегија избегавања у извесним случајевима могла је да представља психичко оптерећење чак и извор здравствених невоља. „Гутање жаба” зарад одржања институције

на дуг рок може да се соматизује и напослетку науди здрављу онога који по сваку цену истрајава у таквим настојањима. Може бити, штавише уверен сам да се у случају Жике Ђурића управо то догодило. Једноставно речено, дуго деловање под различитим и непрестаним притисцима и стресовима нарушило му је здравље и скратило живот.

Жика Ђурић се у умешном управљању Институтуот равнао према нарочитом осећају да неке значајне одлуке није потребно доносити одмах без узимања у обзир свих околности, нарочито не непромишљено, на пречац под неконтролисаним утицајем тренутно изазваних емоција. Веровао је да постоје области људске неодређености које не могу тек тако лако бити превазиђене, које заправо као неодређена стања у отпору дореченостима и строгим дефиницијама морају да буду уважаване. Ипак, придржавао се неких изграђених ставова, а да их није обзнањивао. Тако је понеке од сарадника одржавао у нејасном стању очекивања да нешто могу да остваре док је он сумњао сматрајући супротно. То не само да је могло да изазове неспоразуме него их је и изазивало, али увек у границама владајућег стања.

Осећај посибилитета и вишеструких алтернатива код Ђурића није грађен само према мноштву нестрпљивих и захтевних истраживача него и према лабилној судбини Института у променљивим временима. Зато се понекад чинило као да се директор непотребно снебива и оклева када је, у ствари, већ одлучио, или супротно томе, да је одлучио када је, у ствари, поучен искуством одлагао и стрпљиво чекао. Но, све што је оцртано унутар благонаклоног психолошког крокија је ствар угла сагледавања и контекстуалног вредновања појаве Жике Ђурића који је дуго био на челу Института, толико дуго да су га многи идентификовали са Институтуот. Или, што је можда тачније: Институт за политичке студије су без премишљања идентификовали са њим као директоруот.

За млађе и најмлађе чланове Института који нису стигли да лично упознају Жику Ђурића, све што је претходно поменуто можда ће да изазове чуђење и неверицу. Понеки од њих ће са знатижељом да посегну за електронски приступачним информацијама о његовој појави и значењу, научном лику и делу. А можда ће бити збуњени сазнањем да нису наишли на одвише богату библиографију, бар не онолику и онакву какву су очекивали. Ипак, да би се отклонили погрешни утисци и предрасуде довољно је предочити елементе нацрта једне опсежније био-библиографије Живојина Ђурића. За то се постарала млада сарадница Института Дајана Лазаревић.² Писац ових редова се уз извесне допуне и коментаре ослонио на њен стручни рад. То је могао да учини будући да о једном броју Ђурићевих објављених библиографских

² dajana.lazarevic@ips.ac.rs

једница има непосредна искуства јер је био учесник или сведок њиховог настанка. Пођимо редом.

Мада је Жика Ђурић коауторски потписивао књиге са више аутора у Институту, три личности се у том погледу посебно издвајају. Пре свих то је прерано преминули и у своје време веома утицајни Драган Суботић, затим нешто млађи Зоран Милошевић и најзад, најмлађи Миша Стојадиновић.

Са Драганом Суботићем је Жика Ђурић реализовао чак 22 заједничке књиге, од тога 19 монографија и 3 хрестоматије. Скоро сва заједничка дела Суботића и Ђурића објављена су у периоду од 7 година, од 2004. до 2010. године, све бржим темпом објављивања од три књиге годишње. Као пример могу се узети: 2004. – 2. књиге; 2005. – 2. књиге; 2006. – две књиге; 2007. – 1. књига; 2008. – 4 књиге; 2009. – 7 књига, и; 2010. – 3 књиге. Упадљиво је да је у последње три године Суботићевог живота 2008-2010. објављен невероватан број од чак 14 коауторских књига! Ништа ни приближно слично овом хиперпродуктивном феномену није се касније поновило. А разлогом претпостављам да неће!

Тематски круг коауторства Суботића и Ђурића садржао је ове теме: јавна управа, политичка власт, јавно мњење, политичка јавност, комуникације, медији, примењена етика (пословна, медијска, интернет...), социјална патологија, историја политичких партија, српска десница, политички менаџмент, методологија. Међу поменутих књига бар три су имале уџбенички карактер из области: медија и односа са јавношћу, историје политичких идеја и методологије. Те књиге су излазиле у више томова, често не по дословном редоследу и уз извесне варијације.

У дугом низу од четрдесетак књига уочљива су и одређена тематска, композициона и структурна понављања која се свакако могу протумачити мада не и потпуно оправдати брзином писања и објављивања, али и укључивањем знатне документарне грађе што им је дало хрестоматски и помало компилаторни карактер. Ако се пажљиво сагледају наслови и садржаји наведених коауторских монографија уочиће се практична ауторска мотивација која је следила не само примарну потребу монографског „покривања” текућих институтских пројеката него и дисциплина на факултетима на којима су аутори били повремено ангажовани као предавачи, нпр. Универзитет Сингидунум, Факултет за финансијски менаџмент и осигурање, Академија за дипломатију и безбедност итд.

Мада се са прераним одласком Драгана Суботића са животне сцене 2010. ситуација знатно променила, са Жиком Ђурићем су настављали да објављују други аутори из Института за политичке студије.

Са Зораном Милошевићем је Жика Ђурић објавио 4 заједничке књиге, од тога 1. монографију и 3 зборника. Са Мишом Стојадиновићем је Жика Ђурић објавио 5 заједничких књига, од тога 1. монографију и 4 кратке брошуре.

Као коаутори монографија са Ђурићем су потписани и: Мирослав Ђорђевић – 1. монографија, и; Ђорђе Стојановић – 1. монографија. Као зборнички коаутори са Ђурићем су, такође, потписани: Милан Јовановић – 2 зборника; Милош Кнежевић – 2 зборника; Миломир Степић – 1 зборник; Момчило Суботић – 1 зборник; Јашовић, Ракић – 1 зборник; Милош Јевтић – 1 зборник.

Из наведеног је видљиво да је Жика Ђурић остварио укупно 23 коауторске монографије: чак 19 са Драганом Суботићем и 4 са осталих четири аутора. Током времена Ђурић је, дакле, индивидуално и коауторски са 10 коаутора остварио укупно 18 зборника. Све заједно то чини, за домаће услове, одиста импозантан број од укупно 42 коауторских дела монографија и зборника.

У тај низ нису уврштене самостално писане монографије и састављене хрестоматије Живојина Жике Ђурића. Заслужују пажњу, па их ваља поменути:

Народна сувереност и демократски преображај Србије у 19. веку: политичкоисторијска студија, Институт за политичке студије, Београд, 1999, стр. 231.

Српске политичке странке и покрети у 19. и 20. веку. Књ. 1, Устави, програми и статуту српских политичких странака до 1914. године, приредио Живојин Ђурић, Институт за политичке студије, Београд, 2000, стр. 432.

1. *Модернизација и друштвене промене: огледи из савремене социологије*, Институт за политичке студије, Београд, 2004, стр. 133.

Контроверзе југословенства: избор текстова, приређивач Живојин Ђурић, Институт за политичке студије, 2002, стр. 243.

2. *Друштво и религија*, књ. 2, Београд, 2012, стр. 304.

3. *Друштво и религија*, књ. 1, Београд, 2012, стр. 331.

Жика Ђурић је, дакле, само под својим именом објавио 6 дела: 2. монографије и 4. хрестоматије, тј. антологије. Узевши заједно 6 ауторских и 42 коауторске књиге Ђурић је објавио укупно 48 дела. Имајући у виду цитирани прецизни нацрт библиографије Дајане Лазаревић, забуне и мистерије око изразито коауторског опсега Ђурићевог опуса не би требало да буде. Када буде направљена потпуна библиографија свих објављених научних чланака и прилога увид у Ђурићеву научну продукцију биће свакако обухватнији и јаснији. Надамо се да ће то бити учињено ускоро.

Жика Ђурић у свакодневном и сваковрсном раду и, могло би се рећи егзистенцијалном поистовећењу са Институтом за политичке студије, наросто, није стизао да искључиво сопственим снагама и у пуној мери оствари све научне тежње и жеље које је имао и које је спорадично испољавао. Иако хронични временски недостатак није непобитно извињење, увиђање такве „несташнице” у убрзаном времену може допринети бољем разумевању изостанка понечегашто је дуго жељено, а непостигнуто. Одиста, много од тога што је Ђурић предвидео као потребно да се детаљније разради напослетку је остало расуто у несређеној оставштини: подсетницима, роковницима, скицама, забелешкама, фрагментима, укратко, забележено и неразрађено, неостварено.

Писац ових редова је као његов дводеценијски пријатељ и колега у више наврата био сведок Ђурићевог исповедног жала протканог вајкањима због сталне временске оскудице, али и узнемирења и растрзаности свакодневним административним пословима у Институту. Поновимо: Ђурића у Институту и Ђурића као Института! У начелну разлику између првог и другог мало ко га је могао уверити нити је, право говорећи, био у ситуацији да га уверава. А опет, повремено је и он итекако луцидно сагледавао већу моћ институција од појединаца у колективу, или појединца на његовом челу. Текући послови су га, према његовим речима, успоравали у научном раду кога се, узгред речено, макар консултативно и кооперативно у коауторском виду, никада није одрекао.

Ипак, напослетку се стекао утисак да је Живојин Ђурић у последњим деоницима рада постао свестан да је време за шире и дубље научне елаборације у његовом случају, неповратно истекло. Зато се без остатка посветио пословима организације и управљања Институтом. Пре свега, његовим институционалним укупњавањем и што бољим позиционирањем амбијенту научне заједнице института Србије.

Отуда је појаву Жике Ђурића у Институту за политичке студије у три четвртине (1980-2022) његовог укупног трајања (1968-2022), разложније посматрати у ширим димензијама које се више тичу организовања, координисања и управљања научним радом, него у лично интензивном списатељском ангажману. Реч је заправо о компромисној формули својеврсног приступа научној кооперацији и научном менаџменту. Жики Ђурића је, наиме, пожељно сагледавати као умешног аниматора и организатора научног рада, ревносног кадровика и истрајног директора установе, а не првенствено као научника и индивидуалног аутора научних дела.

Изложена начелна разлика облика практичног и теоријског деловања упућује, нарочите млађе, на, такође, вредну и неинфериорну врсту деловања у науци, поводом науке и за науку, какво је од скромних почетка у Институту у назнакама, до краја у развијеној и препознатљивој научној институцији, било пасионирано ангажовање директора Жике Ђурића.

Уколико би неко, можда и јетко, приметио да је таква делатност споредна и узгредна у односу на магистрални научни рад, грдно би погрешно. Морао би, наиме, да зна да је концептуално и материјално организовање неопходан предуслов сваког иоле веродостојног бављења било којом друштвеном науком, па и политикологијом. Лагодност у научном раду се ствара, конфор у истраживачким подухватима није тек тако дан, он може бити само резултат усредсређених организационих и логистичких напора.

У Институту су, уосталом, одгајене и стасале бројне генерације политиколога које су се, после основних студија на ФПН-у, као научници формирали у његовом амбијенту. Њима је Институт, са свим олакшицама и отежицама, те врлинама и манама, заправо био главно место рада и интелектуалног развоја. Ма колико ту околност не слутили и не знали, а можда и не признавали, Институт је некимма био потребна стреха и заклон, рекло би се „сигурна кућа”, а понекима како се показало и обилна допензиона синектура. С друге стране, они који су дуже време провели на раду у Институту итекако добро знају шта су све, покатакд и без претераног труда, успели да остваре и каква је у томе била улога његовог и њиховог директора Жике Ђурића.

Овај меланж биографских података, библиографског приказа научних резултата и организационо-институционалног и кадровског деловања Жике Ђурића не би био потпун без поновног присећања његове социо-психолошке димензије. Тим више јер је у свакодневном комуницирању са Ђурићем у раду Института та димензија била не само осетна него и неотклоњива.

Већ сам рекао да Жика Ђурић није спадао у дистанциране и „хладне” директоре, или менаџере назалног тона лишеног саосећања. У складу са својом природом, карактером и менталитетом, иако је био склон менаџерском монизму, Ђурић није градио нити представљао „тврди ауторитет” чврстурукаша. Мало када је наређивао зато се понеком навиклом на одсечније и грубље командно управљање чинио превише неодређеним, меканим. Ипак је био умешан да у пашићевском стилу понеке тешке одлуке представи као побуду и став већине, или као изнуђену и крајњу меру. Штавише, мајсторски је успевао да своју вољу прикаже као заједничку, своју иницијативу или иницијативу других као кооперацију.

У обраћању запосленима био је пријемчив и пун пријатељских очекивања. У жељи зближења са онима којима је поклањао поверење и од којих је очекивао сарадњу умео да је користи њихове надимке чак и деминутиве. То је изазивало утисак блиских породичних односа, па је разумљиво што се прегледањем фотографија из архиве институтског живота стиче утисак да је реч о приказу призора једне повеће научне фамилије. Већина запослених се насмејано уклапала у такву атмосферу. Наравно, реч је пре свега, о разноврсним обележавањима, годишњицама, славама, прославама и

светковинама у Институт и поводом Института. У тим честим поводима Жика Ђурић је био неизоставан, својом појавом и када је био одсутан испуњавао је институтско мњење.

У помињању послова ИПС именице Институт и Директор су често коришћене као синоними. Но, то изједначавање је већ више пута примећено, а оно што није у довољној мери, јесу прилике, амбијент и атмосфера који су испуњавали разноврсно деловање Института у дугом времену у коме га је Ђурић водио. Зато ћу у неколико лично тонираних цртица дочарати сплет околности у којима сам упознао рад Института и Жику Ђурића као личност која га представља и води.

Са Жиком Ђурићем сам се први пут сусрео и упознао раних 90-их док сам радио као уредник научног програма у ДК „Студентски град”. Забележен је и тачан датум, било је то пре 32. године – 1. новембра 1991. године. Први додир су се тада остварили преко угледног проф. ФПН-а Милана Матића, што ће се показати значајним и петнаестак година касније, тачније 2003-2005. године. У програму Дома културе представљани су пројекти, часописи и књиге у издању Института, што је као програмски обичај у много наврата потрајало тридесетак година, све до мог одласка у пензију у августовско лето 2017.

У програму *Форум* који сам у Дому културе уређивао, Жика Ђурић је у периоду од 1991. до 2017. учествовао 22 пута уз много чешће присуства у аудиторијуму. 4 пута је представљан часопис *Српска политичка мисао*; 4 пута *Национални интерес*; институтски зборници су промовисани 3 пута; док су 7 пута уприличени разговори о књигама аутора из Института на којима је учествовао и Жика Ђурић. У поменутом периоду сам у ДКСТ организовао и тридесетак промоција институтских аутора на којима Ђурић није учествовао, али које је подржавао, пратећи разговоре у публици. Уз то, бројни истраживачи и аутори из Института су учествовали у програмима *Форум* и другим поводима више стотина пута. Била је то заиста дуга и веома плодна, не само лична ауторска него и институционална сарадња. Могло би се рећи да је научни програм *Форум* који сам организовао и водио у Дому културе у дужем времену – спонтано али и планирано – био главни промотивни канал Института за политичке студије.

Али све што сам поменуо дешавало се постепено и еволутивно. Пре првог сусрета и Матићевих објашњења нисам чуо за Жику Ђурића. Прву слику Института за политичке студије проихватио сам нешто касније од групе која се у конфликтним околностима 90-их издвојила из његовог окриља и основала часопис *Нова српска политичка мисао* (Слободан Антонић, Срба Бранковић, Драган Симић, Ђорђе Вукадиновић, Владимир Цветковић, Слободан Самарџић и др). Каснији догађаји ће показати да почетна слика

не само да није била непристрасна и уравнотежена него да није била ни у потпуности тачна.

На психолошкој матрици сагледано, објашњење мог првог утиска о Институту и Жики Ђурићу је потребно због тога што се зна да први утисак понекад може у неизмењеном облику по инерцији да оптерети сва каснија запажања и тумачења. Тако се, уосталом, стварају одбојне предрасуде. У мом вишедеценијском перцептивном случају и деловању према Институту и унутар Института није се, наиме, догодило да подлегнем снази првог намакнутог утиска, јер сам у међувремену изградио један посве друкчији лични доживљај Института и његовог научног особља али и директора.

Разлоге еволуције становишта није тешко открити. Када сам детаљније упознао циљеве, програм и облике деловања Института, живље се укључио у пројекте и рад часописа и почео да објављујем чланке и књиге, а када сам почео да уређујем часопис *Национални интерес*, обликована је једна свакако поткрепљенија и тачнија инсајдерска слика. Рекао бих да се догодила темељна ревизија првобитног површног утиска. Из промењеног утиска и доживљаја изграђено је и друкчије становиште о друштвеној и научној сврси Института које, узред речено, заступам и данас. Промена унутрашње слике положаја и улоге Института за политичке студије није ми наметнута споља него је самопроизведена дубљим увидима у токове институтског развоја. Наравно, да је битну улогу у том развоју имао управо Жика Ђурић. Додао би: и понеки други.

Уз речено, ваља се подсетити да су процене и вредновања Института за политичке студије 90-их вршене у заостреним и често конфузним приликама политичког диференцирања и вишепартијског реорганизовања. Актери са научне и псеудонаучне сцене су нагло губили стари и трагали за подеснијим идентитетом, бирали нове кључне речи и друкчије симболе, мењали и размењивали позиције и оријентације. Слично се дешавало и са научним институцијама, нарочито оним у области друштвених наука. Транзициони преломни су изазвали раслојавања некада конзистентних становишта. Догађали су се и фрапантни теоријски преокрети, поларизације, антагонизми, акредитовања и дискредитовања.

На први поглед на попришту су се сукобљавали транзициони реформисти и антиреформисти. Кажем, само на први поглед, јер се брзо показало да је процес преласка и преинаке често био само вербалан, декларативан, мимикричан. Идеје и њихови заступници почесто су мешали и прожимали до нејасног разликовања.

Укратко, подсетимо још једном да ИПС није био изузет из идеолошких сучељавања, да је, такође, био до сржи обухваћен тим променама. У случају Института политичност је била више него очекивана, па и разумљива. Институт

је од прве замисли имао научну намену политичких студија, а политичке студије су немогуће без дубоког зарањања у политику. За интерпретативно зарањање у политику потребан је, такође, дубоки политиколошки дах! Да нема аполитичне политикологије, да је таква опсенарска наука бесмислена, Жика Ђурић је осећао и знао. Зато се колико год је могао трудио да се неопходна истраживачка политичност метода и предмета не изопачи у сувишну идеолошку политизованост.

Осим објективног дискурса о институцији у друштвеном контексту могућ је, штавише неопходан је и субјективни дискурс о психолошком миљеу људи који је сачињавају. И то двоструко: субјективно из пера аутора који разматра институцију и људе на свој начин, и; субјективно јер су у фокус дочаравања првенствено стављени људи у интеракцији, односно човек као конкретна личност о коме је реч. У том погледу, индивидуална психика је битан чинилац сазнања, а психолошки крокији зачињени анегдоталним детаљима, такође. Рељефности приказа психолошког профила личности свакако доприноси осветљавање појединости из свакодневног живота, безбројних „ситница које живот значе”.

Пребирајући по историји пријатељства могу без околишања рећи да са Жиком Ђурићем нисам био породични или кућни пријатељ, нити колега и друг са факултета. Нисам га познавао нити са њим пријатељевао у партији (СК) и каснијим странкама (СПС, ЈУЛ, СПО, ДС, ДСС, СНС, итд). Био је нешто млађи, па га се не сећам ни из времена док сам био партијски функционер на Универзитету (1983-1987).

Сигуран сам да сам прве додире са Жиком Ђурићем имао у специфичној медијској сфери, а касније и у области науке. Као што рекох, сада ми јасније да сам са Жиком, у ствари, комуницирао у „припремном периоду”, чак десетак година пре но што сам и формално ушао у плодну редакцијску сарадњу са Институтом. Али, тада очигледно није био успостављен колегијални и пријатељски однос који је изграђен касније.

Можда може бити занимљиво и (моје) објашњење зашто су се први импулси полузваничне комуникације тако споро мењали. Сарадња са Жиком Ђурићем у „Милошевићевом раздобљу” почела је са мојим теретом „отпадника” од тадашњег главног партијског курса. Реч је о мом принципијелном сукобу са Мирјаном Марковић 1987. год., што је одиста било релевантно у једном кратком периоду, док касније не толико или опште није. Жика је то свакако знао, али никада није прелазео границу коју је маркирала увиђавност. Кретао се опрезно и тактично у координатама могућег и корисног. Са мном о томе није разговарао, мада је сасвим сигурно био углавном информисан. Чак и да је хтео није могао да не буде.

С друге стране, да је питао било шта, шта му је било непознато или нејасно, сугурно би од мене добио прецизне одговоре јер сам деликатне ситуације из властите биографије путем ауторефлексије разрешавао, када сам могао о томе медијски сведочио и о томе без зазора писао. Но, и то његово подразумевање поменутог деликатног стања је за мене било разумљиво јер је Жика Ђурић нагонски схватао политику као динамичну, релациону, али и релативну и нестабилну појаву. Повремено и као неморално испољавање. Политику у којој се моћ ствара и раствара, актери уздижу, пропињу до небеса и падају, да би се откотрљали низ стрмине низвластице ка мучном подножју немоћи. Све то је Жика Ђурић осећао и знао. Отуда је, по мом мишљењу, Жика Ђурић у практичном смислу рада у Институту и поводом Института био ситуациониста и посибилиста, реалиста и прагматиста.

Незауостављиви токови живота су ионако текли даље и разливали се изван догматских обалоутврда. Времена су се у досовском раздобљу (2000-2012) делимично променила, тако да су понеки одиста судбоносни догађаји из прошлости убрзо прекривени прашином заборављања и неважности. Ипак, речено је утицало да мој колегијални однос са Жиком Ђурићем буде грађен у сталним самеравањима потребног и излишног и успостављању равнотеже у нијансама сарадње. При том, међусобна комуникација између мене и Ђурића никада није прекидана нити је текла усиљено. Заправо јесте, морам да признам, да се то дешавало пред крај његовог живота, тачније у последњој години када је већ био у болници. Тада се проређено јављао на позиве, да би у једном тренутку потпуно престао. Више није могао да разговара, што ми је тешко пало, а претпостављам и њему. Наравно, била је то последица Жикине поодмакле болести и губитка способности за разговор.

Питам се зашто сам са Жиком Ђурићем тако често и дуго разговарао? Шта је могао да буде разлог за размену мишљења са његове стране? Помишљам и због тога – мада не само због тога – што сам био међу реткима у његовом окружењу који у сарадњи никада ништа није условљавао, посебно тражио или захтевао. Нисам био превише личан и досадан, нити сам градио „каријеру” од које сам се, буди речено, поодавно опростио као од излишне илузије. Такав помало сетно медитативан стоички став се Жики вероватно допадао. Ко зна, могу само да претпоставим... Вероватно је увидео моје покаткад седативне и тешитељске пориве, али и пуну усмереност на писање и часописни рад на текстовима, изван академске (с)трке за формалним признањима. Са мном је ваљда увек знао на чему је, шта може, а шта не може. Схватао је, а да му ја на то нисам изричито указивао.

Жика Ђурић је веома ценио агилно праћење укупне ситуације и, нарочито, политичку обавештеност. То знам јер је у разговорима о информисаности, као неопходности у области политике и политикологије, то недвосмислено

исказивао. Обавештеност претходи знању, а у прожетости са теоријом се обликује као знање. Говорио ми је да је познавање људи, догађаја и политичких појава уопште, квалитет по себи. Са тим сам се слагао будући да сам голема искуства тог типа стекао као уредник програма у кући културе. Комуницирао сама стотинама ако не и хиљадама значајних имена из простране области друштвених наука. Жика је такво искуство препознао као предност и неисцрпни номенклатурни ресурс.

Радо је у разговорима са мном проверавао своје мишљење, а понекад га и мењао, или формирао сасвим друкчија становишта. Љубопитљивима остављам слободу за недоумицу о међусобним смеровима и размерама утицаја. Под условом да их је уопште било, јер је мој етички помало толстојевски аксиом упућивао на одсуство намере да било кога убедим у било шта. Поготову да пропагирам идеје у замршеној сфери политике. Веровао сам и верујем да се свака истина, па и политичка истиноликост, најпре може открити самосвојно у дијалогу са другима, али пре тога са самим собом.

Са Жиком Ђурићем сам разговарао у широком распону тема више од двадесет година. У међусобној комуникацији никада није било задртости, ни у једном часу се није чуо повишени тон, није се указала чак ни назнака неспоразума, а некамоли зађевице или свађе. Прећутно се подразумевала сагласност што не значи да није било међусобног противречења. Било је, али никада јавно, пред другима. Жика Ђурић је умео да се суздржава, чека и одлаже.

У повременим опаскама о приликама у Институту Жика, колико знам, никада није помињао моје име у критичком и негативном контексту. Такав приступ претворен у правило је прилично редак тим више уколико се зна да је наша спорадично интензивна сарадња трајала деценијама. Таква бесукобност и смиреност у вишегодишњој кооперацији, чак и у идеолошки противречним и политички веома проблематичним стварима, у мом животном искуству је јединствена. После свега, могу рећи да се већи део мотива плодне сарадње, без улажења у препирке и сукобе, можда налазио у подударану нарави и психичкој склоности ка изналажењу равнотеже, сагласности и компромиса. Жика је у том погледу био „идеалан”, а, по свему судећи, на специфичан начин додуше, ни моја маленкост није у суштински одударала од обрасца таквог понашања.

После свега уверен сам да је Жика Ђурић у времену сарадње са мном и моје са њим отклонио почетне предрасуде које је имао према мојој личности. Касније ми је поклатио пуно поверење у вођењу часописа и у разговорима о осетљивим темама. Претпостављам да се све оно што га је поводом мене спочетка бринуло, од чега је можда и зазирао, па и страховао, временом претворило у нешто што је уважавао и што му је у извесном смислу

импоновало. Бар ми је такав утисак стваран разговорима са њим поводом конфликтних догађаја из раздобља раног политичког плурализма.

Овове додајем и једну дословну димензију која се тицала самопосматрања и сталне бригае за здравље, своје и других људи. Дуже време, наиме, Жика је био болешљив што се одражавало и на његова размишљања о свом положају у породици и Институту. Будући да се о својој болести није експлицитно изражавао, а да је нарушено здравље заклањао било је створено погрешно уверење да Жика претерује, да није стварно болестан већ само хипохондричан. Не, он је дуже време био стварно болестан, под јаком терапијом и нужним седативима. Последњу 2022. годину мал' не читаву је провео у болници где је најалост и преминуо. Болест је заправо скривао од већине у Институту, а да је озбиљно болестан знао је само мали број његових сарадника. Како год, и ми који смо знали били смо изненађени његовим прераним и тихим одласком.

После ових суморних нота при крају сећања на Жикку Ђурића ево и ведријих тема. Најчешћи сусрети са Жиком збивали су се на три места деловања Института: на Савском тргу, сасвим ретко у Крфској улици и често на последњем спрату зграде у улици Светозара Марковића. На четвртном месту у Добрињској улици, на коме се најзад скрасио Институт за политичке студије, нисам се сусретао са Жиком. Тада је, наиме, Жика Ђурић био већ тешко болестан и није дочекао прелазак и свечано отварање нових адаптираних просторија Института. Иако је жарко желео да организује рад у далеко већем и квалитетнијем простору то, најалост, није доживео.

Сусрети и разговори су се одвијали у његовој канцеларији и трајали су онолико колико је било потребно да се испуни сврха увида у ситуацију, извештаја и радних договора о практичним потезима. Никада нисам ишао у Институт без конкретног повода и најаве. Ретко када сам са Ђурићем ћаскао. У разговорима никада није било застоја или досадног понављања већ реченог. Реторички гледано, никада нисам био лишен утиска о његовој радозналности око мојих ставова о појавама и догађајима изван тематског опсега Института. Пажљиво је слушао, није упадао у реч или прекидао саговорника. У своја становишта је уграђивао оно што је чуо и са оним што је већ знао формирао конкретне предлоге. Будући да сам знао за ту његову особину није ми сметала, па сам се препуштао таквом стилу сабирања идеја и опхођења. Циљ да се нешто уради оствариван је, наравно, на основу „Жикиног предлога”. Реализација циља препуштана је саговорнику.

Осим седења и разговора у директоровој канцеларији са витринама претрпаним часописима, књигама и списима важно место одржавања пријатељских односа односио се на опуштање уз козерије у оближњим кафићима. Чини ми се да Жика никада није био изразито кафански тип

распеваног човека. Временом се ипак приклонио савременијем духу кафића. Када је Институт са Савског трга силом нејасних прилика премештен у неподесан простор повећег стана у улици Светозара Марковића, део запослених се после радног времена окупљао у кафићима на Цветном тргу. Тада сам имао прилику да упознам Жикау као софистикованог познаваоца кулинарства. Могао бих рећи не толико као распојасаног гурмана који познаје тајне гастрономије колико као човека који зна шта може и хоће да презалогаци и попије. Био је, наиме, љубитељ укусне и здраве хране коју је самеравао сопственим расположењима.

У последњој декади на устаљеним окупљањима у кафићима учествовало је двадесетак личности свих генерација запослених, али и неке личности из спољашњег круга сарадника. Тим поводима развијана је колегијална кохезија што није било од малог значаја за рад Института.

Мени одлазак на Цветни трг не само да није тешко падао већ сам томе био склон будући да сам се помало осећао као домаћин. Рођен сам, наиме, само стотинак метара даље у оближњој улици, а и основну школу (некада „Слободан Принцип Сељо”, сада „Браћа Рибникар”) похађао сам у згради дословно преко пута Института. У Институту на последњем спрату староградње осећао сам врачарску завичајну арому, баш као у згради у Проте Матеје. Сусрети у Институту и на Цветном тргу, на необичан начин су ме подсећали на давно прохујале године и повратак у стари крај. Крај који је изменио лик.

Жика Ђурић је као прави домаћин и „отац институтске породице”, такође, прилежно водио рачуна о датумима који су били значајни запосленима, па су у тада скученим просторијама Института обележавани положени мастери, одбрањени докторати, склопљени бракови, рођење деце, рођендани, крсне славе, стицања виших научних звања, објављивања књига и сл. Оно што се, међутим, по одзиву, масовности и свечаном тону окупљања издвајало била су обележавања институтске славе Светог Саве. Повратак славским обичајима био је саобразан Ђурићевом традиционализму и религиозности. Као свечани дан Института светосавску прославу увео је управо Жика Ђурић.

Жикин традиционализам огледао се, такође, у дубоким породичним обзирима и љубави коју је неговао према својим ћеркама Милени и Александри и супрузи Дани. Касније су дошли и унуци које је обожавао. До последњег часа тежио је да деца заврше школовање и стручно се усаврше. Имајући у виду властито школовање које је протекло из много напора и одрицања желео је да ћерке достигну онај степен образовања у домену визуелних уметности и медицине, који је он постигао у свом развоју. Био сам сведок са колико жара и упорност је подстицао и помагао старију ћерку Милену, не само у организовању прве самосталне изложбе слика него и у похађању докторских

студија у Бечу. Уз речено, потребно је поменути и нежност и бригу коју је Жика указивао старој мајци до краја њеног живота.

По свему судећи, поред тога што је у суштини био човек неодвојив од Института, Жика Ђурић је пре свега био привржени породични човек који је породичне односе скоро нагонски пројектовао на установу коју је водио – Институт као проширену породицу.

При крају овог сећања сматрам сходним да нагласим квалитет, продуктивност и креативност која се испољила у мојој двадесетогодишњој сарадњи са Жиком Ђурићем. Садржају тог периода не само да немам шта да приговорим него не могу, а да не кажем да је за мене био по много чему изузетан. Када бацим поглед унатраг видим да је дводеценијски период од 2002. до 2022. био најплоднији у мом, а вероватно и у Жицином животу. У том периоду, од 2006. уредио сам 43 броја часописа *Национални интерес*, а од 2002. до данас објавио чак 15. књига у издању Института и 16 изван Института. То на другом месту не би било могуће, а у Институту је било могуће јер су се правим чудом склопили потребни услови деловања два човека довољно свесних вредности постављених циљева.

Период дуг две деценије био је, заправо, испуњен обостраном ползлом, неком врстом хиперпродуктивне и организационе синергије на коју не само да не могу да се пожалим већ морам да је истакнем као непоновљиву. Можда је понешто и пропуштено, можда је могло да се уради пажљивије и боље, али је тешко рећи да је могло да се уради више? А опет, можда је и могло да се уради више у вредносном смислу, али у квантитативном, тешко. Исто и још више важи и за Институт посматран у димензији раста и развоја, што ће постати јасније протеком времена и сагледавањем са веће временске дистанце.

Шта напослетку још додати овом сећању на Живојина Жике Ђурића? Уколико је у памћењу колектива и сећању појединаца битно вредновање лика и дела личности која је нас је напустила, дело Живојина Ђурића биће сразмерно његовом личном тридесетогодишњем поистовећењу са Институтом за политичке студије. У оквирима културе памћења и у маниру у овдашњим условима још нестасале социологије науке и научних установа више ће се, наиме, говорити о вишедеценијској повезаности Ђурића и Института, него о ни о чему другом. Можда ће се чак помињати „Ђурићево време Института”! Али се свакако неће указивати само да је дуго био директор Института, него и да је оличавао Институт у заиста дугом и несвакидишњем раздобљу.

Када се и уколико се уопште присети Института у прошлости, већина ће се неизоставно сетити Директора – Жике Ђурића. Они који се пак труде да отсечно раздвоје људски лик оцртан у психолошким димензијама од евидентираног научног дела можда неће бити сасвим задовољни превагом приказа лика. Али уколико дело не схвате само као индивидуалну научну

продукцију, или медијско представљање сопственог рада, него и као континуирано снажење колектива Института, биће свакако задовољнији. Одатле ће се сећање на Жика Ђурића обнављати у знаку сећања на институцију коју је дуго водио и градио у једном одиста неуравнотеженом времену. Тада ће вероватно бити видљивије да је Ђурић Институт схватао и доживљавао као свој опус.

Жика Ђурић је затекао Институт за политичке студије 90-их година прошлог века у крхком и неамбициозном стању животарења, а оставио га у сасвим другом облику организације, оснаженог научног погона и плодне истраживачке и научне продукције. У времену између почетног и садашњег стања Института догодила се његова консолидација и развој за који је заслужан управо Жика Ђурић. Свима који не знају нити памте време установе у којој су пре властитог уласка кроз њена врата, нужно је фактографско подсећање да ништа не почиње, бар не апсолутно од њих. Установе у спокојним и пристојним друштвима надживљавају и надмашају појединце. Речено није ода деперсонализованом колективизму који гуши научни индивидуализам, већ афирмација континуалног тимског и колективног рада више генерација истраживача и научника. У томе је један од кључних доприноса Жике Ђурића.

Зато ће, готово сигурно, када је реч о још ненаписаној историји развоја Института за политичке студије, директор Живојин Жика Ђурић бити упамћен као незаобилазна појава. А уколико се ослушне хук постмодерних времена која изазивају бесциљну покретљивост, неустаљеност места и краткотрајност пажње, Ђурићева дуготрајна директорска појава неупућенима ће можда деловати одвише нестварно. Учиниће им се можда и као човек приспео из омаглице неког другог сада већ прохујалог доба. Но, сви они који се иоле помније упусте у тумачење скоро шест деценија дуге историје Института лако ће опазити да је у питању само варка.

Институт за политичке студије је Живојин Жика Ђурић заједно са другима довео до респективног нивоа политиколошки продуктивне и квалитетне научне институције. Зато је његовим наследницима, ма који и ма какви били, опоручено да досегнути институционални и политиколошки ниво са тимском одлучношћу очувају и развију у унапређеним научним облицима.

Дајана Лазаревић*

Институт за политичке студије, Београд

БИО-БИБЛИОГРАФИЈА ДР ЖИВОЈИНА ЂУРИЋА

Сажетак

Овај рад се бави биографским и библиографским подацима Живојина Ђурића (1954-2022), доктора политичких наука, научног саветника Института за политичке студије, Београд и дугогодишњег директора ове научне институције. Представљен је објективни увид у документацију и професионални развој др Ж. Ђурића, као и кратак мемоарски осврт аутора рада на познанство са њим.

Кључне речи: Живојин Ђурић, Институт за политичке студије, Министарство науке, биографски подаци, библиографски подаци.

МЕМОАРСКО-ДОКУМЕНТАРНИ ДЕО ИЗ УГЛА АУТОРА

Као ауторка овог рада замолићу будуће читаоце да ми не замерају уводни говор који потиче из првог лица. У научним радовима такав приступ није прихватљив из познатих и недвосмислених разлога који нарушавају научне постулате. Ипак, у своју одбрану навешћу један врло крупан разлог који би ми омогућио да наступим као индивидуа, а не невидљиви аутор једног научног рада: извори биографских и библиографских података могу бити: штампани, електронски (нештампани) и живи¹. Како намеравам да користим сва три извора у наредним редовима, тако ћу повремено говорити из првог лица.

Стога, у духу мемоарско-документарне грађе, представићу своје познанство са научником чије име се налази у наслову овог рада – др Живојином Ђурићем (1954-2022), да бих представила део његове личности, који можда јавности уопште није познат.

* dajana.lazarevic@ips.ac.rs преводилац, мастер филологије

¹ Више о томе погледати: ISBD(ER) : Međunarodni standardni bibliografski opis elektronskih izvora : dopunjen na osnovu ISBD(CF) Međunarodnog standardnog bibliografskog opisa računarskih datoteka / [priređivač] Međunarodna federacija bibliotečkih udruženja i institucija = [edited by] International Federation of Library Associations and Institutions ; [preveo Predrag Đukić]. – Beograd : Narodna biblioteka Srbije, 2006; Uvod u bibliotekarstvo / Radovan Mičić. – Novi Sad : Biblioteka Matice srpske, 1988; Библиографија : общий курс : допущено ... в качестве учебника для студентов библиотечных факультетов институтов культуры, педагогических вузов и университетов / под редакцией О. П. Коршунова. – Москва : Книга, 1981.

Преводећи политичка обраћања и интервјуе руског председника Владимира Путина, повремено сам тражила стручна мишљења од др Зорана Милошевића, научног саветника Института за политичке студије у Београду. Како је он увек био расположен за сарадњу и помоћ млађим колегама који показују интересовање за политичку науку, усудила сам се да га питам где бих могла да објавим своје преводе, будући да могу да буду од користи другим истраживачима, који не говоре руски језик. Професор Милошевић ми је предложио да се чујем телефоном са директором Института за политичке студије и његовим пријатељем, др Живојином Ђурићем, те да му представим свој предлог.¹

Тако сам поступила. У фебруару 2022. године први пут сам телефоном разговарала са др Ђурићем. Телефонски разговор је трајао прилично дуго, а изгледао је као да га воде професор и студент на важном испиту – први поставља питања, други одговара. Тражила сам могућност да објавим зборник чланака, али су се отвориле и могућности за ширу сарадњу – превођење и других чланака потребних Институту, као и запослење на позицији библиотекара, будући да је то оно што недостаје овој институцији.

Сви моји контакти са директором Ђурићем су били искључиво телефонски, нисам имала ту част да га упознам и уживо разговарам са њим, али сам га упознала кроз његове колеге, тако да је постао предмет мог истраживачког интересовања.

У октобру 2022. године добила сам посао на Институту за политичке студије, на позицији библиотекара. На разговору за посао појавио се др Зоран Милошевић и помогао ми око документације и смерница за посао. Директор Ђурић је у то време, нажалост, био тешко болестан. Одлучио је да ме запосли и потписао уговор о запослењу до 31.12.2022. године, а да ме никада није видео. У последњем телефонском разговору почетком септембра 2022. године рекао је само: „Библиотекар нам је потребан. И ја тебе видим на тој позицији. Имам довољно искуства да препознам човека који воли свој посао, а истовремено је јако скроман.”

То је била његова процена моје личности коју је направио само захваљујући телефонским разговорима. Више се никада нисмо чули, али се код мене укоренила жеља да желим да оправдам његово поверење и будем достојна – због тога сам највећи део својих напора у наредним месецима поклањала искључиво Институту за политичке студије.

¹ Ради се о настанку књиге *Русија у новом добу / Владимир Путин*, превела с руског Дајана Лазаревић ; поговор написали др Живојин Ђурић и др Зоран Милошевић. – Београд : Институт за политичке студије, 2022.

БИОГРАФИЈА ДР ЖИВОЈИНА ЂУРИЋА, ДУГОГОДИШЊЕГ ДИРЕКТОРА ИПС-А

Поуздане биографске чињенице из живота др Живојина Ђурића поседује архива Института за политичке студије,² коју ћемо анализирати у наставку. Рођен је 8. фебруара 1954. године³ у Штубику код Неготина. На Факултету политичких наука у Београду је завршио основне студије, постдипломске студије,⁴ а потом магистрирао⁵ и докторирао.⁶ Према уверењу Факултета политичких наука из 1980. године, Ђурић је уписао постдипломске студије у школској 1980/81. години на смеру „Развој и проблеми марксизма”. Магистарску титулу је стекао 10. јула 1992. године на Факултету политичких наука у Београду одбранивши магистарску тезу „Радничка класа и образовање у остваривању стратегије технолошког развоја Југославије”. Титулу доктора наука стекао је 7. јуна 1994. године на истом факултету, одбранивши дисертацију под називом: „Питање народне суверености у Србији средином 19. века”.

У обраћањима које је слао ради запослења у различитим институтима и факултетима у Београду,⁷ сазнајемо да је Ђурић увек радо истицао своје место рођења, поред одговарајућег факултетског образовања. Такође је наводио да је на Институту за политичке студије био запослен од 22. новембра 1980. године,⁸ а први пут је изабран за вршиоца дужности директора Института 20. септембра 1989. године. У периоду 1980-их и 1990-их година Ђурић је радио као истраживач на више пројеката које је финансирао Фонд за науку.⁹

Према документацији институтске архиве, Ђурић је на тадашњи ООУР Институт за политичке студије у Београду дошао у новембру 1980. године јавивши се на конкурс објављен у „Службеном гласнику СР Србије” бр. 48 од 8. новембра 1980. године. Крајем истог месеца је добио запослење у звању стручног сарадника – приправника. Истовремено је био ангажован

² Ђурић Живојин – лични досије, вођен од 1980. до 2022. године // Архива Института за политичке студије, Београд.

³ Ипак, у одређеним документима Факултета политичких наука у Београду, као година рођења грешком је наведена 1952. Видети: Уверење о положеном испиту из руског језика, издато 11. маја 1992. године на Факултету политичких наука Универзитета у Београду, број индекса 11/80.

⁴ Видети: Архива Института за политичке студије, Београд.

⁵ Видети: Уверење Факултета политичких наука из 1992. године // Архива ИПС.

⁶ Видети: Диплома о стеченом степену доктора наука // Архива ИПС.

⁷ Биографија ради запослења на Универзитету Сингидунуму и на Факултету за финансијски менаџмент и осигурање. Прва датира највероватније из 1989. или 1990. године, а друга око 2005. Извор: Архива Института за политичке студије.

⁸ Према Изјави бр. 39 (21.11.1980.) Ђурић је званично био у радном односу на Институту од 31.12.1980. године, мада је почео да ради месец и по дана пре тог датума. Извор: Архива ИПС.

⁹ Биографија. Извор: Архива ИПС.

на пројекту Сектора за идејно-политичко образовање,¹⁰ чије је седиште било управо на његовом будућем радном месту.

Како је документација будућег вишегодишњег директора увек била прецизна и свеобухватна, тако се у Архиви Института за политичке студије могу наћи и његова уверења о положеним испитима, одбрањеним семинарским радовима и похађаним курсевима страних језика (пре свега руског, који му је био најдражи и разумео га је, иако никада није стигао да усаврши говорни језик. – по причи др Зорана Милошевића). Тако је чувао и први уговор о запослењу са Институтом (тада „решење”), који је постао судбоносни, а у уводном делу гласи¹¹: „Живојин Ђурић, дипломирани политиколог прима се на рад у Институту за политичке студије на радне задатке и послове стручног сарадника-приправника. Приправнички стаж траје до 12 месеци. По истеку приправничког стажа извршиће се оцена рада приправника и на основу тога донеће се одлука да ли се приправник прима на рад у Институт на неодређено време или ће му се утврдити статус у складу са уговором закљученим између Института и Основне јединице науке Београда о стипендирању постдипломца Живојина Ђурића.”

Потписник решења је доц. др Сретен Сокић (рођ. 1945. године у Севојну),¹² тадашњи директор Института. А како је Ђурић показао висок степен компетентности и заинтересованости за политичку науку, Сокић је 24.12.1982. потписао ново решење,¹³ којим га је поставио на позицију асистента и запослио на неодређено време. Ипак, морамо узети у обзир и чињеницу да је Ђурић накратко прекинуо рад на Институту ради служења војног рока (од 3. јуна 1981. до 1. јуна 1982.), што је такође евидентирао директор Сокић.¹⁴

Уследио је научно-стваралачки врло плодан период за Живојина Ђурића. Млади научник је настојао да се докаже међу колегама, стекне пријатељства, али и име које ће трајати у наредним годинама. Али прекретница је његовој каријери је, свакако, био његов први избор за вршиоца дужности директора Института за политичке студије 1989. године.¹⁵

Након одбрањене магистарске (1992), па докторске дисертације (1994), Живојин Ђурић је добио научно-истраживачко звање – научни сарадник (1994). А функције на Институту за политичке студије су биле искључиво руководеће, тачније – или је био на позицији в. д. директора или директора.

¹⁰ Видети: Архива ИПС., од датума: 14.11.1980.

¹¹ Видети: Решење о запослењу ООУР Института за политичке студије, бр. 305/2 (20.05.1981.) Извор: Архива ИПС.

¹² Више о Сокићу видети на: <http://www.rastko.rs/rastko/delo/16236> (05.06.2023.)

¹³ Видети: Решење о запослењу ООУР Института за политичке студије, бр. 1122, 24.12.1982. Извор: Архива ИПС.

¹⁴ Видети: Решење ООУР Института за политичке студије, бр. 502 (04.06.1982.) Извор: Архива ИПС.

¹⁵ Видети: Решење Збора радника бр. 360/1 (26.09.1989.), које је потписао мр Слободан Жижић.

О томе сведочи документација тадашњег ООУР Института – одлуке о постављењима Ђурића за в.д. директора (1989, 1990), оверавани потписом мр Слободана Жижића, председника Збора радника; па за директора (1992, 1994, 1995) – оверавани потписом Драгиње Милишић, новог председника Збора радника.¹⁶ Када Управни одбор преузме задатке Збора радника (1995), нови председник проф. др Мирослав Петровић потписује одлуку о постављењу в. д. директора Ђурића.¹⁷ Исте године Институт за политичке студије бива регистрован као научно-истраживачка установа и уврштен у систем самосталних научно-истраживачких организација у Републици Србији.¹⁸

Након тог избора за директора 1995. године Ђурићева позиција је била „цементирана”. Одлуком Управног одбора 1999. године поново је изабран за директора, а документ је потписао председник Управног одбора др Новак Поповић.¹⁹ На истој позицији Ђурић се налази и 2002. године, када је стекао звање вишег научног сарадника, као и 2008. године, када је стекао звање научног саветника.²⁰

Период од почетка рада Ђурића на Институту (1980) до почетка 2000-их година био је период великих научних пројеката и потпројеката којима је он руководио: „Плурализам самоуправних интереса”, „Организација власти и плурализам интереса”, „Власт и политичке комуникације у вишестраначком систему”, „Политички живот и политичке комуникације у вишестраначком систему”, „Политички живот и политичке институције на прелазу из 20. у 21. век”, „Модернизација и модели демократских развоја политичких институција у Србији” и „Друштвене и политичке претпоставке изградње демократских институција у Србији”. Руководио је и пројектом „Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција” (2011-2014).²¹

Др Живојин Ђурић је био иницијатор оснивања научног часописа „Српска политичка мисао” (1994), који излази и данас, као један од најбољих политиколошких часописа не само у поређењу са другим издањима Института, већ и у целој Србији. Од 1997. до 2022. године Ђурић се налазио на месту главног и одговорног уредника овог часописа.

Осим тога, основао је и научни часопис „Национални интерес”, који је, попут „Српске политичке мисли” један од најреспектабилнијих српских политиколошких часописа.

¹⁶ Видети: Решење Збора радника бр. 198/1 (16.06.1992.) // Архива ИПС.

¹⁷ Видети: Одлука Управног одбора, бр. 56/1 (15.02.1995.) // Архива ИПС.

¹⁸ Видети: Пријава на конкурс за директора Института, бр. 114/1 (24.03.1995) // Архива ИПС.

¹⁹ Видети: Одлука Управног одбора бр. 326/2 (29.10.1999.) // Архива ИПС.

²⁰ Видети: Биографија Живојина Ђурића // Архива ИПС.

²¹ Видети: Одлука председника Научног већа, бр. 194/2 (03.06.2009.), потписао др Радослав Гаџиновић // Архива ИПС.

Одлуком Управног одбора 2003. године Ђурић је изабран за в. д. директора Института за политичке студије.²² Одлуком Управног одбора 2005. године поново је изабран за директора Института.²³ Узмимо у обзир да је већ више од деценију он био једини кандидат за ову позицију.

Године 2006. Ђурић је именован за председника Управног одбора Института друштвених наука²⁴.

Са функције в. д. директора на функцију директора и опет испочетка. Тако је годинама изгледао пословни живот др Живојина Ђурића. Имао је невероватну жељу да буде руководиоца Института, тако је опет, 2008. године кренуо у процес избора за директора, о чему сведочи др Зоран Милошевић (тада заменик председника УО) који је две године касније потписао одлуку о његовом поновном именовану.²⁵ Тадашњи министар науке и технолошког развоја је одговорио на допис заменика председника УО и донео одлуку о постављењу Ђурића на место директора.²⁶ Исте године је Ђурић обновио своје чланство у IPSA (International Political Science Association).

Потпуно иста ситуација поновила се и 2015. године. Председник УО проф. др Урош Шуваковић је по одлуци Министарства просвете, науке и технолошког развоја²⁷ потписао одлуку УО којом је за директора Института реизабран др Ђурић у четворогодишњем мандату.²⁸

Крај 2018. године био је рок за пензионисање др Живојина Ђурића, али он се потрудио да добије продужетак од још две године, што му је Научно веће и одобрило.²⁹ Међутим, занимљиво је да је већ следеће године Министарство просвете, науке и технолошког развоја за директора Института именовало др Ђурића³⁰, а председник УО проф. др Урош Шуваковић му је верификовао овај мандат.³¹ Исте године Ђурић је именован за члана Матичног одбора за правне, економске и политичке науке, као и за члана Комисије за категоризацију научне периодике у Републици Србији. Истовремено је продужавао мандате члана Одбора за друштвене науке Министарства науке,

²² Видети: Одлука УО, бр. 140/1 (20.10.2003.), потписао председник УО др Новак Поповић // Архива ИПС.

²³ Видети: Одлука УО, бр. 37/1 (23.02.2005), потписао председник УО др Новак Поповић // Архива ИПС.

²⁴ Видети: Допис Института друштвених наука, бр. 119-01-85/2006-01 (20.04.2006). Потписао: Министар науке и заштите животне средине Србије и Црне Горе, др Александар Поповић // Архива ИПС.

²⁵ Видети: Одлука УО, бр. 382/1 (24.11.2010.), потписао др Зоран Милошевић // Архива ИПС.

²⁶ Видети: Сагласност министра мр Божидара Ђелића послата заменику председника УО др Зорану Милошевићу, бр. 119-01-124/2010-01 (22.10.2010.) // Архива ИПС.

²⁷ Видети: Одлука Министарства бр. 119-01-2/2015-17 (09.01.2015.) // Архива ИПС.

²⁸ Видети: Одлука УО бр. 46/1 (27.01.2015.), потписао проф. др Урош Шуваковић // Архива ИПС.

²⁹ Видети: Одлука Научног већа бр. 528/1 (22.11.2018.), потписао проф. др Радослав Гаџиновић // Архива ИПС.

³⁰ Видети: Одлука Министарства, бр. 119-01-00521/2019-14 (02.09.2019.) // Архива ИПС.

³¹ Видети: Одлука председника УО, бр. 500/1 (12.09.2019.), потписао проф. др Урош Шуваковић // Архива ИПС.

али у Архиви Института нема прецизних података о томе када је тачно и чијом одлуком постао члан.

Међутим, пошто је продужетак радног односа у трајању од две године истекао (2018-2020) др Ђурић је тражио продужетак од још две године (2021-2023), дописом Научном већу 12.11.2020. године.³² Наравно, Научно веће је одобрило захтев, па се радни стаж др Ђурића продужио за још две године (од фебруара 2021. до фебруара 2023. године).

Међутим, пензионисање др Живојин Ђурић није дочекао. Доживотни директор Института за политичке студије је преминуо 3. децембра 2022. године, после дуге и тешке болести. Сахрањен је у родном Штубику 6. децембра 2022. године, уз пратњу његових колега са Института и поштовалаца његовог лика и дела.

Др Ђурић је руководио Институтотом за политичке студије пуне 33 године (1989-2022). Према речима др Зорана Милошевића, који је 30. децембра 2022. године ступио на дужност в. д. директора, Институт је за време Ђурићевог руководства (упркос извесним недостацима) сачувао један „здрав курс”, оријентисан на развој српске националне свести и патриотизма, по чему је препознатљив међу другим научним установама истог или сличног типа.

Наследник Живојина Ђурића на положају директора Института је др Миша Стојадиновић. Ступио је на дужност 1. јуна 2023. године, а дотадашњег в.д. директора др Зорана Милошевића истог дана је именовоао за свога заменика.

³² Видети: Научном већу Института за политичке студије, бр. 503/1 (12.11.2020.) // Архива ИПС.

БИБЛИОГРАФИЈА НАУЧНИХ РАДОВА ДР ЖИВОЈИНА ЂУРИЋА

Да ли је могуће истовремено бити и директор и научни радник? Функција директора је висока административна функција и потпуно различита од научно-истраживачког радника. Или си посвећен директор, па научни рад бива скрајнут, или си посвећени научник, али онда је скрајнута руководећа позиција, што оставља рањивим само директора, већ и целу институцију и цели колектив. Током живота др Живојин Ђурић се трудио да балансира на овим позицијама и оствари се у обе улоге, а колико је успео у томе – верујем да ће се писати посебне анализе у будућности.

У складу са досадашњим анализама и прегледом чињеница, представићемо библиографију др Живојина Ђурића (са освртом искључиво на монографске публикације, због преобимне библиографске грађе), која ће макар делимично осликати његова интересовања и допринос савременој српској политиколошкој науци.

МОНОГРАФСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1. Анатомија неолибералног светског поретка / Миша Стојадиновић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2022. – 298 стр. – ISBN 978-86-7419-352-5.
2. Знамените личности Србије XIX века / приређивачи Живојин Ђурић, Миша Стојадиновић, Ивана Спасовић. – Београд : Фондација За српски народ и државу, 2021. – 64 стр. – ISBN 978-86-81728-10-9.
3. Конституисање српске државности у XIX веку. Део 2, Књ. 2 / приређивачи Живојин Ђурић, Миша Стојадиновић. – Београд : Фондација “За српски народ и државу”, 2021. – 60 стр. – ISBN 978-86-81728-09-3.
4. Конституисање српске државности у XIX веку. Део 2, Књ. 1 / приређивачи Живојин Ђурић, Миша Стојадиновић. – Београд : Фондација “За српски народ и државу”, 2021. – 39 стр. – ISBN 978-86-81728-08-6.
5. Конституисање српске државности у XIX веку. Део 1 / приређивачи Живојин Ђурић, Миша Стојадиновић. – Београд : Фондација “За српски народ и државу”, 2020. – 53 стр. – ISBN 978-86-81728-05-5.
6. Двадесет година од НАТО агресије на СРЈ : поводи и последице : зборник радова са националне конференције са међународним учешћем, (Београд, 10. јун 2019. године) / приредили Живојин Ђурић, Милош Јевтић. – Београд : Институт за политичке студије, 2019. – 165 стр. – ISBN 978-86-7419-318-1.
7. Политички митови неолиберализма / Миша Стојадиновић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2017. – 292 стр. – ISBN 978-86-7419-295-5.

8. Национални идентитет и међународне интеграције / приредили Зоран Милошевић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2015. – 469 стр. – ISBN 978-86-7419-281-8.
9. (Дез)интеграција држава и идентитет : (дез)интеграција држава и национални идентитет на почетку 21. века / приредили Зоран Милошевић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2014. – 597 стр. – ISBN 978-86-7419-270-2.
10. Србија и политика великих сила 1914-2014 / приредили Живојин Ђурић, Милош Кнежевић. – Београд : Институт за политичке студије, 2014. – 480 стр. – ISBN 978-86-7419-275-7.
11. Национални идентитет и религија : [научни скуп] / приредили Зоран Милошевић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2013. – 416 стр. – ISBN 978-86-7419-265-8
12. Србија и евроазијски геополитички простор / приредили Миломир Степић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2013. – 446 стр. – ISBN 978-86-7419-268-9.
13. Империјално разарање држава / Зоран Милошевић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2012. – 207 стр. – ISBN 9 7 8 - 86-7419-257-3.
14. Анатомија савремене државе / Ђорђе Стојановић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2012. – 399 стр. – ISBN 978-86-7419-251-1.
15. Разбијање Југославије / приредили Живојин Ђурић, Милош Кнежевић, Милан Јовановић. – Београд : Институт за политичке студије, 2012. – 359 стр. – ISBN 978-86-7419-260-3.
16. Друштво и религија. Књ. 2 / Живојин Ђурић. – Београд : Ж. Ђурић, 2012. – 304 стр. – ISBN 978-86-916021-2-3
17. Друштво и религија. Књ. 1 / Живојин Ђурић. – Београд : Ж. Ђурић, 2012. – 331 стр. – ISBN 978-86-916021-0-9.
18. Србија : противречности политичког система : [зборник радова] / [приредили] Живојин Ђурић, Милан Јовановић. – Београд : Институт за политичке студије, 2011. – 220 стр. – ISBN 978-86-7419-237-5.
19. Менаџмент политичким сукобима : (теоријске претпоставке управљања сукобима у модерном друштву). Књ. 1 / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : ИПС, 2010. – 366 стр. – ISBN 978-86-7419-224-5.
20. Основи јавне политике и управе = Public Policy, State Administration, Good Government : преглед основних појмова и модела / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : Институт за политичке студије, 2010. – 480 стр. – ISBN 978-86-7419-220-7.

21. Политичке институције, синдикати и реформа јавне управе Србије / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : ИПС [Институт за политичке студије], 2010. – 360 стр. – ISBN 978-86-7419-216-0.
22. Политика и интернет етика / Драган Суботић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2009. – 279 стр. – ISBN 978-86-7419-180-4.
23. Медији и корпоративне етичке комуникације / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : Институт за политичке студије, 2009. – 295 стр. – ISBN 978-86-7419-182-8.
24. Metodološki zapisi : pregled teorija, istraživačkih tehnika i pristupa u savremenoj metodološkoj misli i praksi. Knj. 2, Metode, tehnike, postupci i instrumenti istraživanja / Živojin Đurić, Dragan Subotić. – Beograd : Institut za političke studije, 2009. – 284 str. – ISBN 978-86-7419-201-6.
25. Metodološki zapisi : pregled teorija, istraživačkih tehnika i pristupa u savremenoj metodološkoj misli i praksi. Knj. 1, Nauka, metod, istraživanje, naučno saznanje / Dragan Subotić, Živojin Đurić. – Beograd : Institut za političke studije, 2009. – 224 str. – ISBN 978-86-7419-200-9.
26. Metodološki zapisi : pregled teorija, istraživačkih tehnika i pristupa u savremenoj metodološkoj misli i praksi. Knj. 3, Metodologija naučno-istraživačkog rada / Živojin Đurić, Dragan Subotić. – Beograd : Institut za političke studije, 2009. – 200 str. – ISBN 978-86-7419-202-3.
27. Реосмишљавање јавне власти, управе и администрације у Србији : примењене политиколошке интеракције / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : Институт за политичке студије, 2009. – 344 стр. – ISBN 978-86-7419-207-8.
28. Медији, јавно мњење и политика / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : Институт за политичке студије, 2009. – 297 стр. – ISBN 978-86-7419-181-1.
29. Србија : политички и институционални изазови : зборник / приредио Момчило Суботић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије : Влада Републике Српске Крајине у прогонству, 2008. – 430 стр. – ISBN 978-86-7419-174-3.
30. Политика и мултимедијска етика / Драган Суботић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2008. – 265 стр. – ISBN 9 7 8 - 86-7419-175-0.
31. Друштво, политика, развој на почетку 21. века / Драган Суботић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2008. – 304 стр. – ISBN 978-86-7419-162-0.
32. Социјалне и политичке дезорганизације друштва : прилози за социјалну патологију, девијантно понашање и социјалне проблеме у савременом друштву / Драган Суботић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2008. – 303 стр. – ISBN 978-86-7419-161-3.

33. Личности српске деснице 20. века : преглед конзервативних политичких портрета, идеја и покрета. Књ. 2 / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : Институт за политичке студије, 2008. – 457 стр. – ISBN 978-86-7419-154-5.
34. Корупција : изазов демократији / Живојин Ђурић, Драган Јовашевић, Миле Ракић. – Београд : Институт за политичке студије, 2007. – 485 стр. – ISBN 978-86-7419-150-7.
35. Личности српске деснице 20. века. Књ. 3 / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : Институт за политичке студије, 2007. – 394 стр. – ISBN 978-86-7419-135-4.
36. Етика јавног и мултимедијалног комуницирања. Књ. 1 / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : Институт за политичке студије, 2006 [и. е.] 2007. – 352 стр. – ISBN 86-7419-117-7.
37. Српска десница у 20. веку. Књ. 2, Преглед конзервативних политичких идеја и покрета / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : Институт за политичке студије, 2006. – 574 стр. – ISBN 86-7419-110-X.
38. Односи с јавношћу = Public Relations = Relations publiques = Oeffentlichkeitsarbeit = Обществене одношенија. Књ. 1 / Драган Суботић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2005. – 366 стр. – ISBN 86-7419-074-X, 978-86-7419-074-6.
39. Пословна етика. Књ. 1 / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : Институт за политичке студије, 2005. – 336 стр. – ISBN 86-7419-080-4; 978-86-7419-080-7.
40. Odnosi s javnošću = Public Relations = Relations publiques = Offentlichkeitsarbei = Обществене одношенија / Dragan Subotić, Živojin Djurić. – Beograd : IPS, 2004. – 151 str. – ISBN 86-7419-074-X.
41. Модернизација и друштвене промене : огледи из савремене социологије / Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2004. – 133 стр. – ISBN 86-7419-073-1.
42. Пословна етика. Књ. 2 / Живојин Ђурић, Драган Суботић. – Београд : Институт за политичке студије, 2004. – 361 стр. – ISBN 86-7419-081-2.
43. Рађање грађанске Србије : [развој политичких институција у Србији у 19. веку] / Мирослав Ђорђевић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2002. – IV, 316 стр. – ISBN 86-7419-040-5.
44. Контроверзе југословенства : избор текстова / приређивач Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2002. – 243 стр. – ISBN 86-7419-054-5.
45. Српске политичке странке и покрети у 19. и 20. веку. Књ. 4, Друштвено-политичке организације у политичком систему послератне социјалистичке Југославије (1945-1990.) : политички документи / Драган Суботић, Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2000. – X, 453 стр. – ISBN 86-7419-030-8.

46. Српске политичке странке и покрети у 19. и 20. веку. Књ. 1, Устави, програми и статuti српских политичких странака до 1914. године / приредио Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 2000. – 432 стр.
47. Народна сувереност и демократски преображај Србије у 19. веку : политичкоисторијска студија / Живојин Ђурић. – Београд : Институт за политичке студије, 1999. – 231 стр. – ISBN 86-7419-038-3.
48. Питање народне суверености у Србији средином XIX века : докторска дисертација / Живојин Б. Ђурић. – Београд : [б. и.], 1994. – 193 стр.
49. Radnička klasa i obrazovanje u ostvarivanju strategije tehnološkog razvoja Jugoslavije : magistarska teza / Živojin B. Đurić. – Beograd : [s.n.], 1992. – 193 str.

ФОТО ГАЛЕРИЈА

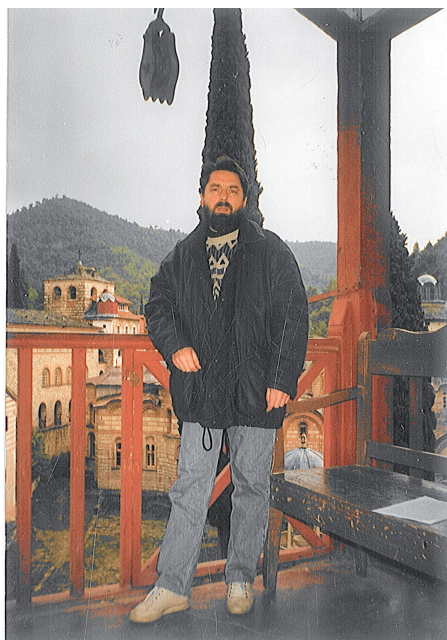
НАУЧНИ И МЕДИЈСКИ ЖИВОТ ИНСТИТУТА

КОЛЕГЕ И САРАДНИЦИ

ИЗ ПОРОДИЧНОГ АЛБУМА



1997. На путу за Хиландар



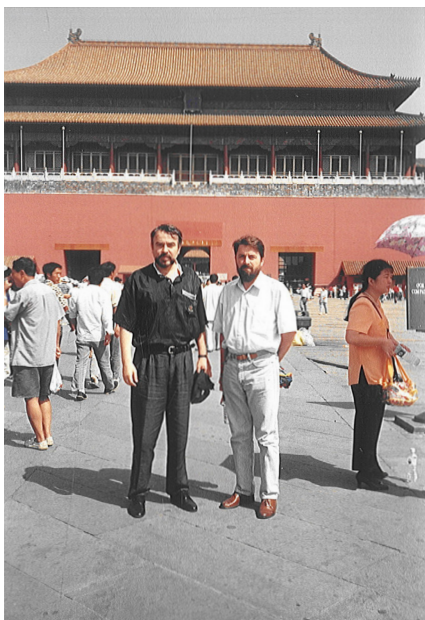
1997. Октобар у Хиландару



1997. 10. 26. Јован Базић и Жика Ђурић
пored чудотворне лозе Светог Симеуна у Хиландару



1997.10.26. У манастирској ризници Хиландара



1997. Драган Симеуновић и Жика Ђурић на Тргу небеског мира у Пекингу



1997. Испред Кинеског зида



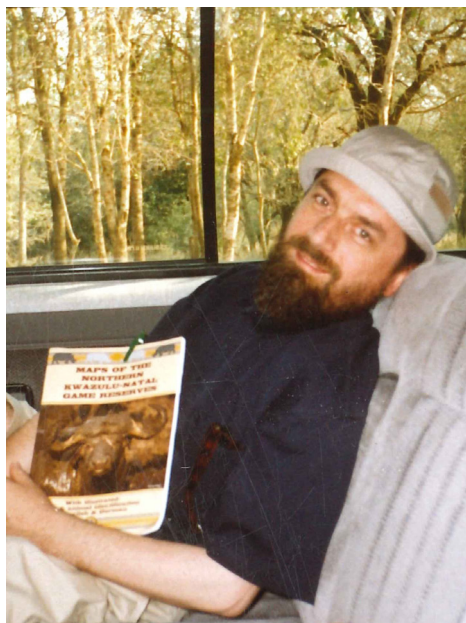
1997. Сеул, Јужна Кореја, Ж. Ђурић,
једна од учесница, Драган Симеуновић



1998. У Јужноафричкој Републици



1998. Јужноафричка Република.
Драган Симеуновић и Ж. Ђурић



1998. На путовању кроз Јужноафричку Републику



2000.3.6. Промоција књиге Милана Матића *Српска политичка традиција* ДКСГ.
Милан Матић, Милош Немањић, Ж. Ђурић, М. Кнежевић



2003.5.19. Промоција књиге *Српско питање* Јована Базића. Римска дворана Библиотеке Београда. Славеко Терзић, Милан Матић, Јован Базић и Ж. Ђурић



2005.1.21. Са представљања часописа



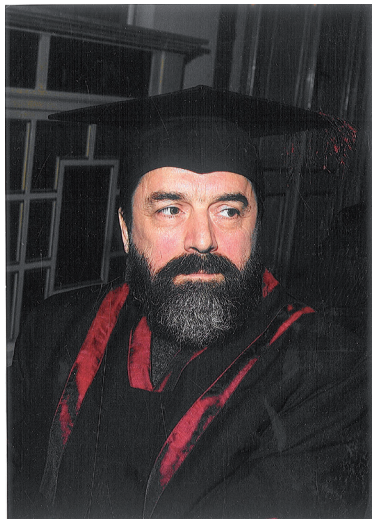
2005.11.21. Представљање часописа *Национални интерес*, ДКСГ.
Уредници и чланови редакције, Ж. Ђурић, Миломир Степић,
Милан Матић, М. Кнежевић



2007.2.13. *Разговор о косметском питању.*
Културни центар Зрењанин. Мирослав Самарцић, М. Кнежевић и Ж. Ђурић



2007.12.12. Уручење доктората у свечаној сали ректората
Универзитета у Београду. Ж. Ђурић и ректор Бранко Ковачевић



2007.12.12. Са уручења доктората у ректорату БУ



2008.3.19. Научни скуп *Русија и Балкан - питања безбедности и сарадње*, ИПС - Правни факултет у Београду, Коснстантин Никофоров, Русија, Миломир Степић, Ж. Ђурић, Александар Дугин, М. Кнежевић



2008.5.21. Ж. Ђурић у публици на промоцији једног од институтских часописа у ДКСГ



2008.6.16.



2008.8.15. Испред једне од Рајачких пимница



2008.8.15. Ж. Ђурић, Милан Јовановић, Јован Базић
на вечери код Мирослава у Рајачким пимницама



2008.8.15. Милан Јовановић, Ж. Ђурић Изнад села Рајац у близини Неготина.



2008.8.17. Милан Јовановић, Јован Базић и Ж. Ђурић.
На видиковцу код Великог казана на Ђердапу



2008.9.23. Ж. Ђурић са групом запослених у ИПС-у



2009.1.27. у ИПС-У.



2009.1.27. Део запослених на прослави Светог Саве у ИПС-У



2009.6.18. Промоција књиге аутора Александре Мирковић и Петра Матића *Изазови и парадокси глобализације.*, ДКСГ. Ж. Ђурић, Александра Мирковић, Петар Матић, Дубравка Стајић, М. Кнежевић



2010.1.27. На прослави Дана Института.
Зоран Петровић Пироћанац
и Радослав Гаћиновић



2010.1.27. У Институту.
Смиљана Пауновић, Ж. Ђурић



2010.1.27. Чланови колектива на прослави Дана Института



2010.1.27. Разговор колега...



2010.4.2. Ж. Ђурић и М. Кнежевић у Коштуљаку



2010.4.23. Промоција часописа *Национални интерес*. Банкарска академија.
Млађен Ковачевић, Хасан Ханић, М. Кнежевић и Ж. Ђурић



2010.4.23. Са промоције часописа у Банкарској академији.



2010.9.24. Поздравна реч
на научном скупу у Тополи



2010.9.25. Ж. Ђурић и Зоран
Милошевић на научном скупу у Тополи



2010.9.25. Научни скуп *Савремена држава и национални идентитет*, ИПС, Топола. Са пленарне седнице



2010.9.25. Научни скуп *Савремена држава и национални идентитет*, ИПС, Топола. Заједнички снимак учесника скупа.



2010.9.25. Учесници научног скупа ИПС-а у Тополи,
испред цркве на Опленцу, маузолеја династије Карађорђевић



2010.10.16. Пред почетак скупа
Елите у постсоцијализму



2010.10.16. У паузи научног скупа
Елите у постсоцијализму
Ж. Ђурић, Дијана Вукомановић,
Јован Базић, Зоран Аврамовић



2011.12.2. Научни скуп *Државне и националне последице
разбијања Југославије 1991-2011.*



2011.12.2. Научни скуп *Државне и националне последице разбијања Југославије 1991-2011.* ИПС, сала СОКОЈ, Београд. Ж. Ђурић, академик Часлав Оцић, Милан Мијалковски и Миша Ђурковић



2011.12.2. Научни скуп *Државне и националне последице разбијања Југославије 1991-2011.* Ж. Ђурић, академик Часлав Оцић



2011.12.15. Договор пред представљање часописа *Национални интерес*, Културни центар Ниш. Уредница програма, Бојан Јовановић, Љубиша Митровић, М. Кнежевић, Ж. Ђурић



2011.12.15. Представљање часописа *Национални интерес*, Културни центар Ниш, Ж. Ђурић, Бојан Јовановић, ур. програма, Љубиша Митровић, М. Кнежевић



2011.12.15.. Ниш, Културни центар



2012.1.26. Предах у Институту



2012.1.27. Са Светосавске прославе у ИПС-у



2012.4.6. На предавању амбасадора Руске федерације Конузина на Мегатренд универзитету



2012.9.17. Представљање књиге Миломира Степића *Косово и Метохија - постмодерни геополитички експеримент*, Радован Радиновић, Миломир Степић, Ж. Ђурић, М. Кнежевић



2012.9.17. Представљање књиге Миломира Степића *Косово и Метохија - посмодерни геополитички експеримент*. ДКСГ. Миломир Степић. Ж. Ђурић



2012.10.4. Научни скуп *Србија и Западни Балкан*, ИПС. Дијана Обрадовић, Миломир Степић, Слободан Јанковић, Ж. Ђурић



2012.10.4. Научни скуп *Србија и Западни Балкан*, ИПС. Саша Гајић, М. Кнежевић, Љуба Кљакић, Ж. Бурић, Миломир Степић, Зоран Петровић Пироћанац



56. 2012.10.4. Разговор на научном скупу у ИПС-у. Зоран Петровић Пироћанац, Миломир Степић, Александар Гајић, М. Кнежевић, Љуба Кљакић



2012.10.15. У кућној посети породици и пријатељима публицисте Павела Тихомирова у Русији



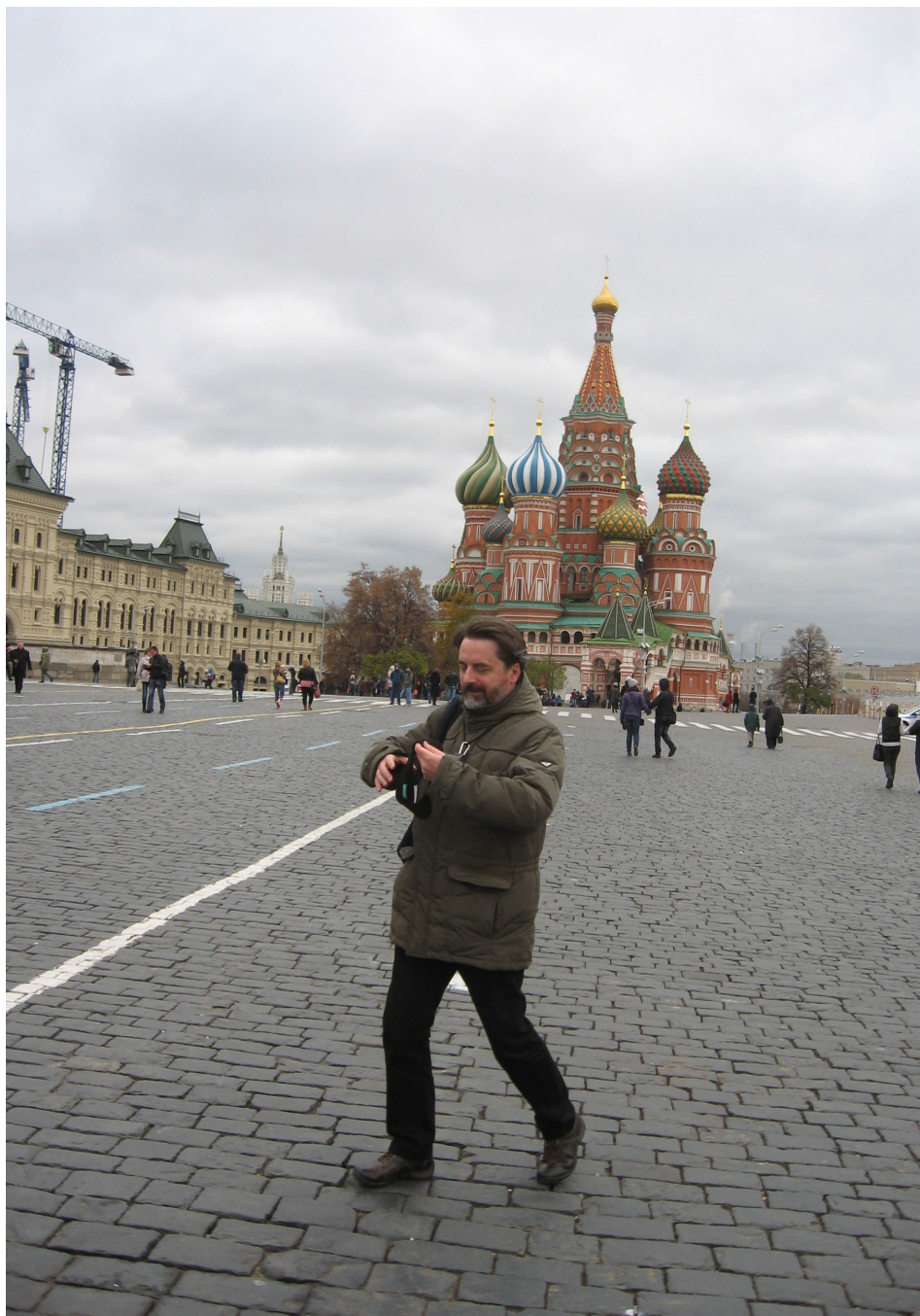
2012.11.19. Промоција књиге *Неизвесни прелазак* Милоша Кнежевића. ДКСГ. Јова Марковић, Маринко Вучинић, Љубомир Кљакић, Ж. Ђурић, М. Кнежевић



59. 2012.11.19. Промоција књиге *Неизвесни прелазак* Милоша Кнежевића. ДКСГ. Љубомир Кљакић, Ж. Ђурић и аутор



2013. октобар. У Москви испред зидина Кремља



2013. октобар. На Црвеном тргу



2013. октобар. Испред маузолеја на Црвеном тргу у Москви. Ж. Ђурић, Александра Мирковић, Смиљана Пауновић, Зоран Милошевић.



2013. Октобар у Москви



2013. октобар. Пред спомеником у Москви.



2013. октобар. У разгледању Москве



2013.1.27. Ж. Ђурић са млађим сарадницима и истраживачима



2013.1.27. Са Светосавске прославе Института. Ж. Ђурић, Смиљана Пауновић, Зоран Милошевић и Влатка Божичковић



2013.6.10. Представљање зборника ИПС-а *Национални идентитет и религија*, ДКСГ. Ж. Ђурић и Зоран Милошевић



2013.9.2. Ж. Ђурић, поздравна реч на научном скупу ИПС-а *Српско питање на Балкану*, Лево Нада Радушки, десно Дејан Мирковић



2013.9.2. Научни скуп *Српско питање на Балкану*, ИПС. Обележавање јубилеја 80 година живота историчара Веселина Ђуретића, Веселин Ђуретић, други слева, Ж. Ђурић, стоји



2013.9.2. Научни скуп *Српско питање на Балкану*, ИПС. Дискусија



2013.10.11. За радним столом



73. 2013.10.16. У ректорату Брјанског државног универзитета, Русија. Ректор стоји лево од Александре Мирковић



2013.10.17. Део учесника научне конференције у Новозибкову, Русија.
Испред зграде универзитета



2013.10.18. Виктор Мишенко, дир. филијале Брјанског државног универзитета
у Новозбкови и Ж. Ђурић.



2013.11.7. Научни скуп *Србија и евроазијски геополитички простор*.
Ева Бујвид Курек, Бранко Крга, Ж. Ђурић и Јован Базић



2013.11.8. Ж. Ђурић, Момир Булатовић



2013.12.18. Представљање зборника
Европа и Евроазија, ДКСГ.
Ж. Ђурић, Миломир Степић,
Иван Зарић, М. Кнежевић



2013.12.30. Представљање зборника
Питање српског питања данас, ДКСГ.
Ж. Ђурић, Момчило Суботић



2014. мај. У тренуцима предах



2014.3.31. На Сави код Аде Циганлије



2014.3.31. У кафићу на Ади



2014.4.28. Научни скуп *Дезинтеграција држава и идентитет на почетку 21. века*. ИПС, простор Министарства просвете, науке и технологије.
Зоран Милошевић, Ж. Ђурић, Јован Базић



2014.5.17. Научни скуп *Национални идентитет и религија*, ИПС у Институту за европске студије. Зоран Милошевић, Џафар Абдулмахди Сахиб, Ж. Ђурић



2014.5.17. Научни скуп *Национални идентитет и религија*, ИПС у Институту за европске студије. Миломир Степић, Ж. Ђурић, Бојан Јовановић, М. Кнежевић, Нада Радушки



2014.11.14, Научни скуп *Србија и политика великих сила*, ИПС у кући Крсмановић. Учесници у току дебате



2014.12.12. Жика Ђурић са књижевником Радваном Белимарковићем.
Лајковац, Народна библиотека



2014.12.12. Представљање зборника *Србија и геополитичке прилике у Европи 1914. године*, ИПС, Свечана сала градске библиотеке у Лајковцу. Ж. Ђурић, Миломир Степић, Братислав Ристић, М. Кнежевић



2014.12.12. Представљање зборника *Србија и геополитичке прилике у Европи 1914. године*. Ж. Ђурић, Миломир Степић, Братислав Ристић, М. Кнежевић



2014.12.12. У предању после промоције у Лајковцу. Миломир Степић, Ж. Ђурић, Братислав Ристић, Радован Белимарковић, М. Кнежевић



2015. јануар. Разговор са колегама. Јасна Милошевић,
Ж. Ђурић, Милан Јовановић



2015.5.25. Научни скуп *Национални идентитет и међународне интеграције*,
ИПС. У сали СКЦ-а, Београд. Отварање скупа. Ж. Ђурића



2015.6.15. Промоција часописа *Администрација и јавне политике*. ДКСГ.
Дејан Миленковић, Мијат Дамјановић, Ж. Ђурић, Петар Матић



2015.9.19. Научни скуп *Век српске
Голготе 1915-2015*, Косовска
Митровица, Филозофски факултет
у Приштини са привременим
седиштем у Косовској Митровици,
Ж. Ђурић са руководством
факултета и Универзитета.



2015.9.19. Учешће у раду научног скупа
у Косовској Митровици



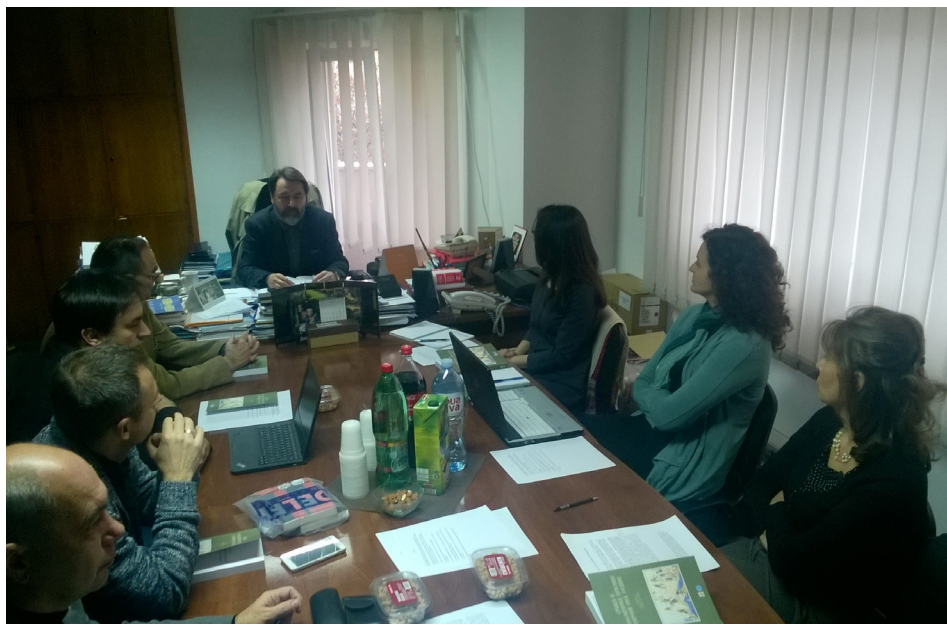
2015.11.20. Потписивање уговора о сарадњи ИПС и Факултета за међународне студије и политичке науке Јагелонског универзитета Кракову



2015.11.20. У деканату Факултета за међународне студије и политичке науке Јагелонског универзитета у Кракову



2015.11.20. Испред споменика Николи Копернику у Кракову



2015.11.26. Научни скуп *Демографски и геополитички аспекти мигрантске кризе ИПС*



Представљање часописа *Национални интерес* у ДКСГ. Миломир Степић, Живојин Ђурић и Милош Кнежевић



2016.6.13. Са промоције часописа у
ДКСГ



2016.6.13. ДКСГ. Са представљања
часописа Национални интерес



2016.10.11. Ж. Ђурић са члановима Матичног одбора Министарства просвете,
науке и технологије Републике Србије



2016.11.22. Атмосфера пред потписивање споразума о сарадњи ИПС-а и ФПН-а



2016.11.22. Ж. Ђурић са младим колегама на потписивању споразума



2016.11.22. Потписивање споразума о сарадњи између ИПС-а и ФПН-а. Драган Симић и Жика Ђурић



2016.12.1. Промоција зборника *Србија и геополитичке прилике у Европи 1914.* Дом Војске Србије, Београд. Ж. Ђурић, Мира Радојевић, Миломир Степић, Миле Бјелајац, Братислав Ристић



2016.12.1. Учесници на промоцији Зборника у Дому Војске Србије.



2016.12.1. Ж. Ђурић и Мира Радојевић на промоцији



2016.12.1. Ж. Ђурић и Урош Шуваковић у разговору после промоције



2017.5.12. Ж. Ђурић са Момиром Булатовићем на додели награде недељника
Печат Миломиру Степићу, Звездара театар



2017.6.12. Учесници на научном скупу у ДКСГ, Београд



2017.6.12. На научном скупу у ДКСГ, Београд



2017.6.12. На научном скупу у ДКСГ



2017.10.6. Јован Базић, Мартина Курек, Ева Бујвид Курек, Бојана Секулић,
Ж. Ђурић испред зграде Јагелонског универзитета у Кракову



2017.11.13. Унутрашњи дијалог о КиМ, Палата Србија. Ж. Ђурић, Миле Бјелајац, Марко Ђурић



2017.11.13. Са конференције у Палати Србија. Ж. Ђурић, Момчило Павловић



2017.11.13. Унутрашњи дијалог о КиМ. Палата Србија. Ж. Ђурић и Радослав Гаџиновић



2017.11.27. Потписивање уговора о сарадње ИПС-а и ФПН-а из Бањалуке, Републике Српске у Београду



2018. Поздравна реч на прослави 50 година ИПС-а



2018.11.21. Прослава 50 година ИПС-а



2018.11.21. Званице на прослави
50 година ИПС-а



2018.11.21. Уручење иконе на прослави
50 година ИПС-а. Олег Полухин,
ректор Белгородског универзиета,
Русија и Ж. Ђурић



2018.11.21. Уручење плакете поводом
50 година ИПС-а.
Олег Полухин, ректор Белгородског
универзитета и Ж. Ђурић



2018.11.21. Запослени и званице на прослави 50 година ИПС-а



2018.01.12. Унутрашњи дијалог о КиМ, ФПН, Београд. Балша Шпадијер, Милан Јовановић, Ж. Ђурић, Милош Кнежевић, Ненад Васић



2018.1.12. Са скупа на ФПН-у. Драган Симић, Веселин Костић, Ж. Ђурић



2018.1.27. Беседа на Светосавској свечаности



2018.1.27. Зоран Аврамовић и Ж. Ђурић
на обележавању институтске славе



2018.1.27. Са Светосавске свечаности



2018.5.17. Научни скуп *Култура, нација, држава - проблеми идентитета у контексту савремене политике*“, ИПС, ФПН Центар за руске студије, Универзитет у Белгороду, Русија



2018.10.23. Поздравна реч на научном скупу ИПС-а *Шедесетосма - педесет година после*. Кућа Крмановић



2018.10.23. Аудиторијум на научном скупу ИПС-а
Шесдесетосма - педесет година после, кућа Крсмановић



2018.10.23. Са ректором Белгородског државног универзитета и његовим сарадницима



2018.12.1. Учесници научног скупа
ИПС-а *Југословенска држава*
- од племените идеје
до вештачке творевине.
Кућа Крсмановић, Београд



2019.6.10. Поздравна реч на научном скупу ИПС-а 20 година од НАТО агресије на СРЈ - поводи и последице, кућа Крсмановић



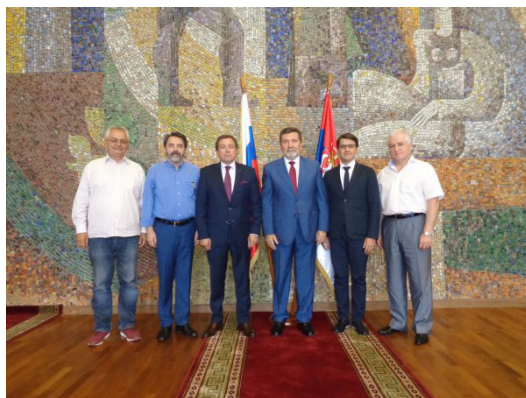
2019.2.15. Председник Републике Србије Александар Вучић уручује сребрну медаљу Живојину Ђурићу за заслуге у области политичких наука Института за политичке студије у Београду.



2019.2.15. Групни портрет одликованих појединаца и институција у свечаној сали Председништва поводом Дана државности Републике Србије



2019.5.24. Део учесника конференције *Култура, политика, држава*, у Белгороду



2019. мај у Москви. У амбасади Републике Србије у Руској Федерацији, поводом потписивања Споразума о сарадњи ИПС-а и Белгородског универзитета: Зоран Милошевић, Ж. Ђурић и амбасадор Славенко Терзић.



2019.8.30. У подножју планине Ртањ



2019.10.4. Јован Базић, Ева Бујвид Курек, Ж. Турић у Вишеграду.
Научни скуп *Култура и идентитети*



2019. октобар. Ж.Ђурић у Вишеграду



2019. октобар. Јесен на Дрини у Вишеграду



2019.10.4. На тргу у Андрић граду у Вишеграду



2019.10.4. Ж. Ђурић и Јован Базић испред споменика браћи Соколовић у Андрић граду



2019.10.5. Групни снимак учесника научног скупа *Култура и идентитети*.
На видиковцу Шарганске осмице



2019.10.5. У вагону воза на Шарганској осмици



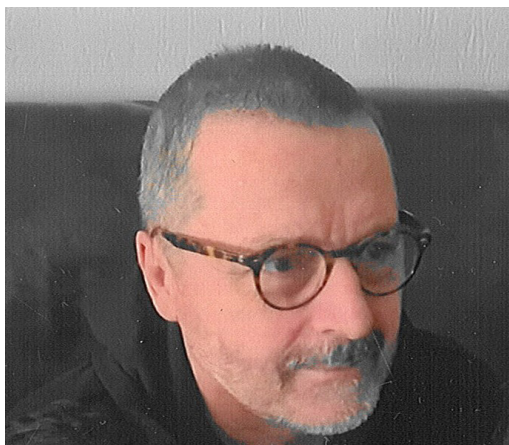
2019.10.5. У вагону воза на Шарганској осмици



2019.12.25. Припремни састанак за научни скуп о настанку и развоју вишепартизма у Србији, ИПС. Милан Јовановић, Никола Младеновић, Ж. Ђурић



2019. октобар.



2022. Почетком године. Један од последњих снимака Жике Ђурића



2023.1.27. Окупљање на слави Института



2023.1.27. Ломљење славског колача Института



2023.1.27. Ломљење славског колача Института



2023.1.27. Групни портрет запослених на првом обележавању славе Института у новим просторијама



2023.1.27. Светосавска академија у новим просторијама Института



2023.1.27. Светосавска академија у новим просторијама Института



Радослав Ратковић
1921-2013.



Сретен Сокић директор
1970-1974, 1984-1988.



Милан Матић
1930-2006.



Михаило Пешић
1940-2015.



Ђорђе Поповић 1946-
2004. директор 1988-1989.



Винко Ђурић
1952-2010. директор 1988.



Драган Суботић
1959-2011.



Јован Базић



Милан Јовановић

ФОТО ГАЛЕРИЈА: КОЛЕГЕ И САРАДНИЦИ



Мијат Дамјановић



Љубиша Митровић



Драган Симеуновић



Мирољуб Јевтић



Миле Савић 1957-2015.



Зоран Петровић
Пироћанац 1953-2015.



Радослав Гаћиновић
1955-2021.



Зоран Милошевић



Милош Кнежевић



Момчило Суботић



Миломир Степић



Љубиша Деспотовић



Урош Шуваковић



Миша Стојадиновић



Светлана Јовановић

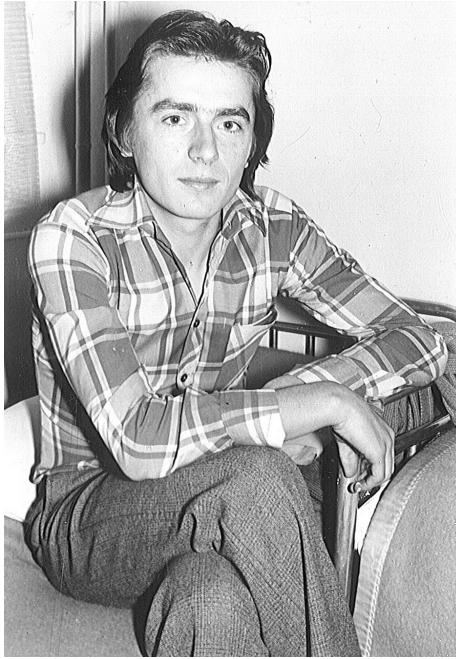


Смиљана Пауновић



Петар Матић и Ђорђе Стојановић

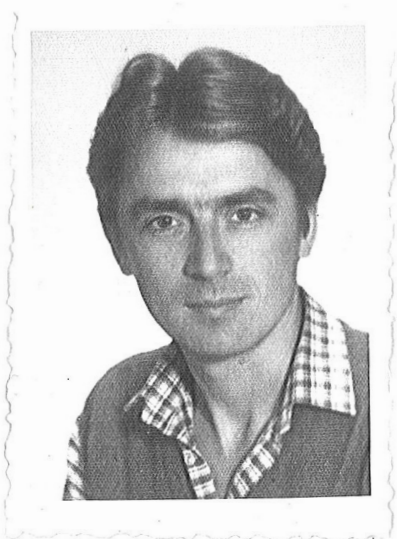
ФОТО ГАЛЕРИЈА: ИЗ ПОРОДИЧНОГ АЛБУМА



Жика Ђурић почетком 1970-их.



1972.8.30. На омладинској радној акцији



Средином 1970-их



Крајем 1970-их.



Почетком 1980-их.



1981-1982. Ж. Ђурић на одслужењу
војног рока у ЈНА



Крајем 1980-их.



1984.9.25. Као полазник курса
немачког језика у близини Минхена

ФОТО ГАЛЕРИЈА: ИЗ ПОРОДИЧНОГ АЛБУМА



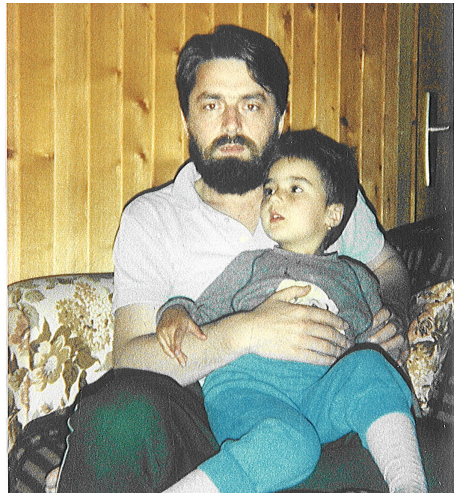
1985. Дана и Жика Ћурић на венчању



1986. Са супругом Даном



1986. Са ћеркицом Миленом



1989. Са ћерком Миленом



1992. Супруга Дана, Ж. Ђурић и ћерка Милена



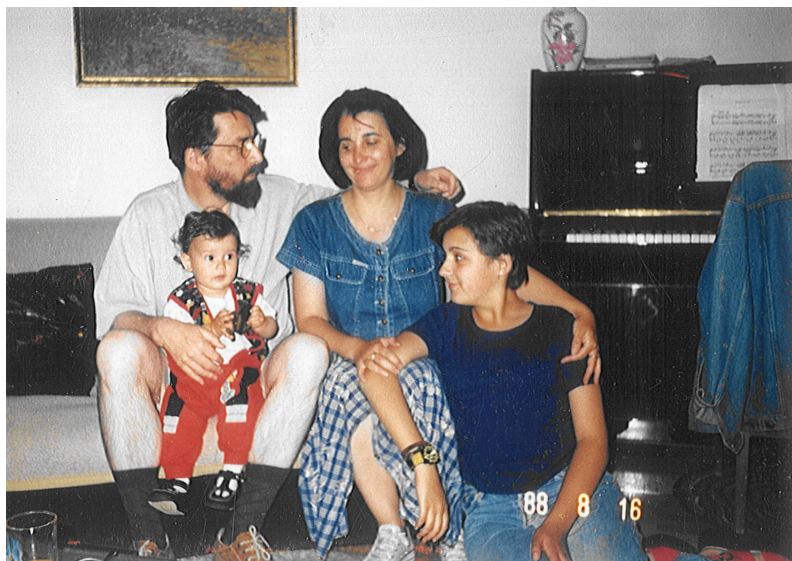
1997. Дана и Жика Ђурић



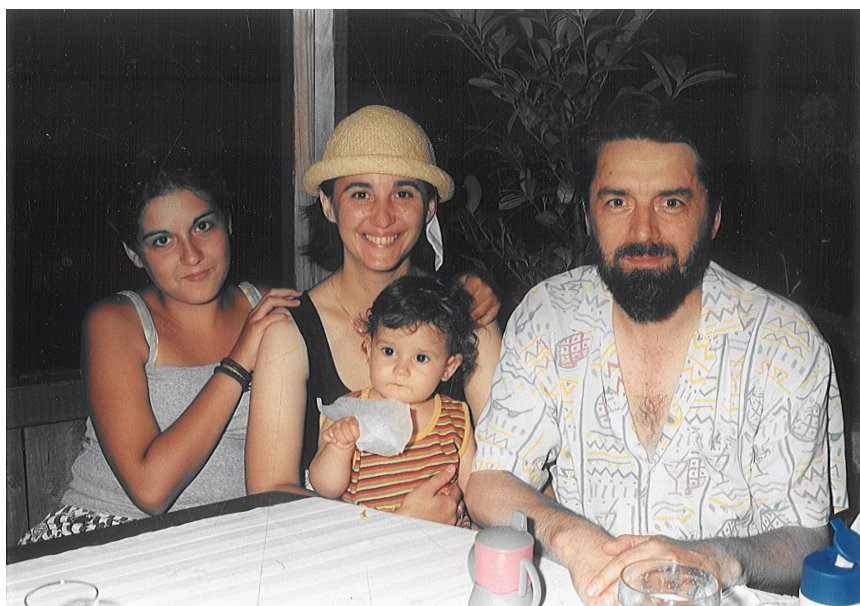
1998. Са ћерком Александром



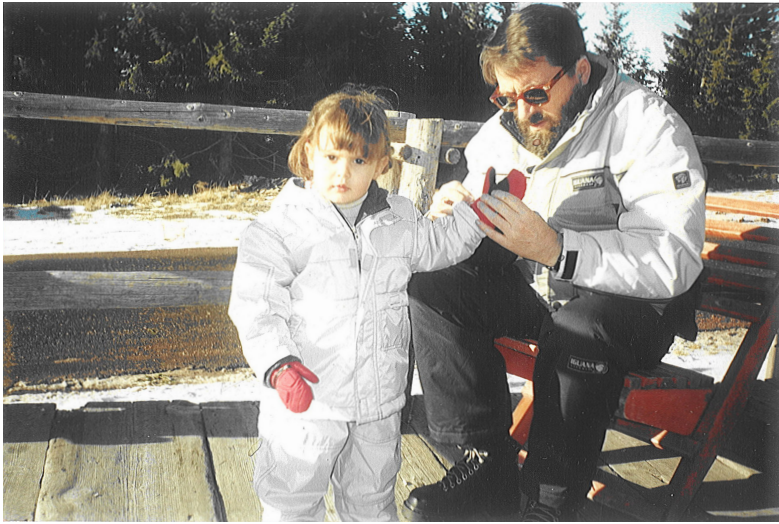
1999. Ж. Ђурић са супругом Даном



1999. Ж. Ђурић, ћерка Александра, супруга Дана, ћерка Милена



1999. Ћерка Милена, супруга Дана, ћерка Александра и Ж. Ђурић



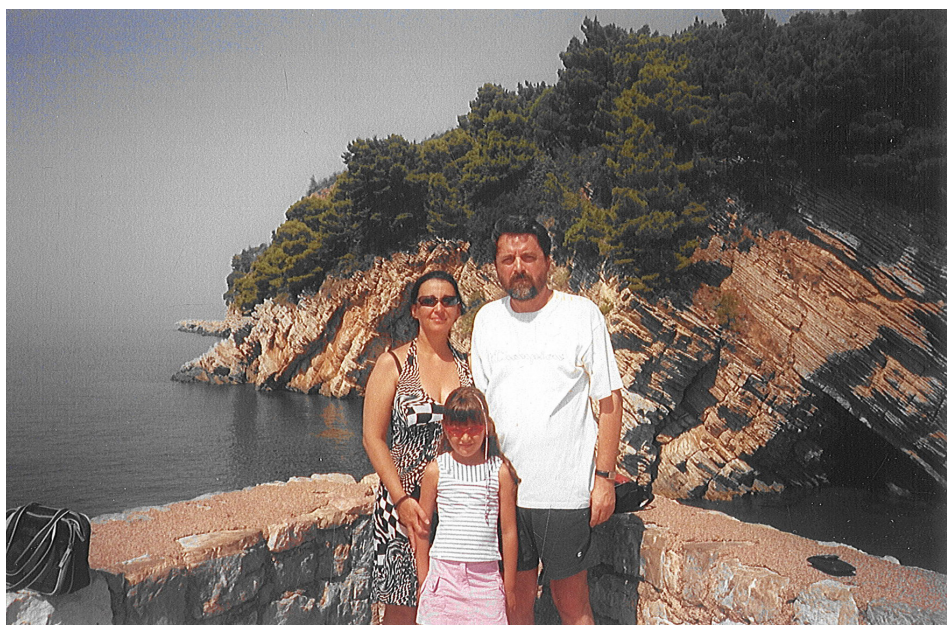
2001. Зимовање на Копаонику са ћерком Александром



2001. Копаоник. Супруга Дана, ћерка Александра и Ж. Ђурић



2004. Петровац на мору. Ђерка Александра и Ж. Ђурић



2004. Лето у Петровцу на мору, Супруга Дана, ћерка Александра и Ж. Ђурић



2005. Ђерке Милена и Александра,
супруга Дана



2005.5.19.



2010. Породица на Милениној
дипломској изложби



2013.



2014.6.12. Грађанско венчање ћерке Милене и Уроша у Крању у Словенији.
Породице Ђурић, Вујић и Гајић



2015. На свадби ћерке Милене



2015. Дана и Ж. Ђурић на црквеном венчању Уроша и Милене



2015. Ж. Ђурић са зетом Урошем



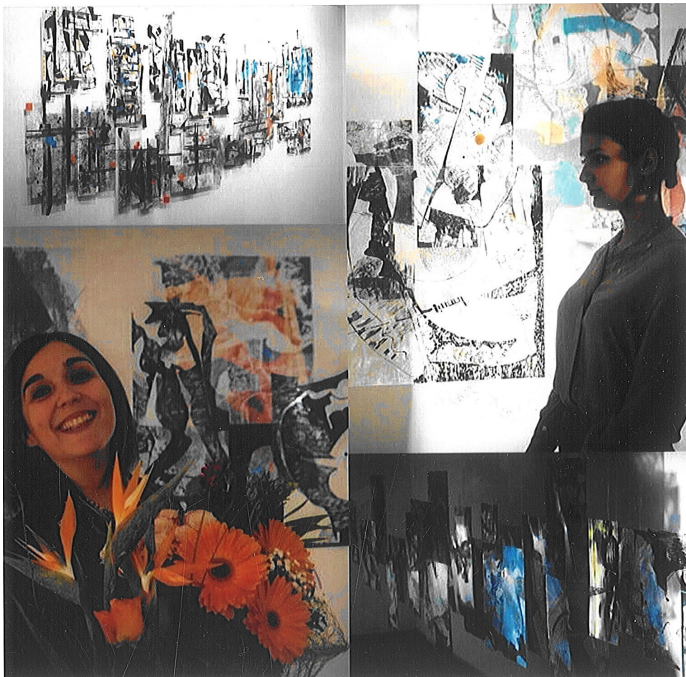
2015. Жика, Дана, Урош, Милена и пријатељи на црквеном венчању



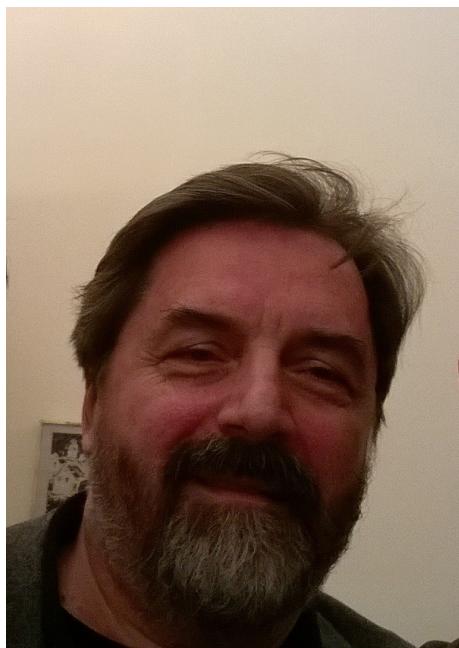
2015. Стара породична кућа у селу Штубик код Неготина



2015. Жика Ђурић испред старе породичне куће у Шгубику



2016. Ђерка Милена на самосталној изложби радова у Галерији Дома културе Студентски град



2017. Децембар



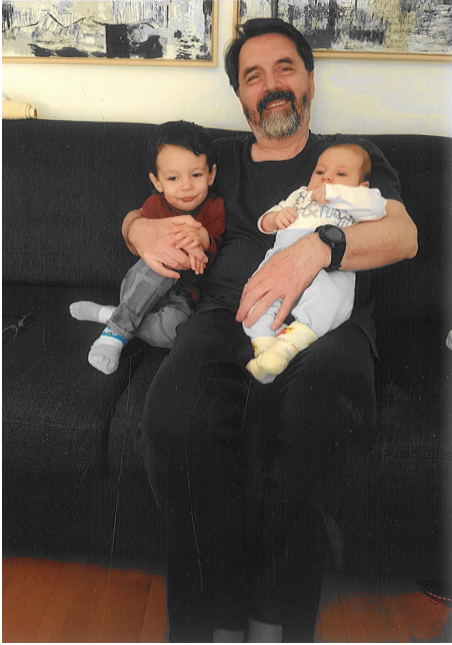
2018. Ж. Ђурић са мајком Живком



2019. У подножију планине Ртањ



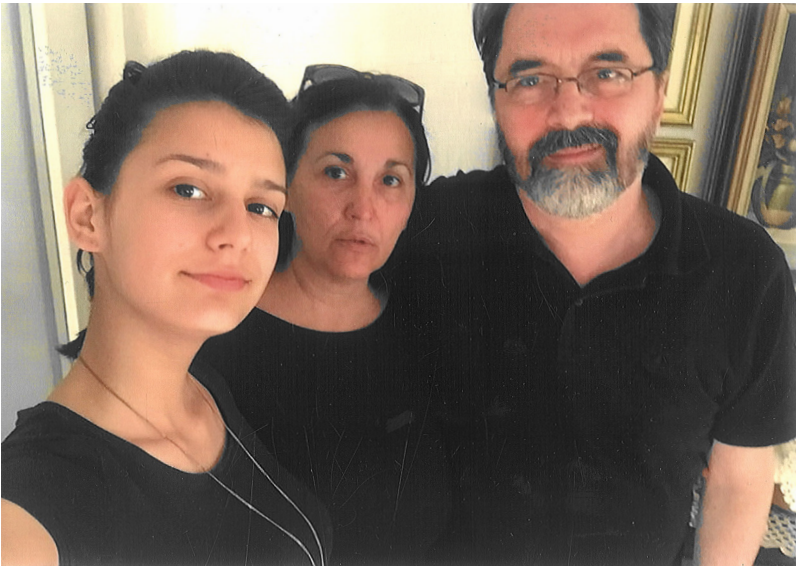
2019. Ж. Ђурић са унуком Растком



2019. Поносни деда са унуцима
Петром и Растком



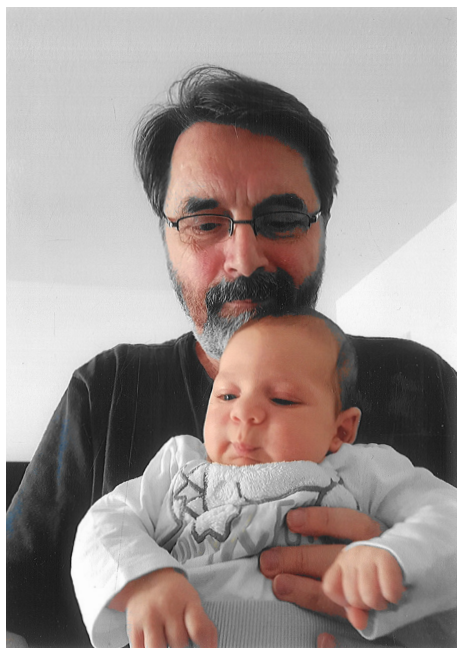
2019. Са 20. рођендана
ћерке Александре



2019. Ћерка Александра, супруга Дана и Ж. Ђурић



2019. У шетњи са унуком Петром



2019. Унук Растко и деда Жика



2021.8.2. Обележавање 67. рођендана,
Жика и супруга Дана



2022. Почетком године са унуцима



2022. Дочек Нове године са унуцима

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

316.334:929 Ђурић Ж.(082)

316.334.2(082)

СПОМЕНИЦА ЖИВОЈИНА ЂУРИЋА : 1954-2022. /

[главни уредник Милош Кнежевић]. - Посебно изд. - Београд : Институт за политичке студије, 2023 (Београд : Донаг граф). - 239 стр. : фотогр. ; 24 см
Стр. 11-16: Реч пре / Уредник Споменице. - Тираж 300. - Библиографија уз поједине радове.

ISBN 978-86-7419-383-9

а) Ђурић, Живојин (1954-2022) -- Зборници

б) Политичке науке -- Зборници

COBISS.SR-ID 131919369